

ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่อ้อย
อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

AN ANALYTICAL STUDY OF INFLUENCE OF SUWANNASĀMJĀTAKA
TO PEOPLE IN RAI-AOY SUB-DISTRICT, PHICHAH DISTRICT,
UTTARADIT PROVINCE

พระมานพ จิรวุฒโน (รามสูต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย
อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

พระมานพ จิรวุฒโน (รามสูต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

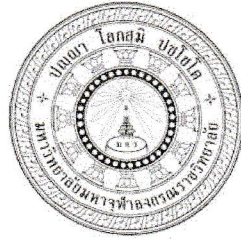
An Analytical Study of Influence of Suwannasāmjātaka to People in
Rai-aoy Sub-District, Phichai District, Uttaradit Province

Phra Manop Ciravaddhano (Ramasut)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย
จังหวัดอุตรดิตถ์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาพรชัย สิริโร,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์)

กรรมการ

(พระราชเขมากร,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมานพ งามสุด)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบล ไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี
ผู้วิจัย	: พระมานพ จิรวทมน (รามสูต)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน), กศ.ม.(บริหารการศึกษา), Ph.D. (Buddhist Studies) : พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., ศษ.บ. (ประถมศึกษา),, ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์), Ph.D. (Buddhist Studies)
วันเสร็จสมบูรณ์	: ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏสุวรรณสามชาดก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์วิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

แห่งการตรัสสุวรรณสามของพระพุทธเจ้านั้น เนื่องจากมีพระภิกษุรูปหนึ่งได้นำเอาอาหารที่ได้รับจากการบิณฑบาตไปแบ่งให้มารดาของตน ทำให้พระสงฆ์ที่พบเห็นเกิดอาการไม่พอใจจึงนำเอาเรื่องไปฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงทรงยกสุวรรณสามชาดกเป็นชาดกขึ้นมาตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่าสมัยที่พระองค์เสวยพระชาติเป็นพระสุวรรณสามก็ได้กระทำแบบพระภิกษุผู้นี้ โดยสุวรรณสามชาดกมีสาระสำคัญคือ พระสุวรรณสามได้อาศัยอยู่กับบิดามารดาที่ดำรงตนเป็นฤาษีอาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ จนวันหนึ่งบิดามารดาทั้งสองได้ดาบดลง สุวรรณสามได้ปรณินิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาทั้งสองที่ดาบดด้วยดีเสมอมา จนวันหนึ่งได้ไปตักน้ำและได้ถูกพระเจ้ากบิลยักษ กษัตริย์เมืองพาราณสีใช้ลูกศรธนูยิง เพราะหลงเข้าใจว่าเป็นเทวดาหรือว่าเป็นนาคกันแน่ ทำให้สุวรรณสามสลบไป ภายหลังพระเจ้ากบิลยักษได้สำนึกผิดในบาปของตนจึงไปบอกกับบิดามารดาของสุวรรณสามว่าตนเองได้ยิงสุวรรณสามตายริมฝั่งแม่น้ำ บิดามารดาของร้องพระเจ้ากบิลยักษให้พาไปพบสุวรรณสามที่ริมฝั่งแม่น้ำปรากฏว่าสุวรรณสามยังไม่ตายเพียงแค่สลบไปเท่านั้น มารดาของสุวรรณสามจึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐาน

ขอให้สุวรรณสามพิน ภายหลังจากพินสุวรรณสามก็กล่าวโอวาทกับพระเจ้ากปิยภัชจันทำให้พระองค์ตั้งอยู่ในทศพิศราชธรรม

หลักธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกประกอบไปด้วย ๑) หลักกฎแห่งกรรม หรือหลักแห่งเหตุผล ของบุพกรรมของบิดามารดาของสุวรรณสามที่ต้องตบอด ๒) หลักสัจจะ คือหลักแห่งความจริงของสุวรรณสามที่ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานที่จะดูแลบิดามารดาผู้ตบอด และสัจจะอธิษฐานของมารดาของสุวรรณสามที่ขอให้สุวรรณสามพินจากการถูกยิง ๓) หลักเมตตา หรือ หลักธรรมแห่งความรักของสุวรรณสาม คือ ความมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมจนทำให้สัตว์น้อยใหญ่อยู่ร่วมกับสุวรรณสามอย่างสงบ ๔) หลักกตัญญูกตเวทีของสุวรรณสามที่ได้เลี้ยงดูบิดามารดาที่ตบอด แม้ว่าจะถูกยิงด้วยธนูก็ยังเป็นห่วงบิดามารดา เพราะกลัวว่าจะไม่มีผู้ใดดูแล และ ๕) หลักทศพิศราชธรรมของพระเจ้ากปิยภัชจัน ภายหลังจากที่ได้ฟังโอวาทจากสุวรรณสามก็ปกครองบ้านเมืองด้วยทศพิศราชธรรม

อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธาตินั้นมีอยู่ ๔ ด้านคือ ๑) ด้านความเชื่อ ประชาชนในตำบลไร่อ้อยเชื่อในหลักธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกเพราะเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ๒) ด้านครอบครัว หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่นหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักกตัญญู และหลักทศพิศราชธรรมทำให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน มีความรักความและช่วยเหลือกัน ๓) ด้านสังคม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกนั้นทำให้ชุมชนไร่อ้อยมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสามัคคีกัน และทำให้สังคมปราศจากเหตุอาชญากรรมต่างๆ และ ๔) ด้านสติปัญญา ประชาชนในตำบลไร่อ้อยมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมและเข้าใจชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้จักคุณค่าของชีวิตและดำเนินชีวิตตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อความสงบสุขของสังคมต่อไป

Thesis : An Analytical Study of Influence of *Su wannasāmjātaka* to People in Rai-aoy Sub-District, Phichai District, Uttaradit Province.

Researcher : PhraManop Ciravaddhano (Ramasut)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

- : Phrakru Kosaiphatanabundit, Asst.Prof., B.A. (Non-formal Education), M.Ed. (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)
- : Phrakru Suntorndhammanithat., B.A. (Elementary Education), M.A. (Buddhist Studies), M.P.A. (Public Administration) Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : May 10, 2018

Abstract

The research objectives were as follow: 1. to study the history and essential of *Su wannasāmjātaka* 2. To study the Buddhist principles appeared *Su wannasāmjātaka* and 3. to analyze the influence of *Su wannasāmjātaka* toward Raiaoy people, Pichai district, Uttaradit province. This research was qualitative research were conducted by studying related books and researches and in-depth interview.

The results were found as follow:

During the Buddha enlightenment, there was one monk. He shared foods from arm bow to his mother. Many monks were angry and then, they told the story to the Buddha. The Buddha taught *Su wannasāmjātaka* to monks that when he was a *Su wannasām*. He did the same as this monk. The essential of *Su wannasāmjātaka* was that *Su wannasām* stayed with parents who were hermits in *Himmapan* forest. A day later, his parents were blind. He always took care of his parents. One day, he scooped water and then, he was shoot by king Kapinyaksa, the king of Varanasi because of the misunderstanding that was a Deva or (Naga), *Su wannasām* was unconscious after got the shoot. Later, king *Kapinyaksa* accepted his mistake. He told *Su wannasām* parents that *Su wannasām* die because of his arrow near a bank of the river. *Su wannasām* parents asked King *Kapinyaksa* to lead them in order to meet

Suwannasām at a bank of the river. Luckily, *Suwannasām* didn't die, he was just unconscious the mother of *Suwannasām* was prayed and wished to him back to them. After *Suwannasām* woke up, he told King *Kabinyaksa* being in 10 Royal Virtues of King.

The doctrines appear in *Suwannasām* were consisted of : 1) the Law of Karmma or the cause and effect, the *Karmma* of *Suwannasām*'s parents who were blind. 2) Sacca is the truth of *Suwannasām* who intend to take care his parent' blind and intention of his mother when he was shoot. 3) Compassion principle or the principle of love to all living creatures. 4) Gratefulness of *Suwannasām* that he treat his parents, although he had got shoot but still worried in parents. 5) the 10 Royal Virtues of King, after got the sermon of *Suwannasām* , the king was lived and ruled by the 10 Royal of the king

The influence of *Suwannasāmjātaka* towards Rai-Aoi sub-district people, Phichai district, Uttaradit province divided in 4 aspects: 1. Belief aspect, Rai-Aoy people believe in Buddhist principles appeared in *Suwannasāmjātaka* since there are the Buddhist principles that can apply in daily life. 2. Family aspect, Buddhist principles such as law of action, veracity, kindheartedness, gratefulness and virtues of the king make family members live peacefully together and help each other. 3. Social aspect, Buddhist principles appeared in *Suwannasāmjātaka* make the quality of life of Rai-Aoy sub-district people were better. People harmony is vital to success and lack of all kinds of crimes. 4. Intelligence aspect, Rai-Aoy sub-district people understand the law of action and the truth of life. Especially, they realized the life value and they also follow the Lord Buddha doctrines in order to make people in society to live very peacefully.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบไปด้วย พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร. และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขงานด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนกัลยาณมิตร ตลอดจนถึงประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้ให้การสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้ศึกษาในระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา และสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ขอขอบคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการอุปถัมภ์ ให้กำลังใจ ส่งเสริมเกื้อกูลแก่ข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระมานพ จีรวฑฒโน (รามสูตร)

สารบัญ		หน้า
เรื่อง		
บทคัดย่อภาษาไทย		ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		ค
กิตติกรรมประกาศ		จ
สารบัญ		ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ		ช
บทที่ ๑	บทนำ	๑
	๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
	๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
	๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
	๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
	๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
	๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
	๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๗
	๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒	ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก	๑๐
	๒.๑ ชาดกในพระพุทธศาสนา	๑๐
	๒.๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของชาดก	๑๔
	๒.๒ ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก	๑๖
	๒.๒.๑ วัตถุประสงค์ของการตรัสสุวรรณสามชาดก	๑๖
	๒.๒.๒ ความหมายของคำว่าสุวรรณสามกุมาร	๑๘
	๒.๒.๓ องค์ประกอบของสุวรรณสาม	๒๒
	๒.๒.๔ สาระสำคัญเกี่ยวกับสุวรรณสามชาดก	๒๖
บทที่ ๓	วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก	๓๐
	๓.๑ หลักกฎแห่งกรรม หลักธรรมแห่งเหตุผล	๓๐
	๓.๒ หลักสัจจะ หลักธรรมแห่งความจริง	๓๔
	๓.๓ หลักเมตตา หลักธรรมแห่งความรัก	๓๖

๓.๔	หลักกตัญญูกตเวที	๔๑
๓.๕	หลักทศพิธราชธรรม	๔๕
๓.๖	สรุป	๔๖
บทที่ ๔	วิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี	๔๗
๔.๑.๑	ผลการสัมภาษณ์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี	๔๘
๑)	อิทธิพลของหลักธรรมด้านความเชื่อ	๔๘
๒)	อิทธิพลของหลักธรรมด้านครอบครัว	๕๐
๓)	อิทธิพลของหลักธรรมด้านสังคม	๕๔
๔)	อิทธิพลของหลักธรรมด้านปัญญา	๕๗
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๖๐
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๖๐
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๖๓
บรรณานุกรม		๖๕
ภาคผนวก		๖๗
ภาคผนวก ก	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก	๖๘
ภาคผนวก ข	แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	๗๐
ภาคผนวก ค	หนังสือตรวจสอบเครื่องมือและขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล	๗๖
ภาคผนวก ง	รูปภาพ	๙๔
ประวัติผู้วิจัย		๑๐๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรียงตามคัมภีร์ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(ไทย)	วินัยปิฎก	ภิกขุวิภังค์	(ภาษาไทย)
---------	-------	-----------	--------------	-----------

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.ชา. ปญจก.(ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปญจกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. ทุก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ทุกนิบาตชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.อป. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก	(ภาษาไทย)

การใช้หมายเลขย่อ

พระไตรปิฎกภาษาไทย จะแจ้งเล่ม ข้อ หน้า เช่น ขุ.ชา. ม. (ไทย) ๒๒/๔๐/๓๒๖ หมายถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก เล่ม ๒๒ ข้อ ๔๐ หน้า ๓๒๖ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาตก เป็นเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงเวียนว่ายตายเกิด เสวยพระชาติเป็น พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดในชาติต่าง ๆ ได้พบปะผจญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งดีและร้าย แต่ได้พยายามทำ ความดีมาโดยตลอด จนในที่สุดได้เป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติสุดท้าย^๑ เรื่องราวชาตกต่าง ๆ ปรากฏ อยู่ในพระสุตตันตปิฎกขุททกนิกาย ชาตก เล่มที่ ๒๗ และ เล่มที่ ๒๘ มีทั้งหมด ๕๔๗ เรื่อง โดยแบ่ง ออกเป็นนิบาต ต่าง ๆ ได้ ๒๒ นิบาต ชาตกที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาตก เล่มที่ ๒๗ และเล่มที่ ๒๘ นี้ มีปรากฏเฉพาะพระคาถาเท่านั้น ไม่มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ หรือบุคคลต่าง ๆ อย่างชัดเจน เหมือนใน ชั้นอรรถกถาชาตก เช่น ข้อความใน สุวรรณสามชาตกว่า “ใครกันหนอใช้ ลูกศรยิงเราผู้ประมาท กำลังนำน้ำไปอยู่ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ คนไหนแอบซุ่มยิงเรา”^๒ ชาตกนั้น นำเสนอวิถีชีวิตของบุคคลในอดีตที่ผ่านมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ ปี ซึ่งก็ไม่ต่างไปจากยุคนี้ ยังคงอยู่ใน อำนาจของความรัก ความชัง ความโกรธ ความหลง หรือถ้าจะกล่าวให้ถูกต้องคนในยุคนี้ก็แทบจะไม่มี อะไรแตกต่างจากคนในอดีตแต่อย่างใด ในเรื่องความรัก ความชัง ความหลงและแนวการดำเนินชีวิต ผู้ที่พัฒนาตนเองได้ หักตนจากความชั่วได้ย่อมประสบกับความเจริญ ส่วนผู้ที่อ่อนแอกว่า โง่เขลากว่า ก็ยังลำบากอยู่เสมอ ผู้ประพฤติดุชธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ส่วนผู้ประพฤติอธรรมย่อมอยู่เป็นทุกข์อยู่เสมอ เช่นกัน สิ่งเหล่านี้เราหาได้ในชาตก

บรรดาชาตกทั้ง ๕๔๗ เรื่องนี้ ชาตก ๑๐ เรื่องสุดท้ายในมหานิบาตชาตก คือ เตมีย ชาตก มหาชนกชาตก สุวรรณสามชาตก เนมิราชชาตก มโหสถชาตก ภูริทัตตชาตก จันทกุมารชาตก มหานารทกัศสปชาตก วิธูรชาตก และเวสสันดรชาตก เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศที่โดดเด่นที่สุด ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๘ ชื่อ พระสุตตันตปิฎกขุททกนิกาย ชาตก เป็น ชาตกที่คนไทยให้ความสนใจและให้ความสำคัญมากกว่าชาตกอื่น ๆ^๓

สุวรรณสามชาตก เป็นชาตกหนึ่งในจำนวน ๑๐ เรื่องในมหานิบาตชาตกนี้ กล่าวถึงการ บำเพ็ญเมตตาบารมีของพระโพธิสัตว์ โดยเนื้อเรื่องเริ่มจากการตรัสปรารภภิกษุรูปหนึ่งที่บวชมาได้

^๑ สุชีพ ปัญญานภาพ, พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๖๑๔.

^๒ ขุ.ชา.ม. (บาลี) ๒๘/๒๙๖/๑๕๔, ขุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๒๙๖/๒๒๙.

^๓ ขุ.พุทธ. (ไทย) ๓๓/๗๖/๘๓.

๑๒ พรรษา ต้องการลาสิกขาไปปรนนิบัติบิดามารดาของตน ที่กำลังตระการกำล่ำบาก ต้องขอทานชาวบ้านเลี้ยงชีวิตในแต่ละวัน ได้ฟังธรรมเทศนาชื่อมาตุโปสกสูตรที่พระพุทธเจ้ากำลังแสดงแก่พุทธบริษัททำให้ท่านเปลี่ยนความคิดใหม่ว่าบวชเป็นพระก็สามารถเลี้ยงดูบิดามารดาได้จึงได้ตัดสินใจไม่ลาสิกขา อาศัยอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตเป็นต้น เลี้ยงดูท่านทั้งสองจนตนเองผ่ายผอม แต่ท่านก็ได้รับคำตักเตือนจากเพื่อนสหธรรมิกว่าเป็นผู้ทำสหชาติไทยให้ตกไปโดยอ้างว่าพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตให้ภิกษุประพฤติเช่นนี้ ทำให้ท่านลำบากใจมาก จึงได้หยุดการปรนนิบัติบิดามารดาไปพักหนึ่ง^๔ เรื่องราวการปรนนิบัติบิดามารดาทราบถึงพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงกลับตรัสสรรเสริญว่าเป็นเรื่องที่ตักมบัณฑิตสรรเสริญ แม้พระพุทธองค์ก็เคยได้ปรนนิบัติมาในอดีตชาติเหมือนกัน แล้วทรงเล่าเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธองค์เกี่ยวกับ ๒ ตระกูลในหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่คนละฟากฝั่งแม่น้ำได้ทักทิกันว่า หากครอบครัวใครได้ลูกชายหรือหญิงโตขึ้นจะให้แต่งงานกัน ในกาลต่อมาทั้งสองตระกูลก็ได้ลูกชายและหญิงสมปรารถนา เมื่ออายุครบ ๑๖ ปีก็ให้ทั้งสองคนนี้แต่งงานกันโดยการคลุมถุงชน จำใจต้องแต่ง ทั้งๆที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับประเพณีเพราะทั้งสองเป็นสัตว์พรหมโลก ในที่สุดทั้งสองคนนี้ก็ได้ออกบวชเป็นดาบสเจริญเมตตาจิตอยู่ในป่าหิมพานต์

ต่อมา มีบุตรด้วยกันหนึ่งคนชื่อว่าสุวรรณสามกุมาร ตามคำแนะนำของท้าวสักกะ เมื่อทั้งสองคนนี้ดาบอด เพราะโดนงูเห่าพันพิษเข้าตาในขณะที่หลบฝนบนจอมปลวกแห่งหนึ่ง สุวรรณสามกุมารก็ทำหน้าที่เป็นลูกที่ดีเลี้ยงดูท่านทั้งสองเรื่อยมาวันหนึ่ง ขณะที่สุวรรณสามกุมารไปตักน้ำได้ถูกพระเจ้าปิลยักข์แฉงศรยิงเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นเทวดาหรือนาคได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัสแต่ก็ไม่โกรธต่อพระองค์ และสิ่งสำคัญที่สุดคือสุวรรณสามกุมารไม่เคยคิดหวนใจในชีวิตตนเองเลยทั้ง ๆ ที่ถูกยิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ กลับเป็นห่วงชีวิตผู้ที่อยู่เบื้องหลัง คือบิดามารดาทั้งสองผู้ดาบอด กลัวว่าท่านทั้งสองจะอดตายไม่มีใครดูแล สุดท้ายสุวรรณสามกุมารก็สามารถฟื้นคืนชีพได้ ทั้งๆที่ถูกยิงด้วยลูกศรอาบยาพิษเพราะแรงสัจจะ กิริยาที่บิดามารดาและเทพิตา ได้ตั้งใจทำสัตยาธิฐานถึงคุณงามความดีที่ลูกสุวรรณสามกุมารได้ปฏิบัติต่อตนไม่เคยขาดตกบกพร่องนั้น ดังนั้นสุวรรณสามชาดกเป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูแก่ผู้ที่มีพระคุณและสิ่งที่ได้ให้การอุปถัมภ์ในการดำเนินชีวิต^๕

ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาและมีศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือ อีกทั้งวิถีชีวิตของประชาชนก็อาศัยพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าวัดปฏิบัติธรรม ทำบุญตักบาตร และฟังเทศน์ ซึ่งการฟังเทศน์นี้ จังหวัดอุตรดิตถ์ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีขนบธรรมเนียมการฟังเทศน์แพร่ อันหมายถึง การ

^๔ พระมหาอุเทน ปัญญาปริตต์, สุวรรณสามยอดกตัญญู, (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๗.

นำเอาเรื่องราวทางพระพุทธศาสนามาเทศน์แหล่ โดยมีท่านองที่แปลก กอปรกับมีดนตรีปี่พาทย์มาช่วยบรรเลงเป็นจังหวะทำให้ไม่น่าเบื่อ และทำให้เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาชาดกเรื่อง สุวรรณสามชาดกมาเทศน์ ทั้งในงานมงคลและงานอวมงคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะต้องการสอนเรื่องของคุณงามความดีแก่ผู้ที่มีพระคุณ ซึ่งสุวรรณสามชาดกเป็นชาดกที่พระสงฆ์ ผู้ปกครอง หรือบิดา มารดา มักจะนำเอามาสอนบุตรหลานให้เป็นผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดา มารดา ตลอดจนถึงผู้มีอุปการคุณทั้งหลายโดยมีความเชื่อที่ว่า ผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาที่พ่อแม่จะไม่มีวันอัปมงคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางพระพุทธศาสนาตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี” ดังนั้น สุวรรณสามชาดกจึงเป็นชาดกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย อุตุนิคม ให้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นหลักการพื้นฐานที่นำเอามาสอนบุตรหลานให้เป็นคนที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาและสังคม

ดังนั้น จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่อาศัยอยู่ในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของสุวรรณสามชาดกในพระพุทธศาสนาเถรวาท อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก อันจะนำไปสู่การนำเอาองค์ความรู้นี้ไปเผยแผ่ให้กับเยาวชน ตลอดจนถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้เป็นผู้ที่มีความกตัญญูและเป็นคนดีของครอบครัวและสังคมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก
- ๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก
- ๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ สุวรรณสามชาดกมีประวัติความเป็นมาอย่างไรบ้าง
- ๑.๓.๒ หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกมีหลักอะไรบ้าง
- ๑.๓.๓ สุวรรณสามชาดกมีอิทธิพลต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ อย่างไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกและอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเอกสารที่จะศึกษา ดังต่อไปนี้

เอกสารปฐมภูมิ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙, อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา

เอกสารทุติยภูมิ จากหนังสือหรืองานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา คือ ประชาชนในตำบลไร่อ้อยจำนวน ๑๕ คน โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

สุวรรณสาม หมายถึง พระชาติของพระโคตมพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นสุวรรณสามดาบสในการบำเพ็ญเมตตาบารมี

ชาดก หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้า สมัยที่ยังเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีต่าง ๆ

อิทธิพล หมายถึง อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี ในด้านความเชื่อ ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี และเข้าร่วมกิจกรรมของทางวัดในตำบลไร่อ้อยอย่างสม่ำเสมอ

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้อง

สุชีพ ปุญญานุภาพ^๖ ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า ชาตก หรือชาตก แปลว่า ผู้เกิดคือเล่าถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงเวียนว่ายตายเกิด ถือกำเนิดในชาติต่าง ๆ ได้พบปะผจญกับเหตุการณ์ดีบ้าง ชั่วบ้าง แต่ก็ได้พยายามทำความดีติดต่อกันมาบ้าง น้อยบ้างตลอดมา จนเป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี)^๗ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชาตก ได้แก่ระเบียบคำที่ทรงแสดงถึงบุรพจริยา คือความประพฤติที่เคยทรงทำมาแต่ปางก่อน หรือธุรกิจที่เคยทรงทำมาแต่ชาติหนหลังรวมทั้งบุรพกิจของพระสาวกด้วย

ฐานิสร์ ชاکรตพงศ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า ชาตก เมื่อกล่าวตามมติของโบราณจารย์และในแง่ที่เป็นวรรณคดีของพระพุทธศาสนา ได้แก่เรื่องพระโพธิสัตว์ หรืออดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่ได้แสดงบทบาท ความเป็นวีรบุรุษหรือบทบาทอื่น ๆ ฉะนั้นคำนี้อาจแปลความหมายได้ว่า เรื่องของพระโพธิสัตว์ แต่การแปลความหมายที่ใช้กันทั่วไปนั้นก็คือเรื่องพระชาติในอดีตของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ ยังหมายถึงการรวบรวมชาตกที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาอีกด้วย

เปลื้อง ณ นคร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชาตก หมายถึงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อน เป็นชื่อคำสอนหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา^๘

สรุปได้ว่า ชาตก หมายถึง เรื่องราวในอดีตของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงยกขึ้นมาแสดงปรากฏเหตุการณ์ในปัจจุบันเป็นพระชาติที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เรื่องราวชาตกต่าง ๆ เป็นเรื่องจริงที่พระพุทธองค์ทรงระลึกได้ด้วยบุพเพนิวาสานุสติญาณ ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นในภายหลัง เรื่องราวชาตกต่าง ๆ ในพระไตรปิฎกเป็นบทสนทนากันที่ถือว่าเป็นแก่นเรื่องที่สำคัญ ยากสำหรับผู้ที่มีได้ศึกษาอรรถกถาชาตกประกอบ

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสาวสุรีย์พร แซ่เอี้ยบ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมจากนิทานชาตกที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นิทานชาตกเหล่านี้มีหลักธรรมต่างๆ สอดแทรกอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดหลักธรรมเป็น ๑๙ หลักธรรม อาทิหลักไตรสิกขา หลักฆราวาสธรรม ๔ สัมปยุตธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ โลกธรรม ๘ และอุปกิเลส ๑๖

^๖ สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, หน้า ๖๑๔.

^๗ พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี), ปิณฑรัตนเวสสันดรชาตก, (พระนคร : เสริมวิทยบรรณาการ, ๒๕๑๓), หน้า ๖.

^๘ เปลื้อง ณ นคร, พจนะ-สารานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม ๑ (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๑๖๔.

เป็นต้น และเมื่อถึงตอนจบของนิทานชาดกจะปรากฏการประกาศสัจจะของพระพุทธเจ้า นั่นคือการแสดงอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา จนทำให้ผู้ที่ได้ฟังนิทานชาดกในขณะนั้นได้บรรลุธรรมต่างๆ ตั้งแต่พระโสดาบัน จนถึงระดับพระอรหันต์ แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมต่างๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาระดับจิตใจของบุคคลให้ก้าวออกจากโลกีย์ บรรลุถึงโลกุตระได้^๙

นางสาวจิตตกานต์ มณีนารถ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เทมียชาดกเป็นชาดกเรื่องแรกในมหานิบาตชาดกที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภมหาภิเนกขัมมบาร์มี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยเนื้อหาสาระมุ่งเน้นถึงความเป็นผู้หวาดกลัวต่อการตกนรก อันเนื่องมาจากการทำบาปกรรมโดยคาดไม่ถึงจากการครองราชสมบัติ จึงได้พิจารณาเห็นโทษของการเป็นขมารวาส ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับบาปนานัปการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แม้ไม่ได้กระทำโดยตรงก็เป็นไปโดยอ้อม ดังนั้น พระเทมียจึงต้องการหลีกเลี่ยงจากบาปกรรมทั้งปวง โดยการสละราชสมบัติ และต้องการออกบวช ในที่สุด พระองค์ก็ได้ออกบวชพร้อมทั้งทรงแสดงให้พระราชบิดาเห็นถึงความไม่ประมาทในชีวิต จากนั้นทั้งพระราชบิดาพระราชมารดาและผู้อื่นก็ได้บวชตามพระองค์เป็นอันมาก^{๑๐}

นางสาวสุภาพร พรหมเถื่อน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเรื่องอริยฐานบาร์มีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบำเพ็ญอริยฐานบาร์มี การตั้งมั่นสมาทานอย่างไม่หวั่นไหว คือความตั้งมั่นที่เป็นไปในอาการต่างๆ มีลักษณะคือ การตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวในที่นั้น “บาร์มี” นั้นมี ๓ ระดับคือ “บาร์มี” เป็นการสร้างความดีในชาติต่างๆ เหมือนคนปกติทั่วไป “อุปบาร์มี” เป็นบาร์มีที่สร้างความดียิ่งขึ้นไป และความดีก็เริ่มจะสมบูรณ์ขึ้นจัดเป็น “ปรมัตถบาร์มี” เป็นบาร์มีที่เต็มเปี่ยมจนสามารถบรรลุธรรมได้ อริยฐานบาร์มีจึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการทำความดีเรื่องของ การบำเพ็ญอริยฐานบาร์มี นั้นเป็นการอริยฐานบาร์มี ในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่เสวยชาติเป็นพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญอริยฐานบาร์มีในขณะที่เสวยพระชาติเป็นพญาฤๅษี ทรงบำเพ็ญอริยฐานอุปบาร์มีในขณะที่เสวยพระชาติเป็นมาตังคบัณฑิต และทรงบำเพ็ญอริยฐานปรมัตถบาร์มีในขณะที่เสวยพระชาติเป็นพระเทมียราชกุมาร^{๑๑}

พระบุญเทียน พุทธรโร (ปัญญาก้าว) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระโพธิสัตว์ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของพระโพธิสัตว์ที่มีต่อสังคมชาว

^๙ นางสาวสุรีย์พร แซ่เอี้ยบ , “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมจากนิทานชาดกที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม” **ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐} นางสาวจิตตกานต์ มณีนารถ, “เทมียชาดกเป็นชาดกเรื่องแรกในมหานิบาตชาดกที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภมหาภิเนกขัมมบาร์มี” **ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๑} นางสาวสุภาพร พรหมเถื่อน , “การศึกษาแนวคิดเรื่องอริยฐานบาร์มีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” **ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พุทธในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะประเทศไทย และประเทศลาว ในฐานะเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา จากหลักฐานในด้านต่าง ๆ พระโพธิสัตว์ได้มีบทบาท และอิทธิพลต่อสังคมชาวพุทธมานาน นับแต่พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบความคิดในแถบนี้ ในฐานะพระโพธิสัตว์ที่เป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพระโพธิสัตว์จากอดีต พระโพธิสัตว์ในปัจจุบัน และพระโพธิสัตว์ในอนาคต ล้วนแต่มีบทบาทในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคติความเชื่อ ด้านจารีตประเพณี ด้านวรรณกรรมด้านพุทธศิลปกรรม เป็นต้น^{๑๒}

สรุปได้ว่า การสร้างบารมีใน ๑๐ พระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์เจ้า ซึ่งเป็นการสร้างบารมีที่ยิ่งใหญ่ เรียกอีกประการหนึ่งว่าบารมี ๑๐ ทศ คือ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมะบารมี ปัญญาบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมี สัจจะบารมี อธิฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งการสร้างบารมีทั้ง ๑๐ พระชาติสุดท้ายนั้น ทรงจุดหรือทำให้เกิดเป็นมนุษย์ในแต่ละพระชาติต้องมีพระนามและการบำเพ็ญพระบารมีดังนี้ พระเทมียโป้ พระมหาชนก พระสุวรรณสาม พระเนมิราช พระมหโสถ พระภริทัต พระจันทรราช พระพรหมนารท พระวิธูรบัณฑิต และพระเวสสันดร ในทุกๆชาติ นั้น จะมีบารมีที่พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ ชาวพุทธต่างน้อมนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันอีกด้วย

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

๑.๗.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๑๕ รูป / คน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางวัดในเขตตำบลไร่ฮ้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) อันเป็นการเลือกตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่รับจาก

^{๑๒} พระบุญเทียน พุทธโร (ปัญญาแก้ว), “ศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระโพธิสัตว์ในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง”, *ปริญญาพุทธศาสนตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔ ๒๕๕๕).

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังกล่าว มาดำเนินการประมวลผลข้อมูล อันนำไปสู่ข้อค้นพบต่อไป

โดยในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์และกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ ได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกจากประชาชนในเขตตำบลไธสงจำนวน ๑๕ คน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) อันมีหลักเกณฑ์ประการสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

๑) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ

๑.๗.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไธสง อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) อิทธิพลด้านความเชื่อ

(๒) อิทธิพลด้านครอบครัว

(๓) อิทธิพลด้านสังคม

(๔) อิทธิพลด้านสติปัญญา

๑.๗.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรทั้ง ๑๕ คน โดยวิธีการจดบันทึก

๑.๗.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

(๑) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์

(๒) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดของบุคคล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิเคราะห์อื่นจะได้ดำเนินการ

กระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub – themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ ทราบถึงประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก

๘.๒ ทราบถึงหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก

๘.๓ ทราบถึงอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากข้อมูลชั้นปฐมภูมิ คือพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นในการศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ ชาดกในพระพุทธศาสนา

๒.๑.๒ ความเป็นมาและความสำคัญของชาดก

๒.๒ ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก

๒.๒.๑ วัตถุประสงค์ของการตรัสสุวรรณสามชาดก

๒.๒.๒ ความหมายของคำว่าสุวรรณสามกุมาร

๒.๒.๓ กำเนิดสุวรรณสามกุมาร

๒.๒.๔ องค์ประกอบของสุวรรณสามชาดก

๒.๒.๕ สาระสำคัญเกี่ยวกับสุวรรณสามชาดก

๒.๑ ชาดกในพระพุทธศาสนา

๒.๑.๑ ความหมายของคำว่า “ชาดก”

ชาดกเป็นเรื่องราวที่รวบรวมเรื่องการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พุทธบริษัทในสมัยพุทธกาลและพุทธสาวกได้ทรงจำสืบทอดกันมาด้วยมุขปาฐะก่อนที่จะมีการจารึกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในคัมภีร์พระไตรปิฎก คำว่า “ชาดก” มาจาก ชาต บทหน้า เก ธาตุในความออกเสียง, กล่าว สำเร็จรูปเป็น ชาตก (วัตถ) แปลว่า แสดงสิ่งที่เกิดมาแล้ว^๑ หมายถึง กล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตของพระพุทธเจ้า การให้ความหมายของคำว่า “ชาดก” พระอรรถกถาจารย์และพระภิกษุอาจารย์ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

^๑ หลวงเทพรัตนคุณ (ทวี ธรรมธัช ป.๙), ธาตุปฏิบัติภา หรือ พจนานุกรม บาลี – ไทย แผนกธาตุ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๘๘.

ชาตก แปลว่า “กล่าวปรารภเหตุเมื่อเกิดเรื่องขึ้น”^๒

ชาตก แปลว่า “กล่าวตรัส หรือประกาศ บุรพจริยาของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่
เกิดมี หรือประพจน์ในกาลก่อน”^๓

ชาตก แปลว่า “เรื่องที่เป็นเหตุตรัสกล่าว หรือประกาศ บุรพจริยาของ พระผู้
มีพระภาคเจ้าที่เกิดมี หรือประพจน์ในกาลก่อน”^๔

อนึ่ง การให้ความหมายของคำว่า ชาตก ในปัจจุบันมีเอกสารงานวิจัยตลอดทั้งผู้รู้ได้ให้
ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายชาตกไว้ ๒ นัย^๕
ได้แก่ นัยแรก คือเรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อน ๆ ตามที่เล่าไว้ในคัมภีร์ชื่อนี้ชาตกตาม
ความหมายนี้ เพ่งตามศัพท์ เพราะคำว่า ชาตก มาจากคำว่า ชาติ (ความเกิด)ชาติ แปลงเป็น ชาตก
และ ชาตก ในที่สุดมีความหมายว่า ผู้เกิด หรือหมายถึง เรื่องของผู้เกิดมาในชาตินั้นๆ^๖ ส่วนนัยที่สอง
หมายถึง ชื่อคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเป็น ๑ ใน ๙ ส่วนที่เรียกว่า นวสังคหสูตร^๗ ได้แก่

สูตระ	พระสูตรทั้งหลาย รวมทั้งพระวินัยปิฎก และนิเทศ
เคยยะ	ความร้อยแก้วและร้อยกรองผสมกันได้แก่พระสูตรที่มีคาถา
ทั้งหมด	
เวยยาकरणะ	ไวยากรณ์ คือ ความร้อยแก้วล้วน ได้แก่พระอภิธรรมปิฎก ทั้งหมด และพระสูตรที่ไม่มีคาถา
คาถา	ความร้อยกรองล้วน เช่น ธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา เป็นต้น
อุทาน	พระคาถาพุทธอุทาน ๘๒ สูตร
อิติวุตตะกะ	พระสูตรที่เรียกว่าอิติวุตตะกะ ๑๑๐ สูตร
ชาตกะ	ชาตก ๕๔๗ เรื่อง
อัပ္ปุตตรธรรม	เรื่องอัศจรรย์ คือ พระสูตรที่กล่าวถึงข้ออัศจรรย์ต่าง ๆ

^๒ ดูรายละเอียดใน สัพพพุทธธานิ สมตฺตีสวริชา ธรรมดา ฯเปฯ อุปปณนาย อภฺจฺจฺปัตติยา ชาตกกถณิ,
ช.พุทธ.อ. (บาลี) ๔๓๒ - ๔๓๓.

^๓ ดูรายละเอียดใน ชาตํ ภูตํ ปุราภูตํ ภควโต ปุพฺพจริยํ กายติ กเถติ ปกาเสตติ ชาตกํ,สารตถ.ฎีกา
(บาลี) ๑/๑๒๗.

^๔ ดูรายละเอียดใน ชาตํ ภูตํ ปุราภูตํ ภควโต ปุพฺพจริยํ กายติ กเถติ ปกาเสติ เอเตนาคิ ชาตกํ, ที.สี.
อภิวนฎีกา (บาลี) ๑/๑๕๘.

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน
จัดพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕๕.

^๖ สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร). ทศบารมี ทศพิธราชธรรม, (กรุงเทพมหานคร :
มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๔๐.

^๗ ดูรายละเอียดใน อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖/๑๐.

เวลทัลละ พระสูตรแบบถามตอบที่ให้เกิดความรู้และความพอใจแล้วชักถาม
ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เช่น จุฬทลสูตร มหาเวทลสูตร เป็นต้น

ในสารานุกรมวรรณคดี ได้ขยายความเพิ่มเติมเอาไว้ว่า “ชาตก” มาจาก ภาษามคธ
แปลว่า “เกิดแล้ว” หมายถึง เรื่องราวของพระพุทธเจ้าและพระสาวกที่เกิดขึ้นมาแล้วในชาติก่อนๆ ชาตก
ต่าง ๆ จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเมื่อยังเป็นพระโพธิสัตว์ แสวงบุญเพิ่มพูนบารมีเพื่อหาทางหลุดพ้น
นับตั้งแต่เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นมนุษย์และเทวดาก่อนที่จะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ^๘

ในสัททนีติธามาลา ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชื่อว่า ชาตก เพราะเป็นเครื่องแสดง
เรื่องราว (จริยวัตร) ของพระผู้มีพระภาคที่เคยเกิดหรือปฏิบัติมาแล้ว^๙

สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า ชาตก หรือชาตก แปลว่า ผู้เกิดคือเล่า
ถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงเวียนว่ายตายเกิด ถือกำเนิดในชาติต่าง ๆ ได้พบปะผจญกับเหตุการณ์ดีบ้าง
ชั่วบ้าง แต่ก็ได้พยายามทำความดีติดต่อกันมาบ้าง น้อยบ้างตลอดมา จนเป็นพระพุทธเจ้าในชาติ
สุดท้าย^{๑๐}

เปลื้อง ณ นคร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชาตก หมายถึงเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่มีมา
ในชาติก่อน เป็นชื่อคำสอนหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา^{๑๑}

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชาตก ได้แก่ระเบียบคำที่
ทรงแสดงถึงบุรพจริยา คือความประพฤติที่เคยทรงทำมาแต่ปางก่อน หรือธุรกิจที่เคยทรงทำมาแต่ชาติ
หนหลังรวมทั้งบุรพกิจของพระสาวกด้วย^{๑๒}

ฐานิสร์ ชاکร์ตพงศ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า ชาตก เมื่อกล่าวตามมติของโบราณา
จารย์และในแง่ที่เป็นวรรณคดีของพระพุทธศาสนา ได้แก่เรื่องพระโพธิสัตว์ หรืออดีตชาติของ
พระพุทธเจ้าที่ได้แสดงบทบาท ความเป็นวีรบุรุษหรือบทบาทอื่น ๆ ฉะนั้นคำนี้อาจแปลความหมายได้
ว่า เรื่องของพระโพธิสัตว์ แต่การแปลความหมายที่ใช้กันทั่วไปนั้นก็คือเรื่องพระชาติในอดีตของ

^๘ ประพัฒน์ ตรีณรงค์ และสงวน อึ้งคง, สารานุกรมวรรณคดี, (พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๕), หน้า ๑๖๓.

^๙ พระอัครวิมลเถระ, สัททนีติธามาลา, แปลโดย พระมหานิมิต ธรรมสาโร ป.ธ. ๙ และคณะ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม, ๒๕๔๖),

^{๑๐} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๖๑๔.๑๑ .

^{๑๑} เปลื้อง ณ นคร, พจนะ-สารานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม ๑ (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๑๖๔.

^{๑๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี), ปิรทรรณเวสสันดรชาตก, (พระนคร : เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๑๓), หน้า ๖.

พระพุทธเจ้า นอกจากนี้ ยังหมายถึงการรวบรวมชาดกที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาอีกด้วย^{๑๓}

ที.ดับบลิว เดวิดส์ (T.W. Rhys Davids) ผู้เชี่ยวชาญภารตวิทยา ได้อธิบายคำว่าชาดกไว้ในพจนานุกรมคำศัพท์ภาษาบาลีไว้ว่า หมายถึง เรื่องราวของการเสวยพระชาติก่อน ๆ ของพระพุทธเจ้า และเป็นชื่อหนังสือเล่มหนึ่งในคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งแต่งคำประพันธ์(คาถา)ไว้ ๕๔๗ เรื่อง^{๑๔}

คำว่า ชาดก จึงหมายถึงเรื่องราวในอดีตของพระพุทธเจ้านั่นเอง ที่พระพุทธองค์ทรงยกนำมาแสดงให้สาวกฟังโดยปรารภเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน อันสอดคล้องกับเรื่องราวในชาดกนั้น ๆ ชาดกต่าง ๆ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นเรื่องราวที่พระพุทธเจ้าทรงระลึกได้อย่างแม่นยำด้วยบุพเพนิวาสานุสติญาณ แล้วทรงนำมาแสดงแก่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้ทรงแสดงชาดก หรือผู้ที่นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่กำลังถกเถียงกัน มากราบทูลให้ทรงทราบแล้วเป็นเหตุให้ทรงแสดงชาดก ดังพุทธพจน์ ที่ว่า

“เราตถาคต ระลึกชาติก่อนได้หลายชาติ (คือ) ๑ ชาติบ้าง ๒ ชาติบ้าง ๓ ชาติบ้าง ๔ ชาติบ้าง ๕ ชาติบ้าง ๑๐ ชาติบ้าง ๒๐ ชาติบ้าง ๓๐ ชาติบ้าง ๔๐ ชาติบ้าง ๕ ชาติบ้าง ๑๐๐ ชาติบ้าง ๑,๐๐๐ ชาติบ้าง ๑ แสนชาติบ้าง หลาย ๆ กับบ้าง ระลึกได้ว่า ในชาติโน้นเราตถาคตมีชื่อมีวงศ์ตระกูลอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น กินอาหารอย่างนั้น มีสุขมีทุกข์อย่างนั้น มีอายุเท่านั้น ตายจากอัตภาพนั้นแล้วไปเกิดในภพโน้น เราตถาคตอยู่ในภพนั้นมีชื่อมีวงศ์ตระกูลอย่างนั้น กินอาหารอย่างนั้น มีสุขมีทุกข์อย่างนั้น มีอายุเท่านั้น ตายจากอัตภาพนั้นแล้วมาเกิดในภพนี้ เราตถาคตระลึกชาติได้หลายชาติ พร้อมทั้งลักษณะทั่วไปพร้อมทั้งชีวิตประวัติ”^{๑๕}

ดังนั้น เรื่องราวที่ปรากฏในชาดกต่าง ๆ ที่พระพุทธองค์ทรงนำมาแสดงกับพุทธบริษัทต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องจริงแท้แน่นอน และมีปรากฏมาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาลเป็นเรื่องของพระโพธิสัตว์ที่มีมาในอดีตชาติที่พระพุทธองค์ทรงนำมาแสดงโดยทรงใช้บุพเพนิวาสานุสติญาณ มิใช่มาแต่งเพิ่มในภายหลังเรื่องราวชาดกต่าง ๆ มีปรากฏอยู่ในชาดกปาฐะและชาดกอรรถกถา ที่ปรากฏในชาดกปาฐะหรือพระไตรปิฎกนั้น เป็นถ้อยคำโต้ตอบกันที่เราไม่ค่อยเข้าใจเหมือนในอรรถกถาชาดกทั้งนี้ ก็เพราะว่า ชาดกในพระไตรปิฎกนั้นเป็นตัวแก่นของชาดก ได้แก่พุทธพจน์ และคำโต้ตอบกันก็เป็น

^{๑๓} ฐานิสร์ ชาคริตพงศ์, “ความรู้เรื่องชาดก” อักษรสาร, พิมพ์เนื่องในโอกาสงานสี่ศาสตราจารย์ ๙ กันยายน ๒๕๑๕, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), : ๓๐.

^{๑๔} T.W. Rhys Davids & William, Stede, The Pali Text Society's Pali – English Dictionary (London : Luzac and Company, ๑๙๖๖), p. ๒๘๑.

^{๑๕} วิมหา. (ไทย) ๑/๑๒/๖.

พุทธพจน์ไม่มีเรื่องเล่าประกอบเหมือนในอรรถกถาชาดก^{๑๖} ดังนั้น ผู้ศึกษาชาดกจะให้เข้าใจจริงๆ นั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาเล่าเรียนเนื้อหาทั้งในชาดกและอรรถกถาชาดกประกอบกันไปเหมือนผู้ที่เรียน ธรรมบทจำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวทั้งในธรรมบทและอรรถกถาธรรมบทประกอบ

สรุปได้ว่า ชาดก หมายถึง เรื่องราวในอดีตของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงยกขึ้นมา แสดงปรากฏเหตุการณ์ในปัจจุบันเป็นพระชาติที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้าในอนาคต เรื่องราวชาดกต่าง ๆ เป็นเรื่องจริงที่พระพุทธองค์ทรงระลึกได้ด้วย บุปเพณิवासานุสติญาณ ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นในภายหลัง เรื่องราวชาดกต่าง ๆ ในพระไตรปิฎกเป็นบท สันทนากันที่ถือว่าเป็นแก่นเรื่องที่สำคัญ ยากสำหรับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาอรรถกถาชาดกประกอบ

๒.๑.๒ ความเป็นมาและความสำคัญของชาดก

ชาดกเป็นเรื่องเล่าเก่าแก่ มีมาก่อนพุทธกาลประมาณ ๓,๐๐๐ ปี ถึง ๑๐๐ ปีส่วนใหญ่ ได้มาจากนิทานชาวบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เล่าสู่กันฟังทางมุขปาฐะ คือ เล่าต่อๆ กันมาโดยมิได้เขียน เป็นลายลักษณ์อักษร จากชนชาติหนึ่งสู่ชนชาติหนึ่ง จากกลุ่มหนึ่งสู่กลุ่มหนึ่งและจากคนหนึ่งสู่อีกคน หนึ่ง บางเรื่องเกิดจากการดัดแปลงนิทานชาวบ้าน โดยอาศัยการแทรกทัศนคติเรื่องพระโพธิสัตว์และ การเวียนว่ายตายเกิด บางเรื่องได้มาจากการดัดแปลงพระสูตรบางพระสูตรและพระวินัยบางพระ วินัย^{๑๗} แบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือพงศาวดารของบ้านเมือง สมัยก่อนพุทธกาล เช่น เรื่องที่ฆาฏกุมาร ในทีฆิติโกสลชาดก^{๑๘} ซึ่งเป็นผู้รวบรวมแคว้นกาสีและโกศล เข้าอยู่ในปกครองเดียวมาจนถึงสมัยพุทธกาล ชาดกประเภทนี้มีได้มุ่งแสดงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ แต่มุ่งแสดงหลักธรรมคือการไม่ล่วงละเมิดคำสอนของบิดามารดา การรู้จักให้อภัยแก่ศัตรูเป็นสำคัญ

ประเภทที่ ๒ เป็นนิทานพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่ในถิ่นต่าง ๆ ของชมพูทวีป ข้อนี้เห็นได้ชัดใน นิทานชาดกหลายเรื่อง เช่น สุวรรณหังสชาดก ๑๘ เล่าเรื่องราวพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นหงส์มี ขนเป็นทองถูกภรรยาและธิดาจับถอนขนจนหมด ชาดกประเภทนี้มุ่งแสดงหลักธรรมให้เห็นคุณและ โทษโดยยกบุคคลขึ้นเป็นอุทาหรณ์

ประเภทที่ ๓ เป็นนิทานเปรียบเทียบสุภาษิต หรือสะท้อนหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการดำเนินชีวิต มีการสมมติตัวละครซึ่งอาจจะขัดกับความเป็นจริง เช่น กัจฉปชาดก^{๑๙} เล่าเรื่อง หงส์สองตัวให้เต่าคาบไม้พาเหาะไปเที่ยว ถูกพวกเด็กเยาะเย้ยจึงเผลอดำ ตกลงตายเพราะคำพูดของ ตนเอง ซึ่งชาดกประเภทนี้มุ่งแสดงหลักธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงธรรมกระทบตนเองและผู้อื่น

^{๑๖} นิยะดา เหล่าสุนทร, ปัญญาชาดก: ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรอง ของไทย. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘.

^{๑๗} ชุ.ชา.ปญจก. (ไทย) ๒๗/๓๗๑/๒๒

^{๑๘} ชุ.ชา.ทุกก. (ไทย) ๒๗/๑๓๖/๕๖

^{๑๙} ชุ.ชา.ทุกก. (ไทย) ๒๗/๑๒๙/๙๙

ชาตก เป็นหนึ่งใน ๑๕ คัมภีร์ของขุททกนิกายประกอบด้วย ขุททกปาฐะ,ธรรมบท, อุทาน, อิติวุตตะกะ, สุตตนิบาต, วิมานวัตถุ, เปตวัตถุ, เถรคาถา, เถรีคาถา,ชาตกะ, นิทเทส, ปฏิสัมภิตา มรรค, อปทาน, พุทธวงศ์, และจรียาปิฎก มาในพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๗ - ๒๘ และชาตกแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. นิบาตชาตก หมายถึงชาตกที่รวบรวม และบันทึกไว้ในหมวดขุททกนิกายชาตก พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๗ - ๒๘ มีจำนวนชาตกทั้ง ๕๔๗ เรื่อง รวม ๒๒ นิบาตแบ่งเป็น ๒ ภาค ภาค ๑ มีจำนวน ๑๗ นิบาต รวมทั้งสิ้น ๕๒๕ ชาตก ภาค ๒ มีจำนวน ๕ นิบาต รวมทั้งสิ้น ๒๒ ชาตก รวม ๒ ชาตกเหล่านี้เรียกว่า ชาตกในนิบาต คนไทยนิยมเรียกชาตกในส่วนนี้ว่า พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ

๒. พาหิรชาตก ชาตกในกลุ่มนี้เป็นชาตกที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับนิบาตชาตกเป็นเรื่องที่ผู้แต่งสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง หรือได้แนวคิดจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรือเกิดจากการประสมประสาน ประสบการณ์ของผู้แต่ง^{๒๐} กล่าวโดยสรุป ชาตกใดที่ไม่อยู่ในนิบาตชาตกตามที่กล่าวมาข้างต้น ถือว่าเป็นพาหิรชาตกทั้งหมด เช่น ปัญญาสชาตก สังข์ทองพระรถเมรี พระสุณนโนห์รา เป็นต้น ชาตกเหล่านี้แต่งขึ้นในยุคหลัง เช่น ปัญญาสชาตกแต่งขึ้นประมาณ พ.ศ.๒๐๐๐-๒๒๐๐

ชาตกทั้งหมด เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญบารมีธรรมของพระโพธิสัตว์ในชาตินั้น ๆ โดยแบ่งเป็นบารมีชั้นธรรมดา (บารมี) ชั้นกลาง (อุปบารมี) และชั้นสูง(ปรมัตถบารมี) รวมทั้งสิ้น ๓๐ บารมี ตามนัยแห่งบารมีทั้ง ๑๐ ประการ ได้แก่ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขาชาตกมีนัยสำคัญเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการอ้างอิงของพระพุทธเจ้าว่ามีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น พระองค์ก็จะทรงนำอดีตนิทานหรือชาตกต่างๆ มาอ้างอิงสนับสนุนให้เรื่องราวที่ทรงเทศนาอยู่นั้นให้น้ำหนักมากยิ่งขึ้น เช่น ชาตกพระเจ้า ๑๐๐ชาติ มีเรื่องพระเวสสันดรชาตก เป็นต้น

สรุป ชาตกเป็นหนึ่งในประเภทคำสอนของพระศาสดา อันเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าทางภาษา ทางจริยธรรม ถือเป็น “เทคนิค” อย่างหนึ่งในการนำเสนอหลักธรรมคำสอนผ่านเรื่องราวที่เป็นปุคคลาธิษฐาน กระตุ้นเตือนให้มนุษย์เราละชั่ว ทำดี สังสมบารมีตามกำลังและสติปัญญาของตน ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาตกทั้ง ๕๔๗ เรื่อง^{๒๑} เป็นการเล่าถึงประวัติการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในอดีตที่เสวยพระชาติเป็นมนุษย์บ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง เทวดาบ้าง แตกต่างกันไปเป็นการเผยแผ่หลักธรรมโดยการสอดแทรกธรรมะในรูปแบบของวรรณกรรมที่นิยมมาตั้งแต่อดีตทำให้ได้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของชีวิตที่เป็นไปเพื่อความดีงาม ถือเป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องและควรยึดถือ ทำให้เกิดเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญในสังคมไทย

^{๒๐} สืบพงศ์ ธรรมชาติ, **วรรณคดีชาตก**. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๒๑} ดูรายละเอียดใน สุชีพ ปุญญานุภาพ, **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**, หน้า ๖๑๔.

สรุปความสำคัญของชาตกได้ดังนี้

๑) เป็นหลักคำสอนหนึ่งในนวัคส์ตฤศาสน์ ชาตกถือว่าเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่านวัคส์ตฤศาสน์ก่อนที่จะมีการสังคายนา แล้วแยกออกไปเป็นหมวดหนึ่งในขุททกนิกาย

๒) เป็นชีวประวัติของพระโพธิสัตว์ในด้านการบำเพ็ญบารมี พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก่อนที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จะต้องได้บำเพ็ญบารมีมาก่อน พระพุทธองค์ต้องฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ นานัปการ ถึงขั้นแลกด้วยชีวิตก็ยอม เพื่อแลกกับพระสัพพัญญุตญาณ

๓) เป็นชาตกที่ทรงยกขึ้นมาตรัสเพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน ชาตกทุกเรื่องในชั้นนรกกถา จะมีการปรารภเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก่อน โดยเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ตัดสินปัญหาด้วยพระองค์ โดยการยกเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธองค์ขึ้นมาเล่าเพื่อยุติปัญหาในปัจจุบันนั้น

๔) เป็นชาตกที่กล่าวถึงการกลับชาติมาเกิดในสมัยพุทธองค์ ชาตกทุกเรื่องตอนจบของชาตกจะมีการตรัสสรุปบุคคลหรือสัตว์ที่สำคัญ ๆ ในเรื่องที่ยกขึ้นมาเล่าว่าใครบ้างที่กลับชาติมาเกิดในสมัยพุทธองค์ เพื่อเป็นเครื่องยืนยันถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นต้นเหตุในเรื่องปัจจุบันนั้นว่าเหมือนกับพฤติกรรมในอดีตชาติ

๒.๒ ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาตก

๒.๒.๑ วัตถุประสงค์ของการตรัสสุวรรณสามชาตก

สุวรรณสามชาตกเป็นเรื่องราวกล่าวถึงภิกษุรูปหนึ่งที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาได้ ๑๒ พรรษา ช่วงระยะเวลาที่ท่านบวชเป็นพระอยู่นั้นก็ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนแตกฉานในพระปริยัติธรรม และได้ตัดสินใจไปปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในราวป่าเพื่อบรรลุมรรคผลและนิพพาน แม้ท่านจะพยายามฝึกปฏิบัติทุกวิถีทางแต่ก็ไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานขึ้นไหนได้เลย ประกอบกับได้ข่าวโยมบิดามารดาว่ายากจนไม่มีใครดูแลนับตั้งแต่ท่านออกบวชเป็นภิกษุขึ้น ด้วยความสงสารผู้บังเกิดเกล้า จึงได้คิดที่จะลาสิกขาออกไปปรนนิบัติโยมบิดามารดา แต่ได้มาฟังมาตุโปสกสูตร ซึ่งเป็นสูตรเกี่ยวกับการบำรุงบิดามารดาว่า เป็นพระก็สามารถที่จะดูแลบิดามารดาได้ จึงทำให้ท่านตัดสินใจไม่บวช อาหารหวานคาวที่ได้มาจากการบิณฑบาต ก็จะนำไปให้บิดามารดารับประทานก่อน เหลือจากบิดามารดารับประทาน ท่านจึงฉัน แม้จีวรที่ได้มาก็นำไปตัดเย็บเป็นผ้าถุงผ้าห่มให้บิดามารดา ส่วนผ้าห่มผ้าห่มผืนเก่าของบิดามารดานั้นท่านก็นำมาทำเป็นจีวรห่มแทน ท่านปฏิบัติอยู่เช่นนี้ จึงทำให้ท่านมีรูปร่างผ่ายผอมลงผิดปกติ พวกพระภิกษุสามเณรภายในวัดจึงได้สอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้ท่านผ่ายผอม เมื่อทราบว่าเป็นเพราะท่านนำอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตไปเลี้ยงดูบิดามารดา จึงได้พากันติเตียนว่าทำให้สัทธาไทยตกไป จึงได้พากันไปฟ้องพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบเรื่องราวดังกล่าว

พระพุทธองค์เมื่อทรงทราบกลับทรงสรรเสริญยกย่องชมเชย พนางตรัสสุวรรณสามชาดกเป็นตัวอย่างว่าพระองค์ก็เคยเลี้ยงดูมารดาบิดามาแล้วเหมือนกันในอดีตชาติหากเราพิจารณาตามเนื้อหาของสุวรรณสามชาดกตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอสรุปวัตถุประสงค์ของการตรัสสุวรรณสามชาดกได้ดังนี้

๑) เพื่อป้องกันการลาสิกขาบพของภิกษุ เนื่องจากว่าภิกษุที่บวชมานาน ๑๒ ปีแม้พากเพียรพยายามบำเพ็ญกัมมฐานก็ไม่สามารถบรรลุมรรคผลได้ ประกอบกับบิดามารดาทางบ้านเกิดยากจนไม่มีใครเลี้ยงดู จึงเดินทางออกจากป่ามุ่งหน้าสู่บ้านทันทีเพื่อลาสิกขาบพ มาเจอทางสองแพร่ง ทางหนึ่งไปวัดพระเชตุวัน อีกทางไปบ้านบิดามารดา จึงได้ตัดสินใจไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อลาสิกขาบพ และได้ฟังพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบิดามารดาของภิกษุจึงได้ตัดสินใจไม่ลาสิกขาบพ ได้เลี้ยงดูบิดามารดาด้วยอาหารบิณฑบาตเป็นต้น ๙๖ การที่พระพุทธองค์ทรงแสดงมาตุโปสกสูตร ก็เพราะเล็งเห็นอุปนิสัยของภิกษุรูปดังกล่าวที่ตั้งใจจะมาลาสิกขาบพ จึงได้ทรงแสดงสูตรนี้ขึ้นเพื่อให้เข้าใจว่าบวชเป็นภิกษุก็สามารถปรนนิบัติบิดามารดาได้โดยไม่ต้องลาสิกขาบพ

๒) เพื่อยกย่องความกตัญญูกตเวทีของภิกษุ การแสดงความกตัญญูกตเวทีของภิกษุต่อบิดามารดา แม้ว่าจะกระทำได้ แต่ผลกระทบย่อมเกิดมีแก่ภิกษุรูปนั้น กล่าวคือ ทำให้ท่านต้องฝ่าพอมมีผ้าไตรจีวรที่เก่าคร่ำคร่า เพราะท่านนำไปตัดเป็นผ้านุ่งห่มให้บิดามารดาหมดและที่สำคัญนั้น พวกภิกษุก็ไม่เห็นด้วยที่นำอาหารไปเลี้ยงดูอุกฤษฏ์เพราะเป็นการทำให้สัทธาไทยตกไป ถือว่าเป็นการทำกิจที่ไม่ควรทำ ทำให้ท่านต้องหยุดการปรนนิบัติบิดามารดาไปพักหนึ่ง แต่เมื่อทราบถึงพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์กลับยกย่องชมเชยว่าเป็นเรื่องที่น่ายกย่องอย่างยิ่งเพราะพระองค์ก็เคยได้ปฏิบัติมา ๙๗ การที่พระพุทธองค์ไม่ทรงตำหนิพฤติกรรมของภิกษุรูปนั้นก็เพื่อที่จะยกย่องการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อหน้าภิกษุทั้งหลาย ที่ยังไม่เข้าใจในเรื่องของการตอบแทนบุญคุณบิดามารดาว่าเป็นภิกษุก็สามารถทำได้ เป็นเรื่องที่ไม่น่ารังเกียจ เพราะบิดามารดานั้นเป็นผู้ให้กำเนิดมา แม้พระพุทธองค์ก็ยังเคยปฏิบัติเช่นเดียวกันเมื่อบวชเป็นฤาษี

๓) เพื่อเป็นการประกาศการบำเพ็ญเมตตาบารมีของพระพุทธองค์ นอกจากจะยกพระพุทธองค์เป็นตัวอย่างในการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาแล้ว ยังเป็นการประกาศถึงการบำเพ็ญเมตตาบารมีของพระพุทธองค์อีกด้วย เพราะพระพุทธองค์ในสมัยที่ยังเสวยพระชาติเป็นสุวรรณสามโพธิสัตว์ได้เป็นผู้ประกอบด้วยเมตตาเป็นอย่างยิ่ง อยู่ในท่ามกลางสัตว์ป่าทั้งดุร้ายและน่ารัก แต่ก็อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขด้วยอำนาจเมตตา แม้จะได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตก็ไม่มีจิตปองร้ายผู้ลอบยิงลูกศรอาบยาพิษใส่พระองค์ ฟันขึ้นมาก็ยังได้เมตตาแสดงธรรมโปรดพระเจ้าปิลักขะ เป็นการแสดงถึงการบำเพ็ญเมตตาบารมีของพระพุทธองค์ก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

๔) เพื่อใช้สอนธรรมะเชิงบุคลาธิษฐาน การแสดงธรรมโดยการยกตัวอย่างบุคคลขึ้นมาเล่าเป็นตัวอย่างนั้น จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของธรรมะยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่พระพุทธองค์ทรงยกตัวอย่างสุวรรณสามกุมารขึ้นมาตรัส ก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นตัวอย่างของบุคคลผู้ ที่แสดงความกตัญญูทเวทและการมีเมตตาต่อผู้หลงผิด

๕) เพื่อใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การแก้ปัญหให้ได้ผลดีที่สุดนั้นก็จะต้อง มีให้เกิดความเจ็บช้ำน้ำใจทั้งสองฝ่าย หากพระพุทธเจ้าตรัสว่าการปฏิบัติของภิกษุเช่นนั้น เป็นเรื่องไม่ เหมาะสมก็จะทำให้ภิกษุรูปนั้นเลิกราการปรนนิบัติบิดามารดา ผลที่เกิดขึ้นภิกษุรูปนั้นอาจกลายเป็น ลูกอกตัญญูก็ได้ ทางออกที่ดีคือการยกตัวอย่างของพระพุทธองค์เองว่าเคยปฏิบัติเช่นนั้นเหมือนกันทำ ให้สามารถยุติปัญหานั้นได้

๒.๒.๒ ความหมายของคำว่าสุวรรณสามกุมาร

คำว่า “สุวรรณสามกุมาร” แยกออกเป็น ๓ คำ คือ สุวรรณ + สาม + กุมาร สุวรรณ แปลว่า ทอง^{๒๒} สาม แปลว่า ดำ, ดำคล้ำ, เขียว, เขียวคราม, เหลือง^{๒๓} ส่วนคำว่า กุมารแปลว่า เด็ก, เด็กชาย, กุมาร^{๒๔} รวม ๓ คำเข้าด้วยกันเป็น สุวรรณสามกุมาร แปลว่า เด็กที่มีผิวพรรณสีเหลืองดุจทอง หากเราพิจารณาการใช้ถ้อยคำ “สุวรรณสามกุมาร” ในพระไตรปิฎกและอรรถกถาแล้ว จะเห็นข้อ แตกต่างกันดังนี้ในพระไตรปิฎก คำว่า “สุวรรณ” มีปรากฏเฉพาะคำนำหน้าชื่อของชาดกเรื่องสุวรรณ สามชาดกเท่านั้น แต่ในเนื้อหาของพระคาถานั้นไม่ปรากฏมีคำว่า “สุวรรณ” นำหน้าเลย คงมีเฉพาะคำ ว่า “สาม” เท่านั้น ดังถ้อยคำที่สุวรรณสามกุมารกล่าวกับพระเจ้าปิลัยกษัว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้า พระองค์เป็นบุตรของนายพราณ พวกญาติต่างเรียกข้าพระองค์เมื่อยังมีชีวิตอยู่ว่า สาม วันนี้ ข้า พระองค์นั้นเข้าไปในปากแห่งความตายจึงนอนอยู่อย่างนี้”^{๒๕} และว่า “ในกาลที่เราเป็นดาบสชื่อสาม ถูกท้าวสักกะเชื้อเชิญมาอยู่ในป่า เรากับราชสีห์และเสือโคร่งในป่าใหญ่ต่างน้อมเมตตาเข้าหากัน”^{๒๖} แม้คำว่า “กุมาร” ที่ต่อท้ายคำว่า “สาม” นี้ ก็ไม่มีเหมือนกัน

ส่วนในอรรถกถาชาดก มีคำว่า “สุวรรณ” นำหน้าและคำว่า “กุมาร” ตามหลังเหตุผลที่ตั้งชื่อ ว่าสุวรรณสามกุมารนั้น เป็นเพราะในเวลาเกิดมีผิวพรรณดุจทองคำ ดังข้อความว่า “ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์จุติจากเทวโลก ถือปฏิสนธิในท้องนางปาริภาณี กาลล่วงไปได้สิบเดือน นางคลอด บุตรมีผิวพรรณดังทองคำ ด้วยเหตุนี้เอง บิดามารดาจึงตั้งชื่อบุตรว่าสุวรรณสามกุมาร”^{๒๗}

^{๒๒} พันตรี ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรม มคอ - ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : เรื่องปัญญา ,๒๕๔๕), หน้า ๗๖๒.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๓๕.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๑.

^{๒๕} ขุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๐๒/๒๓๐.

^{๒๖} ขุ.จริยา. (ไทย) ๓๓/๑๑๑/๗๗๒ -๗๗๓.

^{๒๗} ขุ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๗๖.

สาเหตุที่ในอรรถกถามีคำว่า “สุวรรณ” นำหน้าชื่อ “สาม” นี้ สันนิษฐานว่ามาจาก ๒ สาเหตุคือ สาเหตุแรกนั้น เรียกตามชื่อชาตกในพระไตรปิฎกนั้นโดยตัดคำว่า ชาตก ออกส่วนสาเหตุที่สองนั้น เรียกตามลักษณะผิวพรรณ เพราะวันที่เกิด สามกุมารมีผิวพรรณดุจดั่งทองคำจึงได้นำเอาคำว่า “สุวรรณ” มาเพิ่มหน้าชื่อเป็น “สุวรรณสาม” เหมือนพระอัญญาโกณฑัญญะ เดิมท่านชื่อว่า “โกณฑัญญะ” เมื่อเข้ามาบวชแล้วได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตรจนได้ดวงตาเห็นธรรม ทำให้พระพุทธร่องค์ทรงเปล่งอุทานขึ้นว่า “อัญญาสิ วต โภ โกณฑัญโญ”ต่อมาชื่อของท่านจึงมีคำว่า “อัญญา” นำหน้า เป็นอัญญาโกณฑัญญะ ๒๗ เพื่อเป็นเกียรติประวัติท่าน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คำว่า สุวรรณสามกุมาร ในพระไตรปิฎก จะไม่มีคำว่า “สุวรรณ” นำหน้า และคำว่า “กุมาร” ตามหลัง คงเรียกเฉพาะคำว่า “สาม” เท่านั้น แต่ถ้าเรียกตามอรรถกถาแล้ว จะมีคำว่า “สุวรรณ” นำหน้า และมีคำว่า “กุมาร” ตามหลัง เป็น “สุวรรณสามกุมาร” ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเรียกว่า สุวรรณสามกุมาร ตามนัยอรรถกถา เพื่อง่ายต่อการวิจัย

๒.๒.๓ กำเนิดสุวรรณสามกุมาร

การถือกำเนิดสุวรรณสามกุมารนี้ เป็นคำแนะนำของท้าวสักกะที่เล็งเห็นวิบากกรรมของดาบสและดาบสินีที่ดาบอดอยู่กลางป่าใหญ่ไม่มีใครเลี้ยงดู จึงได้เสด็จลงมาแนะนำให้ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน ทั้งสองปฏิเสธไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางประเวณี แม้ตายก็ยอม แต่พอได้ฟังข้อเสนอของท้าวสักกะแนะนำว่า ไม่จำเป็นต้องเสพเมถุนก็สามารถมีบุตรได้ ด้วยการใช้หัวแม่มือลูบคลำสะดือในเวลานางปาริชาติดาบสินีมีประจำเดือนในเรื่องของการกำเนิดสุวรรณสามกุมารนี้ พระเจ้ามีลทินก็ยิ่งทรงเกิดความสงสัยว่ามีไม่ครบองค์ ๓ ตามที่พระพุทธร่องค์ตรัสไว้เหมือนกัน^{๒๘} เพราะมีเพียงองค์ ๒ เท่านั้น ได้แก่ในคราวนางปาริชาติดาบสินีมีระดู(ประจำเดือน) และสุวรรณสามกุมารลงมาเกิด ซึ่งพระนาคนเสนก็ได้ทูลยืนยันว่า การถือกำเนิดของสุวรรณสามกุมารนั้นมีครบทั้งองค์ ๓ ตามพุทพจน์ที่ตรัสไว้ไม่มีผิด ดังข้อความว่า “ครั้นถึงวันพระอินทร์กำหนด นางปาริชาติดาบสินีก็มีระดูมา ส่วนพระทุกุลฤาษีก็ปรามาสลงที่นาภีพระปาริชาติด้วยแม่มือข้างขวา ส่วนว่าเทพบุตรก็จุติลงปฏิสนธิเป็นสันนิบาต ๓ ประการ ดังวิสัยนามาฉะนี้”

นอกจากนี้ พระนาคนเสนยังได้อธิบายถึงลักษณะอชฌาจารคือการมีเพศสัมพันธ์กันระหว่างชายกับหญิงว่ามีลักษณะกิริยาอาการแตกต่างกันไป สรุปได้ดังนี้

- ๑) มูลสันนิบาต ได้แก่ สันนิบาตอันเป็นต้นเค้า เช่น การยืมแยมให้กัน การพูดจาปราศรัยกัน การจ้องมองนัยน์ตากัน (สบตา ปราศรัย หรือ ยืมให้กัน)
- ๒) อามสนสันนิบาต ได้แก่ การสัมผัสร่างกายกันระหว่างชายกับหญิง (ลูบคลำหรือเคล้าคลึงกายกัน)

^{๒๘} องค์ประกอบของการถือกำเนิดมนุษย์มี ๓ อย่าง คือ ๑) มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน ๒) มารดามีระดู ๓) มีคันธัพพะมาเกิด, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๐๘/๔๔๓ - ๔๔๔.

๓) โองานติสนิบาต ได้แก่ การลวงล้ำกัน (มีเพศสัมพันธ์กัน)^{๒๙} ดังนั้นกิริยาที่ทุกลดาบสใช้มือเบี่ยงขวาลูบลำสวดของนางปาริกาตาสินีนั้น จึงจัดว่าเป็นอาฆนสนนิบาต

อนึ่ง การถือปฏิสนธิของสัตว์นี้ พระนาคเสนยังได้กล่าวเอาไว้ดีกว่า ไม่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์กันก็ได้ เป็นแต่ถูกต้องร่างกายกันก็สามารถตั้งครรรภ์ได้ เปรียบเหมือนการฝังไฟแค่เข้าไปอยู่หรือนั่งใกล้ ๆ ก็สามารถให้ความอบอุ่นได้ ไม่จำเป็นต้องเข้าไปนั่งฝังอยู่ในกลางกองไฟ และท่านยังได้กล่าวไว้ต่ออีกว่า การถือปฏิสนธิของสุวรรณสามกุมารนี้ ถือว่าเป็นการถือปฏิสนธิด้วยการรับคำนิมนต์ของพระอินทร์ ซึ่งเทพบุตรที่พระอินทร์นิมนต์ให้ลงมาปฏิสนธินั้นมี ๔ พระองค์เท่านั้น คือ

- ๑) พระยาคุสราช
- ๒) ท้าวมหาปนาท
- ๓) พระสุวรรณสาม
- ๔) พระเวสสันดร^{๓๐}

ใน ปฐมสมันตปาสาทิกา ได้กล่าวถึงสตรีสามารถตั้งครรรภ์ได้ ด้วยสาเหตุ ๗ ประการ ได้แก่

- ๑) เพราะการเคล้าคลึงกายกัน
- ๒) เพราะการใช้ผ้า
- ๓) เพราะการดื่มน้ำอสุจิ
- ๔) เพราะการลูบลำสวด
- ๕) เพราะการจ้องดู
- ๖) เพราะการได้ยินเสียง
- ๗) เพราะการได้สูดกลิ่น^{๓๑}

โดยได้อธิบายและยกตัวอย่างของบุคคลและสัตว์ที่ตั้งครรรภ์ ๗ อย่างนี้เอาไว้ พอสรุปได้ดังนี้

๑) การตั้งครรรภ์เพราะการเคล้าคลึงกายกัน ได้แก่การตั้งครรรภ์ของสตรีในเวลาที่มีความกำหนัดเพราะมีประจำเดือน ถูกผู้ชายลูบไล้ตามเรือนร่างเคล้าคลึงกายตน เกิดความยินดีในการเคล้าคลึงกายของฝ่ายชายนั้น นี้เรียกว่า การตั้งครรรภ์เพราะการเคล้าคลึงกายกัน (มีเพศสัมพันธ์กัน)

๒) การตั้งครรรภ์เพราะการใช้ผ้า ได้แก่ การตั้งครรรภ์ของสตรีโดยการนำเศษผ้าที่เปื้อนอสุจิสอดเข้าไปในช่องคลอดตน ตัวอย่างเช่น นางภิกษุณีผู้เคยเป็นภรรยาของพระอุทายีเถระ ได้ใช้

^{๒๙} มหาเถรสมาคม, **มิลินทปัญหา**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (ในงานฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฒนมหาเถระ) สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก), (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๑๙.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๓.

^{๓๑} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **ปฐมสมันตปาสาทิกา แปล เล่ม ๒**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ ฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๓๐.

ปากอมน้ำอสุจิไว้ แล้วใช้ชายผ้าที่เปื้อนอสุจิสอดเข้าในช่องคลอดตน นี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการใช้ผ้า

๓) การตั้งครรรค์เพราะการดื่มน้ำอสุจิ ได้แก่ การตั้งครรรค์ของสัตว์โดยการดื่มน้ำปัสสาวะที่ปนเปื้อนน้ำอสุจิแล้วเกิดการตั้งครรรค์ ตัวอย่างเช่น แม่น้ำเนื้อตัวหนึ่งในขณะมีระดูได้เดินมาดื่มน้ำปัสสาวะที่ปนน้ำอสุจิของดาบสที่ถ่ายไว้ ต่อมาก็ตั้งท้องคลอดลูกเป็นมิลิงคดาบสนี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการดื่มน้ำอสุจิ

๔) การตั้งครรรค์เพราะการลูบคลำสะดือ ได้แก่ การตั้งครรรค์ของสตรีโดยการใช้มือลูบคลำสะดือในเวลามีระดู ตัวอย่างเช่น ท้าวสักกะได้ลงมาแนะนำให้กุลบัณชิตใช้นิ้วมือลูบคลำสะดือนางปาริภาดาบสนี้ในเวลามีประจำเดือน แล้วเกิดตั้งครรรค์คลอดสุวรรณสามกุมารในเวลาต่อมา นี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการลูบคลำสะดือ

๕) การตั้งครรรค์เพราะการจ้องดู ได้แก่ การตั้งครรรค์ของสตรีที่เกิดความกำหนัดในเวลาที่มีระดู ไม่ได้การเคล้าคลึงกายจากบุรุษ จึงได้ไปแอบจ้องดูบุรุษด้วยอำนาจความกำหนัดพอใจ แล้วเกิดตั้งครรรค์ ตัวอย่างเช่น นางสนมชาววังได้ไปจ้องดูบุรุษในเวลาตนมีระดูแล้วเกิดตั้งครรรค์ นี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการจ้องดู

๖) การตั้งครรรค์เพราะการได้ยินเสียง ได้แก่ การตั้งครรรค์ของสัตว์บางชนิดเพราะได้ยินเสียง ตัวอย่าง เช่นนางนกยางได้ยินเสียงฟ้าร้องในเวลามีระดู แม่ไก่บางครั้งได้ยินเสียงไก่ตัวผู้ขันก็ตั้งครรรค์ หรือ แม่โคได้ยินโคตัวผู้ร้องก็ตั้งครรรค์ นี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการได้ยินเสียง

๗) การตั้งครรรค์เพราะการได้สูดกลิ่น ได้แก่ การตั้งครรรค์ของสัตว์บางชนิดเพียงแต่ได้กลิ่นเท่านั้น ตัวอย่าง เช่น แม่โคบางตัว บางครั้งก็ตั้งครรรค์ได้เพราะได้กลิ่นของโคตัวผู้ นี้เรียกว่า การตั้งครรรค์เพราะการได้สูดกลิ่นจะเห็นได้ว่า การตั้งครรรค์นั้น มิได้มีเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์กันเท่านั้น ยังมีสาเหตุอย่างอื่นที่ทำให้ผู้หญิงหรือสัตว์ตัวเมียบางชนิดตั้งครรรค์ได้ ที่สำคัญคือผู้หญิงหรือสัตว์ตัวเมียนั้นจะต้องมีระดู แม้ในปัจจุบันวงการแพทย์ก็ยังสามารถผสมเทียมสัตว์จนตั้งท้องได้สำเร็จโดยการฉีดน้ำเชื้อเข้าไปในช่องคลอดเวลาสัตว์ตัวเมียพร้อมผสมพันธุ์นั้นอย่างไรก็ตาม ตามทัศนะแห่งชีววิทยาสสมัยใหม่ มีความเชื่อว่า ชีวิตใหม่นั้นจะเริ่มต้นเมื่อมีเชื้ออสุจิของบิดาเข้าไปผสมกับไข่ของแม่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว หากพิจารณาตามถ้อยคำนี้จะเห็นว่า วิทยาศาสตร์ได้พูดถึงปัจจัยแห่งการตั้งครรรค์เพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ เชื้อ อสุจิ ผสมกับ ไข่แล้วเกิดเป็นชีวิตใหม่ขึ้นมา แต่ในทัศนะพุทธศาสนาได้ระบุถึงปัจจัยที่ ๓ เพิ่มเข้ามาด้วย ซึ่งปัจจัยที่ ๓ นี้ เป็นการพูดถึงสภาวะทางด้านจิตใจหรือวิญญาณล้วน ๆ

๓๔

ดังในมัชฌิมนิกาย ๓๕ ได้ระบุเอาไว้ ดังนี้

๑) หากบิดามารดามีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่มารดาไม่มีระดู และสัตว์ที่จะมาปฏิสนธิไม่มี ก็ไม่เกิดการตั้งครรรค์ได้

๒) หากบิดามารดามีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่มารดามีระดู แต่สัตว์ที่จะมาปฏิสนธิไม่มี ก็ไม่เกิดการตั้งครรภ์ได้

๓) แต่หากบิดามารดามีเพศสัมพันธ์กันในขณะที่มารดามีระดู และมีสัตว์ที่จะมาปฏิสนธิก็มาปรากฏ การตั้งครรภ์ก็เกิดขึ้น ๓๖

ดังนั้น ทศนะระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์จึงมีความแตกต่างกันในเรื่องของการตั้งครรภ์ กล่าวคือ วิทยาศาสตร์กล่าวถึงเฉพาะอสุจิกับไข่ผสมกันเท่านั้น มิได้กล่าวถึงสัตว์ที่จะมาเกิดที่เรียกว่า คันธัพพะ หรือ ปฏิสนธิวิญญาน แต่พระพุทธศาสนากล่าวถึงองค์ประกอบของการตั้งครรภ์ว่า จะต้องครบองค์ ๓ ได้แก่ บิดามารดามีเพศสัมพันธ์กันมารดามีประจำเดือน และมีคันธัพพะมาปรากฏ จึงจะเกิดการตั้งครรภ์ได้ผู้วิจัยมีทัศนะว่า องค์ประกอบข้อแรกที่ว่าบิดามารดาอยู่ร่วมกัน หรือมีเพศสัมพันธ์กันนั้น น่าจะเป็นวิธีหนึ่งของการนำเอาเชื้ออสุจิเข้าไปผสมกับไข่ในมดลูกของฝ่ายหญิงโดยวิธีทางธรรมชาติ เพราะมีหลายวิธีในทางพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวเอาไว้ถึงการตั้งครรภ์โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการมีเพศสัมพันธ์กันเลยดังกล่าวมาแล้วนั้น ฉะนั้น ผู้สนใจเรื่องการถือกำเนิดสัตว์พึงศึกษาเปรียบเทียบดูได้กับหลักวิทยาศาสตร์ว่ามีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร กับหลักพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า บุคคลที่เกิดมาด้วยวิธีใช้มือลูบคลำสะดือนี้ ไม่มีเฉพาะการกำเนิดของสุวรรณสามกุมารเท่านั้น ในอรรถกถาตั้งคชาดก ๓๗ ก็ได้กล่าวถึงมาตั้งคบัณฑิตใช้หัวแม่มือเบี่ยงขวาลูบคลำสะดือภรรยาที่กำลังมีระดู และได้ตั้งครรภ์ในเวลาต่อมา เหมือนกันสรุปได้ว่า การถือปฏิสนธิของสุวรรณสามกุมารนี้ เป็นคำเชื่อเชิฐของเทวดาคือ

ท้าวสักกะให้ลงมาปฏิสนธิในท้องนางปาริชาติบสินี ในคราวที่ทูลดาบสเอาหัวแม่มือลูบคลำสะดือนางปาริชาติบสินีขณะมีประจำเดือน ครบองค์ ๓ ตามที่พุทธองค์ตรัสไว้ และบุคคลที่เกิดในลักษณะเช่นนี้ ไม่มีเฉพาะสุวรรณสามกุมารเท่านั้น ยังมีปรากฏในอรรถกถาตั้งคชาดกอีกด้วย

๒.๒.๔ องค์ประกอบของสุวรรณสามชาดก

เนื่องจาก เรื่องราวเกี่ยวกับสุวรรณสามชาดกในชั้นพระไตรปิฎก ไม่มีรายละเอียดพอที่จะจัดเป็นองค์ประกอบได้ เพราะเป็นเพียงบทสนทนากันเท่านั้น ไม่มีการบรรยายเหตุที่ตรัสเหมือนในชั้นอรรถกถา ดังนั้นการจัดองค์ประกอบของสุวรรณสามชาดก เมื่อพิจารณาในชั้นอรรถกถาแล้วสามารถแยกองค์ประกอบได้ ๕ อย่าง คือ ปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถาอธิบายความ และประชุมชาดก รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๑) ปัจจุบันวัตถุ เป็นเรื่องราวที่ปรารภเหตุการณ์ในปัจจุบันที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเพื่อยोगไปหาเหตุการณ์ในอดีตชาติ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่า มิได้เกิดเฉพาะในปัจจุบันเท่านั้น แม้ในอดีตกาลก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วเหมือนกัน บุคคลที่เป็นมูลเหตุให้พระองค์ทรงแสดงเรื่องราวในอดีตชาตินี้ ก็คือพุทธบริษัทของพระองค์นั่นเอง กล่าวคือ เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นทำให้บรรดา

สหธรรมิกดำหนิ แล้วนำเอาเรื่องไปกราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบก่อนที่จะมีการตรัสเล่าเรื่องชาตกันนั้น เพื่อเป็นเครื่องยืนยันในปัจจุบันวัตถุนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเรื่องสุวรรณสามชาตมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้ตรงกับเรื่องที่ได้ศึกษา ซึ่งสรุปเนื้อเรื่องได้ดังต่อไปนี้

ในเมืองสาวัตถี ได้มีกุลบุตรคนหนึ่งเป็นบุตรคนเดียวของเศรษฐีซึ่งมีทรัพย์สมบัติ ๘๐ โกฏิ บิดามารดารักทันทดั่งแก้วตาดวงใจเพราะครอบครัวนี้มีบุตรคนเดียว วันหนึ่งขณะที่กุลบุตรคนนี้อยืนมองทางหน้าต่าง ก็เห็นฝูงชนพากันเดินถือดอกไม้ธูปเทียนไปวัดเพื่อฟังพระธรรมเทศนา จึงได้เดินทางไปกับพวกนั้นด้วย หลังจากฟังพระธรรมเทศนาจบลงแล้วเกิดศรัทธาปรารถนาบวชในพระพุทธศาสนา แต่พระพุทธเจ้าตรัสให้ไปขออนุญาตบิดามารดาก่อนถ้าบิดามารดาอนุญาตจึงจะทำการบรรพชาอุปสมบทให้เมื่อกุลบุตรคนนี้กราบลาพระพุทธรองค์ เดินทางกลับถึงบ้าน ก็ได้แจ้งความประสงค์ของตนให้บิดามารดาทราบว่าตนต้องการบวชในพระพุทธศาสนา ทำให้บิดามารดาแทบหัวใจสลายเพราะมีลูกชายคนเดียว หากอนุญาตให้บวชแล้วใครจะเลี้ยงดูยามแก่เฒ่า เจ็บป่วยใครจะดูแล จึงพากันไม่ยอมให้ลูกชายสุดที่รักออกบวช พลาซ้แจงให้ลูกชายฟังถึงการบวชนั้นว่า มิใช่จะประพฤติปฏิบัติได้ง่าย ๆ เพราะธรรมด่าว่าบรรพชาอันบุคคลทำได้ยากยิ่ง เมื่อต้องการเย็นย่อมได้ร้อน เมื่อต้องการร้อนย่อมได้เย็น แม้จะพยายามอ่อนวอนมิให้ลูกชายบวช ลูกชายก็ยังยืนยันกรานว่าจะบวชให้ได้ถึงขนาดยอมตาย บิดามารดาจึงได้คิดว่า ถ้าบุตรของเรามีได้บวชคงตายแน่แท้ แล้วเราก็จักไม่ได้เห็นหน้าเขาอีกเลย แต่ถ้าบวชเรายังได้เห็นหน้าลูกชาย จึงได้อนุญาตให้ลูกชายบวชตามความปรารถนา เขาได้กราบลาพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้า แล้วบวชเป็นสามเณรอยู่พักหนึ่ง เมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปี จึงได้อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้เล่าเรียนศึกษาธรรมอยู่ ๕ พรรษา จึงคิดอยากจะไปปฏิบัติธรรมบำเพ็ญวิปัสสนาธุระ จึงได้เรียนกรรมฐานจากพระอุปัชฌาย์จนเข้าใจถ่องแท้ ท่านได้ออกเดินทางจากพระเชตวันมหาวิหารไปอยู่ในป่าแห่งหนึ่งในปัจฉิมตชนบท เจริญวิปัสสนาอยู่ ณ ที่นั้นเป็นเวลา ๑๒ ปี แต่ก็ไม่สามารถบรรลุคุณธรรมวิเศษอะไรเลย

ฝ่ายบิดามารดาของภิกษุรูปนี้ นับจากที่ลูกชายออกบวชฐานะก็เริ่มลำบาก สังขารร่างกายก็เริ่มแก่เฒ่าลง แม้คนในบ้านเรือน เช่นทาส กรรมกร ต่างก็ทอดทิ้งหนีไปหมด ท่านทั้งสองต้องตัดสินใจขายบ้านเรือนที่เคยอยู่อาศัยเพื่อนำเงินมาเลี้ยงชีวิต เมื่อเงินหมดก็ออกขทานชาวบ้านเลี้ยงชีวิตกลายเป็นเศรษฐีตกอับในบั้นปลายชีวิตภิกษุรูปหนึ่งในวัดพระเชตวันมหาวิหาร ได้เข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้านนั้นได้เห็นคนขทานทั้งสองคนนี้ก็จำได้ว่า เป็นโยมบิดามารดาของภิกษุรูปนั้น เมื่อมีโอกาสดำไปเยี่ยมภิกษุรูปนั้นจึงได้แจ้งเรื่องราวโยมบิดามารดาของท่านให้ทราบว่า ตั้งแต่ท่านออกบวชฐานะก็เริ่มไม่ดีขึ้นต้องขายบ้านเรือนเที่ยวขทานชาวบ้านเขากินไปวัน ๆ ทำให้ภิกษุรูปนั้นเกิดความสงสารโยมบิดามารดาของตนที่ปล่อยให้ท่านลำบาก ยิ่งได้ข่าวว่าเที่ยวขทานชาวบ้านเขากินยิ่งทำให้เกิดความสงสารเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ตัดสินใจจะสีกไปปรณิบัติท่านทั้งสอง

ในขณะที่เดินทางออกจากป่ามุ่งสู่เมืองสาวัตถี เมื่อมาถึงทางแยกสองแพร่ง เส้นหนึ่งไปเมืองสาวัตถีอีกเส้นไปวัดพระเชตวัน จึงได้หยุดคิดว่าจะไปหาโยมบิดามารดาก่อนค่อยสักหรือไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก่อน แล้วคิดต่อไปว่า บิดามารดาเราไม่ได้พบมานานก็จริง แต่ถ้าเราสักแล้วโอกาสจะได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้านั้นหาได้ยากยิ่ง จึงได้ตัดสินใจไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก่อนเมื่อท่านเดินเข้าไปในวัดพระเชตวัน เป็นเวลาค่ำพอดี และพระพุทธเจ้าก็กำลังแสดงธรรมเรื่องมาตุโปสกสูตร^{๓๒} ทำให้ท่านได้หยุดยั้งใจจนเข้าใจว่าการบำรุงบิดามารดาบวชเป็นพระก็สามารถบำรุงได้ ไม่จำเป็นต้องสักไปดูแลท่านทั้งสองเท่านั้น จึงตัดสินใจไม่สัก หลังจากเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้ว ได้เดินไปสู่โรงสากเพื่อรับสากภัตร เมื่อได้ข้าวยาคุตามสากแล้วก็ได้โดยการเล่าเรื่องราวประกอบ พร้อมทั้งสอดแทรกบทสนทนาที่เป็นข้อความในพระไตรปิฎกเข้าด้วย เพื่อต้องการให้เนื้อหาสมบูรณ์อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายว่าเป็นคำพูดของใคร ตัวอย่างเช่นพระราชชาติทรงสดับดังนั้น ทรงยินดีเหลือเกิน ทรงดำริว่า โอ น้าอัศจรรย์ แม้เพียงคำหยาบของฤาษีทั้งสองนี้ ก็ไม่มีในเราผู้ทำความประทุษร้ายถึงเพียงนี้ กลับยกย่องเราเสียอีกจึงตรัสอย่างนี้ว่า ข้าแต่ท่านผู้เชื้อชาติเนสหา ท่านกล่าวเป็นธรรม ท่านบำเพ็ญความถ่อมตนแล้ว ขอท่านจงเป็นบิดาของข้าพเจ้า ข้าแต่นางปาริกา ขอท่านจงเป็นมารดาของข้าพเจ้า^{๓๓}

ข้อความที่มีได้เน้นสีดำนี้ เป็นข้อความที่เพิ่มเติมเข้ามาในชั้นอรรถกถา ส่วนข้อความที่เน้นตัวดำเป็นข้อความที่ยกมาจากพระไตรปิฎก เพราะข้อความในพระไตรปิฎกเราไม่ทราบว่าเป็นคำพูดของใคร แต่พอมาศึกษาข้อมูลในชั้นอรรถกถาจึงทราบว่าข้อความนี้เป็นคำพูดของพระราชชาติ

๓) คาถา คือข้อความที่ร้อยกรองขึ้นเป็นรูปพระคาถา พระคาถาชาดกในพระไตรปิฎกเป็นชาดกที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเป็นหลักคำสอนของพระศาสดาหมวดหนึ่งในในวงศ์สัทธุดาสน์ ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสมัยครั้งพุทธกาล เมื่อเราศึกษาจึงไม่ทราบว่าเป็นคำพูดของใคร ซึ่งพระสาวกทั้งหลายผู้ทรงจำรักษาสืบต่อไว้ เมื่อมีการสังคายนาจัดเป็นหมวดหมู่จึงได้จัดไว้ในชาดกपालิ ต่อมาเมื่อมีการจัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือจึงได้มีการใส่ข้อตัวเลขกำกับคาถาเอาไว้ ดังนั้น สุวรรณสามชาดกที่ปรากฏในพระไตรปิฎก จึงมีเลขหน้ากำกับเอาไว้ตั้งแต่ข้อที่ ๒๙๖ ถึง ข้อที่ ๔๒๐ (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) ตัวอย่าง เช่น

(๒๙๖) ใครกันหนอใช้ลูกศรยิงเรา ผู้ประมาท กำลังน่าน้ำไปอยู่ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ คนไหนแอบซุ่มยิงเรา

(๔๒๐) ข้าแต่มหाराช ขอพระองค์ทรงประพาศธรรมเถิด พระอินทร์ เทวดาพร้อมทั้งพรหม เข้าถึงทิพยสถานได้เพราะธรรมที่ประพาศดีแล้ว ขอพระองค์อย่าทรงประมาทธรรมเลย^{๓๔}

^{๓๒} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๐๕/๒๙๖.

^{๓๓} ข.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๒๐๒.

^{๓๔} ข.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๔๒๐/๒๔๕.

ส่วนในอรรถกถาชาดกนั้น จะเล่าเรื่องที่เป็นอุปตติเหตุเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวที่ปรากฏในชาตกปาลิเพื่อให้ข้อความชัดเจน โดยยกอ้างพระบาลีที่ปรากฏในพระไตรปิฎกขึ้นมาเป็นบทตั้งก่อนว่า“พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ทรงพระปรารภพระภิกษุรูปหนึ่งผู้เลื่อมมารดา ตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า โก นุ มํ อสุนา วิขมิ ดังนี้ เป็นต้น”^{๓๕} แล้วดำเนินเรื่องเรื่อยไปจนจบ โดยจะแทรกคถาชาตกปาลิลงในระหว่างการเล่าเรื่องในอดีตชาติ การแทรกคถาในการเล่าเรื่องในอรรถกถาชาดกมีทั้งที่เป็นคำพูดของตัวละครเอง ตัวอย่างเช่น “เมื่อจะถามถึงชื่อเป็นต้น พระโพธิสัตว์จึงกล่าวคาถาว่า ท่านคือใคร หรือเป็นบุตรของใคร เราจะรู้จักท่านได้อย่างไร ดูก่อนสหาย เราถามท่านแล้ว ขอท่านจงบอกเถิด ทำไมท่านยังเราแล้วจึงซ่อนตัวเสีย”^{๓๖} และเป็นพระดำรัสของพระพุทธองค์โดยตรง ตัวอย่างเช่น “พระศาสดาเมื่อทรงประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า พระราชานันทรงคร่ำครวญอย่างน่าสงสารเป็นอันมาก ทรงถือหมอน้ำปายพระพักตร์ทางทิศทักษิณเสด็จหลีกไปแล้ว”^{๓๗}

๔) อธิบายความ หมายถึงการอธิบายศัพท์ในชาตกปาลิ ลักษณะการอธิบายเช่นนี้จะอธิบายศัพท์บางศัพท์หรือหลาย ๆ ศัพท์ในพระคาถา เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง ตัวอย่างในอรรถกถาสวรรณสามชาดก เช่น ตัวอย่างอธิบายศัพท์เดียว เช่น

บทว่า ปมตตํ ความว่า ผู้ไม่ตั้งสติในการเจริญเมตตา^{๓๘}

บทว่า มํ ได้แก่ ประชาชนรู้จักเราโดยนามว่าพระเจ้าปิลยักข^{๓๙}

บทว่า ธมมจารี ได้แก่ ผู้ประพฤติธรรมคือกุศลกรรมบถสิบ^{๔๐}

ตัวอย่างอธิบายหลาย ๆ ศัพท์ เช่น

บทว่า ยโต นิธิ ความว่า จำเดิมแต่ข้าพระองค์นุ่ง คือ ทรงผ้าเปลือกไม้^{๔๑}

บทว่า ยาว สามานุปาป ความว่า โปรดพาอาตมาทั้งสองไปให้ถึงที่ที่สามกุมารอยู่^{๔๒}

บทว่า อธมโม กิร โภ อิติ ความว่า ความอยู่ดีธรรมกำลังเป็นไปในโลกนี้ในวันนี้^{๔๓}

การอธิบายความหมายศัพท์ในพระคาถา บางครั้งก็ได้ยกเอาศัพท์ใดศัพท์หนึ่งหรือหลาย ๆ ศัพท์ขึ้นมาอธิบาย แต่จะอธิบายพระคาถานั้นโดยภาพรวมไปเลย ตัวอย่างเช่นในพระคาถานั้นมีความว่า ท่านมาณพผู้เจริญ เนื้อของเราคือเนื้อในสรีระของเรากินไม่ได้ คือมนุษย์ทั้งหลายไม่พึงกิน หนังของเรา คือหนังในสรีระของเรา ไม่มีประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนี้ คือแม้เมื่อ

^{๓๕} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๖๘.

^{๓๖} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๘๓.

^{๓๗} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๙๖.

^{๓๘} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๘๐.

^{๓๙} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๘๒.

^{๔๐} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๒๐๗.

^{๔๑} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๘๕..

^{๔๒} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๒๐๓.

^{๔๓} พ.ช.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๒๐๖.

เป็นอย่างนี้ บุรุษนี้ได้เข้าใจว่าเราเป็นผู้ควรยิง คือควรแทง คือยิงเราโดยไม่พิจารณาด้วยวรรณะอะไร คือด้วยเหตุอะไร^{๔๔} อนึ่ง พระคาถาบางแห่งในสุวรรณสามชาดกก็ได้อธิบายศัพท์เอาไว้ เช่น พระดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “พระราชานั้นทรงคร่ำครวญอย่างน่าสงสารเป็นอันมากจึงทรงถือเอาหม้อน้ำ ปายพระพักตร์เสด็จไปทางทิศทักษิณ”^{๔๕}

๕) ประชุมชาดกหรือสโมธาน เป็นส่วนประกอบสุดท้ายของอรรถกถาชาดก เป็นการประชุมชาดกเกี่ยวกับการกลับชาติมาเกิดของบุคคลที่ปรากฏในอดีตวัตุนั้น โดยกล่าวสรุปเฉพาะบุคคลที่สำคัญ ๆ ในแต่ละชาดกว่ามีใครบ้างที่มากเกิดในครั้งพุทธกาลร่วมกับพระพุทธองค์ ตัวอย่างข้อความเรื่องสุวรรณสามชาดก เช่น

พระศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแล้ว ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าการเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นวงศ์ของบัณฑิตทั้งหลาย ตรัสดังนี้แล้ว ทรงประกาศอริยสัจสี่ประชุมชาดก ในเวลาเทศนาอริยสัจสี่จบลง ภิกษุนั้นก็บรรลุโสดาปัตติผล พระราชาปิลยักราชในกาลนั้นกลับชาติมาเป็นภิกษุชื่อว่าอานนทในกาลนี้ พสุนธรีเทพิดาเป็นภิกษุณีชื่ออุบลวรรณา ท้าวสักกเทวราชเป็นภิกษุชื่ออนุรุทธะ ทูลบัณฑิตผู้บิดาเป็นภิกษุชื่อว่ามหากัสสปะ นางปาริภาผู้มารดาเป็นภิกษุณีชื่อภัททาภิลาณี ก็สุวรรณสามบัณฑิตคือเราผู้สัมมาสัมพุทธะนี้เองแล^{๔๖}

๒) อดีตวัตตุ เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงนำมาเล่าสนับสนุนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของภิกษุรูปนั้นเกี่ยวกับการบำรุงบิดามารดา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการบำเพ็ญเมตตาบารมีในอดีตชาติของพระองค์ ในสมัยที่ยังเสวยพระชาติเป็นสุวรรณสามโพธิสัตว์ ซึ่งอดีตวัตตุในชั้นอรรถกถานี้เป็นเหตุเกิดส่วนที่ขยายความในพระไตรปิฎกในส่วนที่เป็นพระคาถา

ดังนั้น จึงสรุปองค์ประกอบของสุวรรณสามชาดกได้ว่า ในพระไตรปิฎกมีเฉพาะส่วนพระคาถาที่เป็นบทสนทนาเท่านั้นยากแก่การจัดองค์ประกอบ ส่วนองค์ประกอบในชั้นอรรถกถาชาดกมีทั้งส่วนที่เป็นปัจจุบันวัตตุ อดีตวัตตุ คาถา อธิบายความและประชุมชาดก และในส่วนปัจจุบันวัตตุของอรรถกถาโสณนันทชาดกก็มีลักษณะคล้ายกันกับอรรถกถาสุวรรณสามชาดก

๒.๒.๕ สารสำคัญเกี่ยวกับสุวรรณสามชาดก

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับสุวรรณสามชาดกนี้ ปรากฏรายละเอียดอยู่ในชั้นอรรถกถา ซึ่งเป็นเรื่องราวที่พระพุทธองค์ทรงยกขึ้นมาเล่าปรารภเหตุที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบิดามารดาของภิกษุผู้มีเรื่องราว พอสรุปได้ดังนี้ได้มีชายหนุ่มชื่อทุกลุมาร เป็นบุตรของนายพรานในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ได้แต่งงานกับหญิงสาวชื่อปาริกามาริ ซึ่งเป็นลูกสาวของนายพรานอีกครอบครัวหนึ่ง ที่บิดามารดาทั้งสองฝ่ายได้เคยสัญญากันไว้แต่หลังจากจะให้แต่งงานกันนั้น คนทั้งสองแม้จะแต่งงานกัน แต่ก็ไม่มีความพอใจที่จะแต่งงานกัน ร่วมประเวณีกัน และไม่ยึดอาชีพเป็นพรานตามบิดามารดา

^{๔๔} พุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๓๗/๒๓๕.

^{๔๕} พุ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๒๑๓.

^{๔๖} พุ.ชา.สตตติ.อ. (ไทย) ๔/๑/๒๘๕.

จึงได้ขออนุญาตบิดามารดาพากันออกบวชเป็นฤๅษีและฤๅษีอยู่ในป่าหิมพานต์ โดยพักอยู่ใน
 อาศรมบทที่ท้าวสักระให้วิสสุกรรมสร้างถ้ำถ้ำไถ้แม่น้ำ มีคัมภีร์ตามที่

ต่อมาท้าวสักระได้เล็งเห็นว่าทั้งสองจักตาบอดเพราะกรรมเก่ามาส่งผล จึงได้เสด็จลง
 มาแนะนำให้ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน ด้วยการให้ทั้งคู่ดาบสลูกหลานสืบมาในเวลามีระดู
 ต่อมาไม่นานนางปาริชาติบิณฑิก็ตั้งครรภ์แล้วคลอดบุตรมีผิวพรรณดุจสีทองออกมา จึงได้พากันตั้งชื่อ
 ว่า “สุวรรณสามกุมาร” สุวรรณสามกุมาร นับตั้งแต่เกิดมาเป็นเด็กที่มีจิตใจเมตตาต่อสรรพสัตว์ เวลาที่
 บิดามารดาออกไปหาผลไม้ในป่าก็จะมีเหล่ากษัตริย์คอยดูแลและเป็นเพื่อนเล่น นอกจากนี้ สุวรรณสาม
 กุมาร ยังเป็นเด็กที่ฉลาดและกตัญญูทุกเวลา ทุกครั้งที่บิดามารดาออกไปหาผลไม้ก็จะคอยสังเกต
 เส้นทางไปกลับของท่านทั้งสองไว้ เพื่อว่าหากเกิดอันตรายขึ้นในอนาคตจะได้ติดตามไปช่วยเหลือ
 ได้ทัน

อยู่มาวันหนึ่ง ในขณะที่บิดามารดาออกไปหาผลไม้ในป่าเกิดฝนตกหนัก เมื่อฝนหยุดตก
 ไม่เห็นบิดามารดากลับมาจึงอาศรม จึงได้ออกติดตามหาเพราะใกล้เวลาพลบค่ำแล้วพลางตะโกนเรียก
 ไปเป็นระยะ เมื่อพบบิดามารดานั่งหลบฝนอยู่ใต้ต้นไม้บนจอมปลวก จึงได้รับเข้าไปหา แต่ถูกบิดา
 มารดาห้ามปรามไว้ว่าอย่าเข้ามาเพราะมือสปรพิษอยู่บนจอมปลวกนี้พิษสปรพิษตาจนบอดสนิท สุวรรณ
 สามกุมารจึงได้หาหน่อไม้ยื่นให้ท่านทั้งสองจับแล้วจึงลงมาพรางร้องไห้และหัวเราะ ทำให้บิดามารดา
 สงสัยในพฤติกรรมนั้น จึงได้ถามสุวรรณสามกุมารสุวรรณสามกุมารจึงได้ตอบไปว่าที่ร้องไห้เพราะบิดา
 มารดามาตาบอดเมื่อตอนอายุได้เพียง ๑๖ ปีเท่านั้น แต่ที่หัวเราะเพราะดีใจว่าต่อไปจะได้เลี้ยงดูบิดา
 มารดาได้อย่างเต็มที่ แล้วปลอบโยนท่านทั้งสองพากลับยังอาศรมบท

นับตั้งแต่นั้นมา สุวรรณสามกุมาร ก็ตั้งใจปรนนิบัติบิดามารดาเป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่
 จัดเก็บที่นอนหมอนมุ้ง จัดน้ำล้างหน้า บ้วนปาก ไม่ชำระฟัน จัดเตรียมผลไม้ และหาน้ำใช้น้ำดื่มไว้
 พร้อม เมื่อบิดามารดาบริโภคแล้วตนเองจึงบริโภคทีหลัง นอกจากนี้ยังได้จัดแจงผูกข้อมือไป
 จากอาศรมบทไปยังที่ถ้ำอยู่จางระ ปัสสวะ ที่พักกลางวัน ที่พักกลางคืนและที่เดินจงกรม เพื่อให้บิดา
 มารดาเดินไปได้สะดวกในเวลาที่ดินออกไปหาผลไม้ในป่ามีวันหนึ่ง กษัตริย์แห่งเมืองพาราณสีพระนาม
 ว่า “พระเจ้าปิลัยกษ” ได้เสด็จประพาสป่าล่าเนื้อในป่าหิมพานต์ตามลำพังพระองค์ ได้ทอดพระเนตร
 เห็นสุวรรณสามกุมารอยู่ท่ามกลางฝูงสัตว์ กำลังลงไปดื่มน้ำที่ท่าเดียวกันกับพวกสัตว์ที่กำลังลงไปกิน
 น้ำ จึงเกิดความสงสัยว่า เป็นเทวดาหรือนาคกันแน่ เพราะในท่ามกลางป่าเขาเล่าเนาไพรนี้ไม่น่าจะมี
 ผู้คนอาศัยอยู่ จึงได้ตัดสินใจที่จะยิงให้ได้รับบาดเจ็บแล้วเข้าไปตรวจดูว่าเป็นอะไรกันแน่

ขณะที่สุวรรณสามกุมาร นุ่งห่มผ้าเรียบร้อยหลังอาบน้ำเสร็จแล้ว กำลังยกหมอนน้ำขึ้น
 วางบนบ่า พระเจ้าปิลัยกษเห็นว่าเป็นโอกาสเหมาะจึงได้ยิงลูกศรอาบยาพิษไปถูกสี่ข้างด้านขวาทะลุ
 สี่ข้างด้านซ้าย ทำให้สุวรรณสามกุมารทรุดตัวลงเลือดไหลนอง ณ ที่ตรงนั้น ส่วนฝูงสัตว์ที่แวดล้อม
 สุวรรณสามกุมารก็พากันแตกตื่นวิ่งหนีกระเจิดกระเจิงเข้าป่าไปสุวรรณสามกุมารเมื่อรู้ว่าถูกยิง จึงได้

รวบรวมนสติประคองกายมิให้ล้มลงทีเดียวค่อย ๆ วางหมอน้ำลงแล้วกวาดทรายมาล้อมไว้ไม่ให้ล้ม แล้วนอนหันศีรษะไปทางอาคารที่บิดามารดาอยู่ อดกลั้นความเจ็บปวด พลังมองหาที่มาของลูกศรแล้วตรัสเรียกหาคนที่ยิงว่า ยิงตนเพราะเหตุอะไร

ด้วยถ้อยคำอันไพเราะจับใจทำให้พระเจ้าปิลักษณ์ที่แอบดูอยู่ได้ฟังคำนั้น จึงเกิดความอัศจรรย์พระทัยที่สุวรรณสามกุมารไม่โกรธต่อผู้ประทุษร้าย กลับเรียกหาด้วยถ้อยคำอันไพเราะ จึงได้เดินออกมาพาลงรับว่าเป็นเจ้าของลูกศรอาบยาพิษนี้ สุวรรณสามกุมารจึงได้ถามถึงสาเหตุที่ยิงตน พระเจ้าปิลักษณ์ก็ตรัสตอบว่าเพราะโกรธที่เป็นต้นเหตุให้สัตว์ป่าวิ่งหนี สุวรรณสามกุมารจึงได้ทูลชี้แจงว่า ตั้งแต่อยู่ในป่าไม่มีสัตว์ตัวไหนที่จะกลัวตนไม่ว่าจะดุร้ายหรือน่ารัก ทำให้พระเจ้าปิลักษณ์ยอมรับผิดในการกระทำครั้งนี้ว่า ที่ทำไปเพราะความโลภในการล่าเนื้อจึงได้ยิงคนบริสุทธิ์ แล้วตรัสถามว่าจะตักน้ำไปให้ใคร

เมื่อทราบว่ายังมีอีกสองชีวิตที่ตาบอดรอคอยการกลับมาของสุวรรณสามกุมาร จึงรู้สึกว่าคุณมีความผิดอย่างมหันต์ที่ทำร้ายคนหนึ่งแต่กระทบถึงอีกสองชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สุวรรณสามกุมารก่อนจะสลบไปได้ขอร้องให้พระเจ้าปิลักษณ์ช่วยดูแลบิดามารดาของตนพร้อมทั้งบอกเส้นทางไปยังอาศรมบท แม้เทพธิดาพสุนธรียก็ได้มาย้ำให้พระองค์ดูแลบิดามารดาแทนสุวรรณสามกุมารถึงจะพบทางสวรรค์ได้

พระเจ้าปิลักษณ์ทรงเสียใจในการกระทำครั้งนี้ ได้ทรงแบกหมอน้ำมุ่งหน้าไปยังอาศรมบท เมื่อไปถึงก็ได้หาโอกาสบอกเรื่องราวที่พระองค์ทรงยิงสุวรรณสามกุมาร ฤาษีทั้งสองเมื่อทราบข่าวมิได้แสดงอาการโกรธเคืองพระเจ้าปิลักษณ์แต่อย่างไร แต่ร้องไห้คร่ำครวญที่บุตรชายต้องมาตายยังเยาว์วัย จึงได้ขอร้องให้พระเจ้าปิลักษณ์พาไปดูศพบุตรชาย แม้พระเจ้าปิลักษณ์จะทรงห้ามปรามว่ามีสัตว์ร้ายมากมายในป่า ทั้งสองก็ไม่ยอมเชื่อฟัง ไม่กลัวสัตว์ป่าทั้งหลาย ผลสุดท้ายพระเจ้าปิลักษณ์ก็ได้พาทั้งสองไปดูศพบุตรชายที่ริมฝั่งแม่น้ำมคสมันตานที

เมื่อไปถึงนางปาริภาณีก็ได้ตรวจดูร่างกายของบุตรชาย เห็นว่ายังไม่ตายเพียงแค่สลบไปเท่านั้น จึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐานถึงความดีที่สุวรรณสามกุมารได้ประพฤติปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอ แม้บิดาก็ได้กระทำสัจจะอธิษฐานเหมือนกัน เทพธิดาพสุนธรียที่เคยเป็นมารดาของสุวรรณสามกุมารในชาติที่ ๗ ก็ได้มาทำสัจจะอธิษฐานให้ฟื้นขึ้นมาจากความตาย

พอสิ้นคำอธิษฐาน ก็เกิดเหตุอัศจรรย์ ๔ อย่างขึ้นพร้อมกัน คือ ๑) สุวรรณสามกุมารฟื้นสติขึ้นมา ๒) นัยน์ตาของฤาษีทั้งสองกลับหายเป็นปกติ ๓) พระอาทิตย์ทอแสงยามอรุณพอดี ๔) คนทั้ง ๔ คือสุวรรณสามกุมาร บิดา มารดา และพระเจ้าปิลักษณ์ไปปรากฏในอาศรมบท

สุวรรณสามกุมาร หลังฟื้นขึ้นมา ก็ได้กราบแทบเท้าบิดามารดาและกล่าวคำอวยพรท่านทั้งสอง และได้ทำปฏิสนธิ์นการพระเจ้าปิลักษณ์ พร้อมทั้งแสดงธรรมให้พระองค์ยึดมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมือง พระเจ้าปิลักษณ์ก็ทรงรับรองว่าจะปฏิบัติตามทุกอย่างแล้ว

ตรัสอำลาญาติทั้งสาม เสด็จกลับเมืองพาราณสี ส่วนบิดามารดาและสุวรรณสามกุมารก็ได้บำเพ็ญ
สมณธรรมต่อไป จนได้บรรลุฌานสมาบัติ เมื่อสิ้นอายุขัยก็ไปบังเกิดในพรหมโลก^{๔๗}

^{๔๗} เทพพร มังธานี. ทศชาติ : พระเจ้าสิบชาติ, (กรุงเทพฯ ฯ : เลียงเชียง, ๒๕๔๓), หน้า ๕๑- ๖๐.

บทที่ ๓

หลักธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดก

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์หลักธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดกถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการดำรงชีวิตและสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดก ดังมีรายละเอียดประเด็นดังต่อไปนี้

๓.๑ หลักกฏแห่งกรรม : หลักธรรมแห่งเหตุผล

๓.๒ หลักสัจจะ : หลักธรรมแห่งความจริง

๓.๓ หลักเมตตา : หลักธรรมแห่งความรัก

๓.๔ กตัญญูกตเวทิตะ

๓.๕ ทศพิธราชธรรม

๓.๖ สรูป

๓.๑ หลักกฏแห่งกรรม : หลักธรรมแห่งเหตุผล

หลักกฏแห่งกรรม ที่ปรากฏในเรื่องของสุพรรณสามชาดก ผู้วิจัยจะนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบิดามารดาและสุพรรณสามกุมารมาวิเคราะห์ เพราะทั้งสามบุคคลนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ประกอบด้วยเมตตาต่อสรรพสัตว์ แต่ทำไม ถึงได้รับอันตรายจากสัตว์ร้าย หรือบุคคลอื่นได้ โดยแบ่งประเด็นวิเคราะห์ออกได้ ดังนี้

๑) กรรมของบิดามารดาของสุพรรณสามกุมาร : ตาบอด

บิดามารดาของสุพรรณสามกุมาร เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นบุคคลที่มีเมตตาธรรมมาตั้งแต่เกิด มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ แม้จะเกิดมาในท่ามกลางครอบครัวที่มีอาชีพล่าสัตว์ แต่จิตใจของคนทั้งสองก็มิได้คิดทำร้ายใคร แม้แต่การสนับสนุน เช่นนำเนื้อสัตว์ที่บิดามารดาหามาได้นำไปขายตามท้องตลาดก็ไม่ทำ เพราะเป็นการเบียดเบียนสัตว์ทางอ้อม จนทั้งสองคนได้พากันออกบวชเป็นฤๅษีฤๅษีนิบาเพ็ญเมตตาธรรมในป่าเรื่อยมา

จากการศึกษาเรื่องราวของทั้งสองนี้ ทำให้ทราบว่าเป็นคนมีเมตตาธรรมสูง แต่ทำไม? ทั้งสองจึงถูกงูเห่าพันพิษใส่ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองคนนั้นเป็นผู้เจริญเมตตาภาวนามาโดยตลอดมีความรักใคร่

ไม่เปียดเบียนสรรพสัตว์ในป่า ซึ่งอานิสงส์ของการเจริญเมตตาภาวนาข้อที่ว่า“เป็นที่รักของมนุษย์”^๑ ได้แก่เป็นที่รักของสัตว์ทั้งหลาย สัตว์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ดุร้ายหรือไม่ดุร้ายไม่น่าจะทำร้ายท่านทั้งสอง หรือทำร้ายแต่อานิสงส์ของเมตตาธรรมที่ได้บำเพ็ญนั้นน่าจะป้องกันไว้ เพราะเมตตาธรรมนี้ คนทั้งสองมิใช่เพิ่งเริ่มเจริญในสมัยที่ออกบวช แต่ทั้งสองได้บำเพ็ญมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กดังกล่าวนมาแล้ว จากการศึกษาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยสามารถแยกวิเคราะห์ได้ว่าเกิดมาจากสาเหตุ ๒ ประการ ได้แก่

๑) สาเหตุแรกเกิดมาจากเหตุการณ์ในปัจจุบัน

๒) สาเหตุที่สองเกิดมาจากกรรมเก่าในอดีตชาติ

๑) สาเหตุแรก เกิดมาจากเหตุการณ์ในปัจจุบัน เพราะทั้งสองคนนั้นขึ้นไปหลบฝนบนจอมปลวกซึ่งเป็นสถานที่สูงเห่าอาศัยหลบฝนอยู่ก่อน เมื่อทั้งสองคนนั้นขึ้นไปโดยไม่รู้ว่ามิงูเห่าอยู่บนจอมปลวกนั้น พอขึ้นไปหลบฝน ทำให้หยดเหงื่อหยดถูกงูเห่า ทำให้งูเห่าโกรธพ่นพิษใส่เพื่อป้องกันตัวตามสัญชาตญาณของสัตว์ที่มีพิษ อาจเป็นไปได้ว่างูเห่าคงไม่ตั้งใจจะทำร้ายคนทั้งสอง แต่ทำไปเพราะต้องการป้องกันตัวเองจากศัตรู ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ทั่วไปที่จะต้องทำการป้องกันตัวเองเอาไว้ก่อนเพราะสัตว์ทุกประเภท ย่อมสะดุ้งกลัวโทษทัณฑ์ย่อมกลัวต่อความตาย^๒ กันทั้งนั้น แต่บังเอิญพ่นเข้าตาตาดาบสดาบสินีทั้งสองคนพอดี

แต่ก็น่าคิดเหมือนกันว่า ทำไม ? ทั้งสองคนเมื่อรู้ว่าโดนงูเห่าพ่นพิษเข้าตา จึงไม่รีบหาวิธีรักษาดวงตาทั้งสองนั้นทันที เพราะพิษงูเห่าที่พ่นเข้าตานี้ คงไม่ทำให้ตาบอดทันทีทันใดแน่นอน แต่เมื่อวิเคราะห์ดูตามสถานการณ์แล้ว พบว่า เพราะคนทั้งสองนั้นตาบอดพร้อมกันถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งไม่ตาบอดก็คงพากลับอาศรม หรือหาวิธีเยียวยารักษาให้หายจากตาบอดได้ อีกประการหนึ่ง กว่าสุวรรณสามกุมารจะตามหาจนพบ ก็ล่วงเลยเวลาไปมากเพราะในขณะที่โดนอสรพิษพ่นพิษใส่กันอยู่ในช่วงเวลาฝนกำลังตกหนัก กว่าฝนจะหยุดก็หลายชั่วโมง

๒) สาเหตุที่สอง เกิดมาจากกรรมเก่าในอดีตชาติ หากเราพิจารณาเฉพาะสาเหตุแรก เราจะเห็นว่าเพราะทั้งสองคนนั้นประมาทมีทันระวังตัว แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องของกฎแห่งกรรมแล้วเราจะทราบได้ดีว่าไม่มีใครหลีกเลี่ยงกรรมที่ตนเองทำเอาไว้ได้เพราะสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและดีต่างกัน^๓ แม้แต่พระพุทธองค์ก็ยังไม่สามารถหลบหนีกรรมที่พระองค์ได้ทรงกระทำเอาไว้ ดังนั้นเมื่อกรรมให้ผล ไม่ว่าใครก็ไม่สามารถหลบหนีไปได้ แม้จะมีฤทธานุภาพสักปานใดก็ไม่หนีพ้นกฎแห่งกรรมไปได้ กรรมที่ทำให้คนทั้งสองตาบอด นอกจากปัจจุบันชาติคือความประมาทแล้ว ยังเกิดมาจากกรรมเก่าด้วย ดัง

^๑ อด.อ.อ.อ. (ไทย) ๒๓/๑/๑๙๔.

^๒ ข.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๒๙/๓๒.

^๓ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๘๙/๓๕๐.

ข้อความในอรรถกถาสวรรณสามชาดก ได้กล่าวถึงบุรพกรรมของคนทั้งสองเอาไว้ว่า ก็ดาบสและดาบสินีทั้งสองนั้น มีบุรพกรรมเป็นอย่างไร ? ได้ยินว่า ท่านทั้งสองนั้นในปางก่อนเกิดในสกุลแพทย์ ครั้นนั้น แพทย์นั้นรักษาโรคในจักขุของบุรุษมีทรัพย์มากคนหนึ่ง บุรุษนั้นจักขุหายดีแล้ว ไม่ให้ทรัพย์ค่ารักษาอะไร ๆ แก่แพทย์นั้น แพทย์โกรธเขาไปสู่เรือนแจ้งแก่ภริยาของตนว่า ที่รัก ฉันรักษาโรคในจักขุของบุรุษนั้นหาย บัดนี้เขาไม่ให้ทรัพย์ค่ารักษาแก่ฉัน เราจะทำอย่างไรดี ฝ่ายภริยาได้ฟังคำสามีกล่าวก็โกรธ

จึงกล่าวว่า เราไม่ต้องการทรัพย์ที่มีอยู่ของมัน ท่านจงประกอบยาขนานหนึ่งให้มันหยอด ทำจักขุทั้งสองของมันให้บอดเสียเลย สามีเห็นชอบด้วย จึงออกจากเรือนไปหาบุรุษนั้น ได้กระทำตามนั้น บุรุษผู้มีทรัพย์มากคนนั้นไม่นานนักก็กลับมีจักขุมืดไปอีก ดาบสและดาบสินีทั้งสองมีจักขุมืดด้วยบาปกรรมอันนี้^๔

จะเห็นได้ว่า กรรมที่ทั้งสองได้ร่วมกันทำไว้นั้น ก็คือการทำให้คนไข้ตาบอดด้วยความตั้งใจ แม้ภรรยาจะไม่ได้ปร่งยาให้ แต่ก็ได้มีความคิดเห็นพ้องต้องกันว่า ควรทำให้คนไข้ตาบอด เรียกว่า สมรู้ร่วมคิดกันทำบาปกรรม ผลกรรมนี้จึงมาบังเกิดพร้อมกันในชาตินี้ คือทำให้คนทั้งสองตาบอดพร้อมกันอนึ่ง เรื่องราวบุรพกรรมของดาบสและดาบสินีทั้งสองนี้ เมื่อพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึง กับเรื่องพระจักขุบาลเถระ ในอรรถกถาธรรมบท ภาค ๑ โดยในอรรถกถาธรรมบท ภาค ๑ นั้นได้เล่าถึงบุรพกรรมที่พระจักขุบาลที่ต้องตาบอดเอาไว้ว่า เกิดมาจากกรรมเก่าในอดีตชาติของท่าน ดังมีเรื่องพอสรุปได้ดังนี้

ในเมืองพาราณสี ได้มีหมอคนหนึ่งออกเดินทางเที่ยวรักษาคณไช้ทั่วหมู่บ้านและตำบล ได้พบหญิงคนหนึ่งตาบอดจึงได้สอบถามถึงอาการพร้อมทั้งอาสจะรักษาให้หากให้ค่ารักษา หญิงคนนั้นรับปากทันทีว่าหากรักษาหาย ตนและบุตรธิดาจะยอมเป็นทาสรับใช้หมอหมอจึงได้ปร่งยารักษาตา หญิงคนนั้น ไม่นานวันนักดวงตาก็กลับมามองเห็นตามปกติ ทำให้หญิงคนที่ให้สัญญาเอาไว้ว่าจะยอมเป็นทาสพร้อมทั้งบุตรและธิดานั้น เกิดบิดพลิ้วขึ้นมาไม่รักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ เมื่อหมอมาสอบถามดูอาการก็โกหกหมอว่า อาการไม่ดีขึ้นมีแต่เจ็บปวดมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้หมอรู้ทันทีว่าหญิงคนนี้โกหก คิดจะไม่ให้ค่ารักษาตามที่ได้ตกลงเอาไว้ก่อนการรักษา จึงได้กลับไปปรึกษากับภรรยาที่บ้าน พนางเล่าเรื่องราวให้ภรรยาทราบพร้อมทั้งบอกว่าจะปร่งยาให้หญิงคนนั้นตาบอดทันที ฝ่ายภรรยามีได้คัดค้านอย่างไร นิ่งนิ่งไม่พูดจา คงปล่อยให้สามีทำไปตามที่ประสงค์นั้น หมอคนนั้นจึงได้ปร่งยาให้หญิงคนนั้นหยอดแก้ปวด พอหญิงคนนั้นหยอดเท่านั้น ดวงตาทั้งสองข้างก็ดับวูบมืดสนิท มองไม่เห็นทันทีเหมือนดวงไฟดับวูบลงฉะนั้น หมอคนนั้น ต่อมาได้มาเกิดเป็นพระจักขุบาลภิกษุผู้ตาบอดทั้งสองข้างเหมือน

^๔ พ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๗๗.

กรรมที่ตนได้กระทำไว้แต่ปางก่อนนั้น^๕ สาเหตุพระจักขุบาลเถระที่ตาบอดนี้ ก็เพราะกรรมเก่ามาให้ผล คือเคยเป็นหมอทำให้คนไข้ตาบอดด้วยเจตนาเช่นเดียวกันกับบิดามารดาของสุวรรณสามกุมาร จะต่างกันตรงที่สาเหตุของการตาบอดในปัจจุบันไม่เหมือนกันเท่านั้น

๒) กรรมของสุวรรณสามกุมาร : ถูกยิง

ส่วนอีกกรณีหนึ่ง เกี่ยวกับสุวรรณสามกุมารที่ถูกพระเจ้าปิลักษ์ยังได้รับบาดเจ็บจนสิ้นชีวิตไปด้วยกำลังพิษในที่สุดนั้น มิได้กล่าวถึงเรื่องของกฎแห่งกรรมแต่ประการใดกล่าวแต่เพียงว่า ท่านประมาทมิได้เจริญเมตตาภาวนาในขณะนั้นเท่านั้น ดังข้อความว่า “ใครหนออิงเรา ผู้มัวประมาท กำลังแบกหม้อน้ำ ด้วยลูกศร”^๖ จะเห็นได้ว่า การที่สุวรรณสามกุมารถูกยิงนั้น ตัวท่านเองมิได้กล่าวอ้างว่าเป็นเพราะกรรมเก่า แต่เป็นเพราะความประมาทไม่ทันระวังตัวเพราะกำลังยกหม้อน้ำอยู่ แต่ก็มีถ้อยคำที่น่านำมาวิเคราะห์ได้ว่า อาจเกิดมาจากผลของกรรมที่ตระกูลของท่านทำไว้ก็ได้ เพราะท่านเปรียบตัวท่านเองที่ถูกยิงเสียข้างขวาทะลุข้างซ้าย เหมือนสัตว์ป่าถูกยิงนอนกระอักเลือดอยู่^๗ อาจเป็นไปได้ว่า เป็นเพราะผลกรรมที่ต้นตระกูลของท่านได้สร้างเอาไว้ แล้วมีผลส่งมาถึงลูกหลานผู้สืบทอดวงศ์สกุล ถึงแม้จะมีได้เป็นคนกระทำความนั้นโดยตรงก็ตาม คือ เป็นกรรมที่คนใดคนหนึ่ง ในสังคมที่เราอยู่ร่วมกัน นั้น คนทำแล้วผลกรรมนั้นส่งผลมาถึงตัวเราด้วยเรียกว่าเป็น “กัมมพันธ” คือเผ่าพันธุ์กรรมที่ตกทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ดังที่วสิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า

คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน คนใดคนหนึ่งทำดีหรือชั่ว มั่งมีหรือยากจนลง ผลย่อมตกแก่ครอบครัวด้วย เช่น พ่อแม่ทำดีมีชื่อเสียง ลูก ๆ ก็พลอยมีหน้าตา พ่อแม่ยากจนลงลูกก็พลอยลำบากไปด้วย หรือ บิดาไปตัดมือลิงเพราะลิงได้ทำสิ่งมีค่าของตนเสียหายขณะนั้นภรรยาของเขากำลังตั้งครรภ์ เมื่อภรรยาคลอดปรากฏว่าบุตรของเขามีขาตามาแต่ในครรภ์ มือข้างเดียวกับมือลิงที่ถูกตัด การลงโทษกรรมแบบนี้ เปรียบเหมือนคนผู้หนึ่งไปฆ่าบิดาอันเป็นที่รักของเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เด็กหนุ่มคนนั้นมีความพยายามหาหนทางเที่ยวตามผู้ฆ่าบิดาตน แต่ไม่อาจหาพบได้ หรือบางครั้งหาพบ แต่บุคคลผู้นั้นมีกำลังอยู่ในภาวะแวดล้อมอารักขาของมิตรสหายมากมาย เขาจึงไม่สามารถฆ่าตอบได้ จึงไปซุ่มอยู่ใกล้บ้านของบุคคลผู้ฆ่าบิดาตนเพื่อคอยโอกาสเหมาะ เมื่อเห็นบุตรของผู้นั้นออกมาจากเรือนเห็นว่าทำร้ายได้โดยง่าย และเป็นทางหนึ่งที่จะระบายความแค้นของตนให้คลายลงจึงประหารเด็กคนนั้นเสีย

หากพิจารณากรรมที่สุวรรณสามกุมารได้รับคือถูกยิงแล้ว สรุปได้ว่า อาจเกิดมาจากกรรมต้นตระกูลของท่านทำไว้แล้วส่งผลมาถึงลูกหลาน แต่ที่สำคัญคือ เกิดมาจากความประมาทในปัจจุบันอันเป็นช่องโหว่ให้ได้รับอันตรายในครั้งนี้ สมดังพุทธพจน์ที่ว่า “ความประมาทเป็นหนทางแห่ง

^๕ มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพฯ ฯ : มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๘ - ๒๙.

^๖ ขุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๒๙๖/๒๒๙.

^๗ ขุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๐๓/๒๓๐.

ความตาย”^{๘๘} แม้พระนาคเสนก็ยังได้กล่าวเอาไว้เหมือนกันว่าสาเหตุที่สุวรรณสามกุมารถูกยิงนั้น เป็นเพราะประมาทขาดสติมิได้เจริญเมตตาในขณะที่ยกหม้อน้ำขึ้นวางบนบันไดนั้น จึงทำให้ถูกยิง^{๘๙}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักกฎแห่งกรรมนี้ ในทางพระพุทธศาสนาจะมุ่งเน้นสอนเป็นพิเศษให้เราเชื่อในเรื่องของการทำดีว่าได้ดี ทำชั่วว่าได้ชั่ว แต่บางครั้งคนที่ทำดีอาจได้รับความเดือดร้อนได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น จากผลกระทบเก่า จากความประมาทในปัจจุบันหรือจากผู้ประสงค์ร้ายต่อเรา ดังนั้นเราจึงไม่ควรประมาทในปัจจุบันเป็นดีที่สุด

๓.๒ หลักสัจจะ : หลักธรรมแห่งความจริง

สัจจะ หมายถึง ความจริง^{๙๐} ได้แก่ พูดอย่างไรก็รักษาคำพูดเอาไว้ เรียกอีกอย่างว่า รักษาสัญญา ทำไว้อย่างไรก็แจ้งไปตามที่ทำนั้น เรียกว่ารับตามที่ทำนั้น หรือได้เห็นสิ่งใดก็รับว่าเห็นสิ่งนั้น การกระทำเช่นนี้เรียกว่า การพูดความจริงก็ได้ สัจจะนี้ มีลักษณะเป็นความซื่อตรง คำพูดจริงเป็นสัจจวาจา ตรงกันข้ามกับการพูดเท็จ^{๙๑} จากการศึกษาสัจจะในสุวรรณสามชาดก พบว่ามีการกล่าวถึงอยู่หลายเหตุการณ์ ด้วยกัน เพื่อความสะดวกการการวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอแยกออกเป็น ๓ ประเด็นได้แก่

(๑) สัจจะของสุวรรณสามกุมาร

(๒) สัจจะของคนทั้งสาม

(๓) ผลของการใช้สัจจะ

๑) สัจจะของสุวรรณสามกุมาร

จากการศึกษาพบว่า สุวรรณสามกุมารได้ยึดมั่นอยู่ในสัจจะเป็นอย่างดี เช่น ได้เปล่งวาจาว่า จะเลี้ยงดูบิดามารดาผู้ตาบอดทั้งสองคน ก็ได้ยึดถือปฏิบัติตามที่ได้พูด แม้ในคราวที่ถูกพระเจ้าปิลักษณ์ยังได้รับบาดเจ็บก็ยังเป็นห่วงบิดามารดาทั้งสอง กล่าวว่ายานทั้งสองจะอดตายเพราะไม่มีใครเลี้ยงดูเมื่อตนเองตายไป นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ใช้สัจจะเป็นความจริงต่อสู้กับความเท็จของพระเจ้าปิลักษณ์ที่อ้างว่าสุวรรณสามกุมารเป็นต้นเหตุทำให้สัตว์วิงหนี ซึ่งสุวรรณสามกุมารก็ได้กล่าวคำสัตย์ว่า ตั้งแต่พระองค์จำความได้ไม่เคยเห็นตัวใดวิงหนี แม้จะเป็นสัตว์ดุร้าย นารัก หรือตกใจง่าย เวลาพบเห็นพระองค์ไม่เคยตกใจหรือวิงหนีแต่อย่างใด ทำให้พระเจ้าปิลักษณ์ยอมรับความเป็นจริงว่า ที่ยิงนั้น

^{๘๘} ชู.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๑/๓๑.

^{๘๙} มหาเถรสมาคม, **มติปัญหา**, พิมพ์ในงานฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฒนมหาเถระ) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๖, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๓๒๙.

^{๙๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, หน้า ๓๑๘.

^{๙๑} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโน), **ทศบารมี ทศพิธราชธรรม**, พิมพ์เนื่องในมหาอุดมมงคลวโรกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ๒ - ๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑, หน้า ๑๘๑.

เป็นเพราะความโลภในการล่าเนื้อและความหลงที่ครอบงำ ดังนั้น สุวรรณสามกุมารสามารถเอาชนะพระเจ้าปิลักษณ์ได้ด้วยการพูดความจริงลบล้างความเท็จ สมดังพุทธพจน์ที่ว่า “พึงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำสัตย์”^{๑๒}

๒) สัจจะของคนทั้งสาม

สุวรรณสามกุมาร ถูกพระเจ้าปิลักษณ์ยิงด้วยธนูอาบยาพิษ จนได้รับบาดเจ็บและสลบไปในที่สุดแต่ด้วยอำนาจแห่งสัจจะที่บิดามารดาพร้อมทั้งเทพธิดาได้พากันตั้งสัตยาธิษฐานขอให้สุวรรณสามกุมารฟื้นขึ้นมาจนสำเร็จ สัจจะที่คนทั้งสามยกขึ้นมากล่านั้น ล้วนแล้วแต่เป็นคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของสุวรรณสามกุมาร เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอแยกสัจจะของแต่ละท่านออกศึกษา ดังนี้

(๑) สัจจะของมารดาสุวรรณสามกุมาร มารดาของสุวรรณสามกุมารแม้ตาบอดสองข้าง มองไม่เห็น แต่ความรักความห่วงใยปรารถนาให้ลูกมีชีวิตที่ดีนั้นก็ยังหวังอยู่ พอทราบข่าวว่า ลูกสามะถูกพระเจ้าปิลักษณ์ยิงได้รับบาดเจ็บก็รู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก จึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐานถึงคุณงามความดีที่ลูกสามะได้ประพฤติแก้ตน เพื่อให้สุวรรณสามกุมารฟื้นขึ้นมาว่า

ลูกสุวรรณสามนี้ เป็นผู้ที่มีปกติประพฤติธรรมมาก่อน มีปกติประพฤติพรหมจรรย์มาก่อน มีปกติกล่าวคำสัตย์มาก่อน เป็นผู้เลื่อมใสมารดาและบิดา เป็นผู้มอบน้อมต่อบุคคลผู้ใหญ่ในตระกูล เป็นที่รักอย่างยิ่งกว่าชีวิตของเรา ด้วยสัจวาจาฉัน ขอพิชของลูกสามะจงหายไป^{๑๓}

นอกจากจะยกเอาคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของสุวรรณสามกุมารแล้ว ยังได้ยกอ้างเอาบุญกุศลที่สุวรรณสามกุมารได้บำเพ็ญต่อบิดาและมารดาอีกว่า “บุญอย่างใดอย่างหนึ่งที่ลูกสามะได้ทำแล้ว มีอยู่แก่เราและบิดาของเธอ ด้วยบุญกุศลนั้นทั้งหมด ขอพิชของลูกสามะจงหายไป”^{๑๔} ด้วยอำนาจสัจจะอธิษฐานของมารดานั้น ทำให้สุวรรณสามกุมารพลิกตัวกลับแล้วนอนนิ่ง

(๒) สัจจะของบิดาสุวรรณสามกุมาร บิดาของสุวรรณสามกุมาร ที่นั่งเศร้าโศกเสียใจอยู่เหนือศีรษะของสุวรรณสามกุมาร เมื่อเห็นสุวรรณสามกุมารพลิกตัวกลับ ทำให้เกิดความดีใจเป็นอย่างยิ่ง ได้รับทำสัจจะอธิษฐานเหมือนกับมารดานั้นว่า

ลูกสามะนี้ เป็นผู้ที่มีปกติประพฤติธรรมมาก่อน เป็นผู้ที่มีปกติประพฤติพรหมจรรย์มาก่อน มีปกติกล่าวคำสัตย์มาก่อน เป็นผู้เลื่อมใสมารดาบิดา เป็นผู้มอบน้อมต่อบุคคลผู้ใหญ่ในตระกูล เป็นที่รักอย่างยิ่งกว่าชีวิตของเรา ด้วยสัจวาจาฉัน ขอพิชของลูกสามะจงหายไป^{๑๕}

นอกจากนี้ยังได้อ้างเอาบุญกุศลที่สุวรรณสามกุมารได้ปฏิบัติต่อตนและมารดาอีกว่า “บุญอย่างใดอย่างหนึ่งที่ลูกสามะได้ทำแล้ว มีอยู่แก่เราและมารดาของเธอ ด้วยบุญกุศล

^{๑๒} พ.ร. (ไทย) ๒๕/๒๒๓/๑๐๒.

^{๑๓} พ.ร. (ไทย) ๒๘/๓๘๒ - ๓๘๗/๒๔๑.

^{๑๔} พ.ร. (ไทย) ๒๘/๓๘๘/๒๔๑.

^{๑๕} พ.ร. (ไทย) ๒๘/๓๙๐ - ๓๙๕/๒๔๒.

นั่นทั้งหมด ขอพิชของลูกสามจะจงหายไป^{๑๖} ด้วยอำนาจสัจจะอธิษฐานของบิดานั้น ทำให้สุวรรณสามกุมารนอนพลิกตัวอีกข้างแล้วนอนนิ่งต่อไป

(๓) สัจจะของนางพสุนธรีเทพธิดา นางพสุนธรีเทพธิดา ผู้เคยเป็นมารดาของสุวรรณสามกุมารในชาติก่อน เมื่อทราบว่าลูกสามของตนถูกยิงนอนเสียชีวิตอยู่ก็ได้รับมาดุศพบ เมื่อเห็นสุวรรณสามกุมารพลิกตัวไปมา ด้วยอำนาจสัจจะอธิษฐานของบิดามารดา จึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐานหวังให้สุวรรณสามกุมารฟื้นขึ้นมาว่า “เราอยู่ที่ภูเขาคันธมาทน์มานาน ไม่มีคนอื่นจะเป็นใครก็ตาม เป็นที่รักของเรายิ่งกว่าสามกุมาร ต้นไม้ทั้งหมดที่ภูเขาคันธมาทน์ล้วนแต่เป็นไม้หอม ด้วยสัจจาวาจา นี้ ขอพิชของสามกุมารจงหายไป”^{๑๗}

พอจบคำสัจจะอธิษฐานของพสุนธรีเทพธิดา สุวรรณสามกุมารก็ลุกขึ้นทันที ผลที่ถูกยิงก็หายเป็นปกติ จะเห็นได้ว่า การยกสัจจะขึ้นมาช่วยให้คนตายฟื้นของคนทั้งสามนั้น อ้างมาจากเรื่องจริงที่คนตายนั้นมีอยู่ในตัวที่ตนมองเห็นและผลบุญที่คนตายได้กระทำต่อตน นอกจากนี้ยังได้อำนาจความเป็นจริงในธรรมชาติ เช่น ความหอมของต้นไม้มาช่วยคลให้สุวรรณสามกุมารฟื้นขึ้นมาได้สำเร็จ

๓.๓ หลักเมตตา : หลักธรรมแห่งความรัก

เมตตา คือ ความรัก ความเอื้อเฟื้อที่มีต่อกัน ที่มีอยู่ในมิตร หรือให้เป็นไปแก่มิตรสหายที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน “เมตตากรุณา นี้ เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนในโลกเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดความรักความปรารถนาดี สนับสนุนกลมเกลียวในหมู่มนุษย์” ความรักที่เกิดจากเมตตานี้ ไม่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่ต้องการแม้แต่สัตว์เดรัจฉานทั่วไป ก็มีความต้องการเหมือนกัน เช่นสัตว์ที่เราเลี้ยงหากเราเลี้ยงด้วยความรักใคร่เอ็นดูไม่ตบตีมันๆ ก็ยิ้มแย้มรื่นเริงกับเรา ตรงกันข้ามหากเลี้ยงอย่างนักโทษเชียนตีหรือรังแกอยู่รำไป สัตว์เลี้ยงที่เราเลี้ยงนั้นมันก็ไม่รักเจ้าของ

การอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน สิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมนั้นอยู่ร่มเย็นเป็นสุขก็คือการมีความรักเมตตาต่อกันและกันไม่มีการแย่งชิงดีชิงเด่นหรือทำร้ายร่างกายกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพราะการแสวงหาความสุขด้วยการเบียดเบียนผู้อื่นนั้นไม่ใช่เป็นการแสวงหาความสุขที่ถูกต้อง เพราะมีแต่จะนำความทุกข์มาให้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้ใดใฝ่หาความสุขเพื่อตนแต่กลับใช้ท่อนไม้ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายผู้รักสุข ผู้นั้นตายไปแล้วย่อมไม่ได้รับความสุขเลย”^{๑๘} การที่จะได้รับความสุขที่แท้จริงนั้น ก็คือ การไม่เบียดเบียนคนอื่นหรือสัตว์อื่นนั่นเอง บุคคลผู้ไม่เบียดเบียนผู้อื่นนี้ก็คือมีความเมตตาต่อผู้อื่น เพราะผู้ที่มีเมตตาอยู่ในจิตใจย่อมไม่คิดเบียดเบียนใคร มีแต่จะมอบความรักความอบอุ่นหรือความปรารถนาดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อแผ่ให้แก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

^{๑๖} พ.ช.ม. (ไทย) ๒๘/๓๔๖/๒๔๒.

^{๑๗} พ.ช.ม. (ไทย) ๒๘/๓๔๘ - ๓๔๙/๒๔๒.

^{๑๘} พ.อ. (ไทย) ๒๕/๑๓/๑๔๓.

ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวเอาไว้ว่าเมตตา เป็นคุณธรรมที่เปิดจิตให้กว้างขวาง พ้นจากความเห็นแก่ตัว และขยายความรู้สึกที่ติงามออกไปทั่วทั้งโลก แผลออกไปถึงสรรพสัตว์ เมื่อจิตพ้นจากความยึดติดในตัวตนและสิ่งที่จะเอาเป็นของตน ก็พร้อมที่จะรองรับและเปิดโอกาสให้คุณธรรมอื่น ๆ เจริญงอกงามขึ้นได้ คือพร้อมที่จะปฏิบัติคุณธรรมข้ออื่น ๆ ได้อย่างจริงใจและเต็มที่^{๑๙} เพื่อความง่ายต่อการศึกษาเมตตาในสุพรรณสามชาดกนี้ ผู้วิจัยจะแยกหัวข้อออกศึกษาดังต่อไปนี้

(๑) เมตตาของบิดามารดาของสุพรรณสามกุมาร

จากการศึกษาพบว่า เมตตาที่บิดามารดาของสุพรรณสามกุมารปฏิบัติกัน สามารถแยกออกเป็น ๒ สมัย ได้แก่ สมัยยังมีได้ออกบวชและออกบวช ในสมัยทั้ง ๒ นี้ มีอธิบายดังต่อไปนี้

๑) ในสมัยที่ยังมีได้ออกบวช เมตตาในระดับนี้ เป็นเมตตาที่ตรงกันข้ามกับการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต คนที่มีเมตตาในระดับนี้เชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรมอยู่ภายในจิตใจ ไม่ทำการเบียดเบียนผู้อื่น บิดามารดาของสุพรรณสามกุมาร เกิดมาในท่ามกลางครอบครัวที่มีอาชีพในการล่าสัตว์ป่าเลี้ยงครอบครัวและนำไปขาย แต่ท่านทั้งสองไม่มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพดังบิดามารดาของตน ทั้งไม่ฆ่าเอง ทั้งไม่ให้คนอื่นฆ่า แม้สัตว์ที่คนอื่นฆ่ามาแล้ว คนทั้งสองก็ไม่เป็นธุระนำไปขายทอดตลาด^{๒๐} เพราะถ้าไม่ฆ่าสัตว์ด้วยตนเอง แต่ย่นำเนื้อที่ผู้อื่นไปขายก็เท่ากับว่าสนับสนุนให้คนอื่นฆ่าสัตว์ทางอ้อม การที่ท่านทั้งสองไม่ยินดีในการฆ่าสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นก็เพราะเป็นผู้มีเมตตานั่นเอง สมดังพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้มีเมตตาในสัตว์ทุกหมู่เหล่า จะไม่ฆ่าเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ไม่ชนะเอง ไม่ใช้ให้ผู้อื่นชนะ ไม่มีเวรกับใคร ๆ”^{๒๑} พฤติกรรมการปฏิเสธการฆ่าสัตว์ของบิดามารดาของสุพรรณสามกุมารนี้ มีมาตั้งแต่สมัยเป็นเด็ก ดังที่แก้ว สุพรรณิณ กล่าวเอาไว้ว่า

เด็กชายและเด็กหญิงของทั้งสองบ้านนั้น มีความผิดปกติแตกต่างไปจากผู้เป็นบิดามารดาของตนเป็นอันมาก เพราะครอบครัวของทั้งสองบ้านและทั้งหมู่บ้านนั้น ล้วนแต่ทำมาหากินเลี้ยงชีพด้วยการเป็นพรานออกเข้าป่าล่าสัตว์ต่าง ๆ เพื่อนำมาประทังชีวิตในขณะที่เด็กชายและเด็กหญิงทั้งสอง กลับไม่ปรารถนาในการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเพราะมีจิตใจเมตตาอารีเป็นพิเศษ มักจะคอยช่วยกันห้ามปรามผู้ที่จะเอาชีวิตสัตว์ทั้งหลายอยู่เสมอ^{๒๒}

ดังนั้น เมตตาในสมัยที่ยังไม่ได้ออกบวชนั้น เป็นเมตตาขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรมี เพราะเมตตาในระดับนี้เป็นเมตตากรุณาที่มีต่อสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน เมื่ออยู่ร่วมโลก

^{๑๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), บุญ - บารมีที่จะกู้แผ่นดินไทย, (กรุงเทพฯ ฯ : กรมวิชาการ, โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๙๒.

^{๒๐} ขุ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๗๔.

^{๒๑} ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๗/๓๗๔.

^{๒๒} แก้ว สุพรรณิณ, นิทานทศชาติ, (กรุงเทพฯ ฯ : ไพลิน, ๒๕๔๖), หน้า ๔๑ - ๔๒.

เดียวกัน จึงควรมีเมตตากรุณา รักใคร่ปรองดองกันไม่เบียดเบียนแข่งฆ่ากันและกัน จึงจะทำให้สังคมและโลกที่อยู่อาศัยมีความสงบสุข

๒) ในสมัยที่ออกบวชเป็นฤาษีและฤาษีณี เมตตาในระดับนี้ เป็นเมตตาที่ได้รับการพัฒนามาจากขั้นพื้นฐานคือเมตตาในระดับศีลธรรมดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น เมื่อเมตตาได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้นที่เรียกว่า เมตตาภาวนา ย่อมกลายเป็นเมตตาที่เต็มเปี่ยมด้วยความรักใคร่เอ็นดูหวังให้คนอื่นเป็นสุขจริง ๆ บิฑามารดาของสุวรรณสามกุมารเมื่อออกบวชแล้ว ก็พากันเจริญเมตตาภาวนาอยู่ในป่าหิมพานต์ ด้วยอาณิสสส์ที่ท่านทั้งสองเจริญเมตตาอยู่เป็นประจำ จึงทำให้สัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าไม่เบียดเบียนกันและกัน^{๒๓} อยู่ด้วยกันอย่างปกติสุขเมตตาที่บิฑามารดาของสุวรรณสามกุมารบำเพ็ญนี้ เป็นเมตตาในระดับพรหมวิหารธรรม เพราะเมื่อเมตตาได้รับการอบรมเป็นนิตยอยู่เป็นประจำ จนกลายเป็น เมตตาวิหารี คือมีปกติอยู่ด้วยเมตตา ได้แก่ เจริญกัมมัญฐานมีเมตตาเป็นอารมณ์จนได้ฌานต่าง ๆ ดำรงอยู่^{๒๔} ย่อมเป็นฐานให้เกิดคุณธรรมอีก ๓ ข้อในพรหมวิหารธรรมตามมากล่าวคือก่อให้เกิดกรุณา มุทิตา และอุเบกขา^{๒๕} และยังเป็นเหตุให้บำเพ็ญคุณงามความดีอย่างอื่นได้อย่างเต็มที่ “แม้การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์นี้ ก็อาศัยเมตตาเป็นแรงขับเคลื่อน”^{๒๖}

จากการศึกษาพบว่า การเจริญเมตตาของบิฑามารดาของสุวรรณสามกุมารนี้บางครั้งก็ยังมีศรัทธาต่อผู้อื่นได้เหมือนกัน ดังข้อความว่า “บุตรที่น่ารักผู้ซึ่งได้เลี้ยงดูเราทั้ง ๒ คน ผู้ตาบอดในป่า เราได้มาโดยยาก ไฉนจะไม่พึงทำจิตใจให้โกรธในคนผู้ฆ่าบุตรคนเดียวนั้นเล่า”^{๒๗} แต่ก็ได้ทุกลบมันได้กล่าวถึงบัณฑิตที่สรรเสริญคนผู้ไม่โกรธต่อผู้ฆ่าบุตรของพวกตนเอาไว้ว่า “บุตรที่น่ารักผู้เลี้ยงดูเราทั้ง ๒ คน ผู้ตาบอดในป่า เราได้มาโดยยาก บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่าไม่ควรโกรธในคนผู้ฆ่าบุตรคนเดียวนั้น”^{๒๘}

การที่บิฑามารดาของสุวรรณสามกุมาร ไม่สามารถที่จะยับยั้งความโกรธได้ในขณะที่ทราบข่าวบุตรชายตนเองถูกพระเจ้าปิลยักขยังเสียชีวิตนี้ เป็นเรื่องธรรมดาของผู้เป็นบิฑามารดาที่ต้องมาสูญเสียบุตรสุดที่รักไปอย่างปัจจุบันทันด่วน เพราะบุตรชายไม่ได้ไปทำร้ายใครอบรมมาดีโดยตลอดไม่น่ามีอายุสั้นเร็วขนาดนี้ อีกอย่างท่านทั้งสองก็ยังไม่ได้บรรลุเป็นพระอนาคามีบุคคล ความโกรธจึงยังบังเกิดขึ้นอยู่แต่ก็สามารถระงับได้ฉับพลัน ดังที่สุจินต์บริหารวนเขตต์ ได้กล่าวเอาไว้ว่า “เพราะการที่จะ

^{๒๓} พุ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๗๕.

^{๒๔} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๘, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๐๘.

^{๒๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), บุญ - บารมีที่จะกู้แผ่นดินไทย, หน้า ๙๔.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๔.

^{๒๗} พุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๕๓/๒๓๗.

^{๒๘} พุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๕๔/๒๓๘.

เป็นผู้มีเมตตาได้ตลอดไป คือไม่มีโทษเกิดอีกเลยนั้น ต้องเป็นพระอรหันต์บุคคลชั้นพระอนาคามีบุคคล”^{๒๙}

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า บิฑามารดาของสุวรรณสามกุมารดาบอดพร้อมกันทั้งสองคนเพราะถูกงูพิษพันพิษเข้าตา ทำให้เกิดความสงสัยขึ้นว่า ทำไม ? อานิสงส์ของเมตตาข้อที่ว่า “เป็นที่รักของพวกมนุษย์”^{๓๐} หรือข้อที่ว่า “ไฟก็ดี ยาพิษก็ดี ศัสตราก็ดี ไม่ต้องบุคคลนั้น”^{๓๑} เมื่อได้ทำการศึกษาจึงได้เข้าใจว่าเป็นเพราะกรรมเก่าให้ผล คือ ในอรรถกถาสุวรรณสามชาดกได้กล่าวอ้างถึงกรรมเก่าที่สองท่านได้กระทำเอาไว้ในชาติหนึ่ง ที่เคยเป็นหมอแล้วปรุ้งยาให้คนไข้จนดาบอดด้วยเจตนา ดังกล่าวแล้วในเรื่องของกฎแห่งกรรมนั้น

๒) เมตตาของสุวรรณสามกุมาร

การศึกษาหลักเมตตาธรรมของสุวรรณสามกุมารนี้ เพื่อความสะดวกแก่การวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะขอแยกออกเป็น ๒ เหตุการณ์ ดังนี้

๑) ก่อนการถูกยิง

๒) หลังการถูกยิง

(๑) ก่อนการถูกยิง เริ่มตั้งแต่ สุวรรณสามกุมาร ได้ถือกำเนิดมาจนกระทั่งก่อนการถูกยิง ในช่วงระยะเวลาชีวิตนี้ สุวรรณสามกุมาร ไม่เคยคิดปองร้ายหรือเบียดเบียนใครหรือสัตว์ใด ๆ เลย เป็นผู้ประกอบด้วยจิตมีเมตตาต่อสรรพสัตว์เป็นล้นพ้น ในเวลาไปหาผลไม้หรือไปตักน้ำที่แม่น้ำมีคัสสมดานที่เราจะทราบดีว่ามีสัตว์ต่าง ๆ แวดล้อมไปเป็นเพื่อนด้วย^{๓๒} การที่สัตว์ไม่สะดุ้งกลัวต่อสุวรรณสามกุมารที่เป็นมนุษย์นั้น ก็เพราะสุวรรณสามกุมารไม่เคยทำร้ายพวกมัน ๆ จึงได้พากันแวดล้อมไปยังสถานที่ต่างๆ แม้แต่สัตว์ที่ดุร้ายก็ไม่ทำร้ายสัตว์ที่ไม่ดุร้ายหรืออ่อนแอกว่าเมื่อเห็นสุวรรณสามกุมาร ทั้งนี้ก็เพราะเมตตาของสุวรรณสามกุมารที่มีต่อสรรพสัตว์นั่นเอง แม้ในอรรถกถาสุวรรณสามจริยา ก็ได้กล่าวยืนยันถึงความมีเมตตาของสุวรรณสามกุมารเอาไว้ว่าและโดยพิเศษได้แผ่เมตตาไว้มาก ด้วยเหตุนี้ สัตว์ทั้งหลายจึงไม่รบกวนสุวรรณสาม พระโพธิสัตว์ไม่รบกวนสัตว์ทั้งหลายเหมือนอย่างสัตว์ทั้งหลายไม่รบกวนพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ทั้งไปทั้งมาสู่ป่า เพื่อผลาผลทุก ๆ วันอย่างนี้ จึงได้แวดล้อมไปด้วยฝูงเนื้อ แม้สัตว์ที่เป็นศัตรูมีราชสีห์และเสือโคร่งเป็นต้น ก็คุ้นเคยเป็นอย่างดีกับพระโพธิสัตว์ ก็ด้วยอานุภาพแห่งเมตตา สัตว์เดียรัจฉานทั้งหลายได้ความเป็นผู้มีจิตอ่อนโยนต่อ

^{๒๙} สุจินต์ บริหารวนเขตต์, เมตตา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา, ๒๕๓๒), หน้า ๖ - ๗.

^{๓๐} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๑/๔๙๔.

^{๓๑} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๑/๔๙๔.

^{๓๒} ขุ.ชา.ม.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๗๙.

กันและกันในที่อยู่ของพระโพธิสัตว์นั้น ด้วยประการฉะนี้ พระโพธิสัตว์นั้น ด้วยอาณภาพแห่งเมตตาในที่พึงปวงจึงเป็นผู้ไม่กลัว ไม่หวาดสะอุ้ง ไม่มีเวร อยู่คู่จพพรหม^{๓๓}

การอยู่ในป่าที่แวดล้อมไปด้วยสัตว์นานาชนิด ทั้งดุร้ายและไม่ดุร้ายนั้น จำเป็นต้องมีเมตตาเป็นอาวุธในการป้องกันตัวเองให้รอดพ้นจากสัตว์ดุร้ายต่าง ๆ เช่น เสือโคร่ง เสือเหลือง หมี เป็นต้น ตลอดถึงสัตว์เลื้อยคลานที่มีพิษทั้งหลายอีกด้วย เพราะถ้าเราอยู่ในป่าโดยมิได้แผ่เมตตาไปในสัตว์ต่าง ๆ ย่อมได้รับอันตรายจากสัตว์เหล่านั้นได้ ดังกรณีที่ถูกพิษถูกกัดจนมรณภาพเพราะมิได้แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์^{๓๔} เป็นตัวอย่าง ดังนั้น การอยู่ในป่าเขาลำเนาไพรอาวูที่สำคัญคือเมตตาอาวูนั่นเอง

๒) หลังการถูกยิง สุวรรณสามกุมาร ขณะกลับขึ้นมาจากตักน้ำที่แม่น้ำมิลกัสมถานที ได้ถูกพระเจ้าปิลยักขิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ ได้รับทุกขเวทนาอย่างแรงกล้า ในขณะนั้นสุวรรณสามกุมาร ต้องอดทนกับความเจ็บปวดเป็นอย่างมาก ไม่ร้องโอดครวญเหมือนบุคคลทั่วไป กลับรวบรวมสติสัมปชัญญะค่อย ๆ วางหม้อตักน้ำลงพื้นดิน แล้วตัวเองก็ล้มตัวลงนอนผินศีรษะไปทางเส้นทางที่มุ่งไปสู่อาศรมบิดามารดานั้น แล้วร้องเรียกหาคนที่แอบยิงตนเองด้วยวาจาอันอ่อนหวานมิได้โกรธเคืองหรือเคียดแค้นคนที่แอบยิงตนแต่อย่างใด เป็นผู้มั่งมีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น ไม่ได้ถือโทษโกรธศัตรูแม้แต่น้อยนิด แม้คิดก็ไม่เคยทำ มีสติสมบูรณ์เพราะได้เจริญเมตตาตามาโดยตลอด สมดังพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้มีสติตั้งมั่น เจริญเมตตาแผ่ไปไม่มีประมาณ พิจารณาเห็นธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอุปธิ ย่อมมีสังโยชน์เบาบางหากบุคคลมีจิตไม่คิดประทุษร้ายสัตว์แม้ชีวิตเดียว เจริญเมตตาเป็นประจำอยู่ ก็เป็นผู้ชื่อว่าฉลาดเพราะการเจริญเมตตาเช่นนั้น”^{๓๕}

การที่สุวรรณสามกุมารถูกพระเจ้าปิลยักขิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ จนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในที่สุดนั้น ท่านก็มีได้โกรธต่อบุคคลผู้ยิง กลับเมตตาต่อผู้ที่หลงผิดที่คิดว่าตนเองเป็นต้นเหตุทำให้เนื้อหนังนี้ไป และที่สำคัญนั้น พระองค์ยังมีเมตตาความรักความห่วงใยต่อบิดามารดาผู้ดาบดยิ่งกว่าชีวิต ดังข้อความว่า “ข้าพระองค์ไม่เป็นทุกข์ เพราะความทุกข์เช่นนี้คนพึงได้รับเหมือนกัน แต่ความทุกข์ที่ข้าพระองค์ไม่ได้พบมารดาบิดาเป็นความทุกข์อย่างยิ่งของหม่อมฉัน”^{๓๖} ด้วยอำนาจเมตตา ทำให้พระเจ้าปิลยักขิงเกิดความสงสารสุวรรณสามกุมารและสำนึกในความผิดของพระองค์ พร้อมทั้งจะยอมรับผิดชอบทุกอย่างและรับปากจะดูแลเลี้ยงดูบิดามารดาแทนสุวรรณสามกุมารเป็นอย่างดี

ภายหลังที่สุวรรณสามกุมารถูกพระเจ้าปิลยักขิงจนเสียชีวิตนั้น เมื่อฟื้นขึ้นมาด้วยคุณงามความดีที่ตนได้บำเพ็ญมาที่บิดามารดาและเทพธิดาตั้งสัจจกิริยานั้น ก็ยังมีเมตตาแสดงธรรมให้พระเจ้าปิลยักขิงเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม จนทำให้พระเจ้าปิลยักขิงได้ขอขมาโทษและจะประพฤติปฏิบัติ

^{๓๓} พุ.จริยา. อ. (ไทย) ๙/๓/๕๒๗-๕๒๘.

^{๓๔} วิ.จุ. (ไทย) ๗/๒๕๑/๑๔.

^{๓๕} พุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๗/๓๗๓.

^{๓๖} พุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๓๑๕ - ๓๑๖/๒๓๒

ตามที่สุวรรณสามกุมารแสดงให้เห็นฟังนั้น เมื่อกลับไปถึงเมืองพาราณสีแล้วก็ได้บำเพ็ญพระราชกุศลทาน เป็นต้น และได้ยึดมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรมจนสิ้นพระชนม์ สามารถเปลี่ยนใจจากคนที่โหดร้ายมาเป็นบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรมได้ ดังข้อความที่ว่า “ผู้ที่มีธรรมะคือเมตตาฉันี้ จะอยู่ ณ ที่ใดไปที่ไหนก็ตาม ย่อมมีความสุขความเจริญ ถึงแม้จะอยู่ในหมู่ของคนที่ย่ำแย่ โหด ไม่มีศีลธรรม อาจเปลี่ยนใจของคนที่ไม่ดีนั้นให้กลับเป็นดีได้”^{๓๗}

๓.๔ กตัญญูทเวทีของสุวรรณสามกุมาร

สุวรรณสามกุมาร ได้ชื่อว่าเป็นเด็กที่มีความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาอย่างยิ่งเป็นเด็กตัวอย่างที่คนในปัจจุบันนี้ได้ถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ก็ยังมีคนอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้งไม่เหลียวแล มีเกลื่อนอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน หากเราได้ศึกษาความกตัญญูทเวทีของสุวรรณสามกุมารแล้ว จะทำให้มองเห็นคุณค่าของความกตัญญูทเวทีที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ความกตัญญูทเวทีของสุวรรณสามกุมารสืบต่อไป ๑๘สุวรรณสามกุมาร ได้ถือกำเนิดเกิดขึ้นมาด้วยคำแนะนำของท้าวสกกะเพราะเล็งเห็นว่า ในอนาคตบิดามารดาของสุวรรณสามกุมารนี้จะตาบอดมองไม่เห็นอะไร เมื่อมองไม่เห็นก็ย่อมลำบากต่อการดำรงชีวิตเป็นฤาษีฤาษีณอยู่ในป่า ดังนั้น ท้าวสกกะจึงได้แนะนำให้ทุกฤาษีใช้มือลูบคลำสะดือของปาริกาฤาษีณครามีประจำเดือน จึงได้ตั้งครรรภ์และคลอดสุวรรณสามกุมารในเวลาต่อมา

จากการศึกษาเรื่องราวดังกล่าว ทำให้มองเห็นความสำคัญของลูกที่มีต่อพ่อแม่เป็นอย่างยิ่งที่สำคัญคือการเลี้ยงดู ยิ่งในยามเจ็บไข้ได้ป่วย หรือในยามมีอายุมากขึ้นๆ กำลังวังชาก็เริ่มถดถอยน้อยลงไป ย่อมจำเป็นต้องมีบุตรหรือธิดามาช่วยเหลือ ในปัจจุบันผู้หญิงที่อยู่เป็นโสดจนแก่เฒ่า ผู้วิจัยคิดว่าอาจกลายเป็นภาระทางสังคมได้เหมือนกัน หากบุคคลนั้นไม่มีญาติพี่น้องคอยดูแล

สุวรรณสามกุมารได้ถือกำเนิดมาได้ ๑๖ ปี ต้องประสบกับเคราะห์กรรมอย่างหนักที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ก็คือบิดามารดาถูกงูเห่าพันพิษเข้าตาจนตาบอดพร้อมทั้งทั้งสองคน ถามว่าสุวรรณสามกุมารเสียใจไหม ? เสียใจเหมือนกัน ถามว่าสุวรรณสามกุมารดีใจไหม ? ดีใจเหมือนกัน หมายความว่า ในขณะนั้นสุวรรณสามกุมารพอทราบว่ บิดามารดาตนถูกงูเห่าพันพิษเข้าตาจนตาบอดก็ร้องไห้และดีใจไปพร้อมกัน ทำให้บิดามารดาเกิดความสงสัยจึงได้สอบถามถึงสาเหตุที่ร้องไห้และดีใจ ซึ่งสุวรรณสามกุมารก็ได้ตอบไปว่า “ข้าพเจ้าร้องไห้ด้วยเสียใจว่า จักขุของท่านทั้งสองพินาศไปในกาลเมื่อข้าพเจ้ายังเด็กอยู่ ก็แต่ข้าพเจ้าหัวเราะด้วยความดีใจว่า ข้าพเจ้าจักได้บำรุงปฏิบัติท่านทั้งสองในบัดนี้ ขอท่านทั้งสองอย่านึกอะไรเลยข้าพเจ้าจักปฏิบัติให้ผาสุก” ด้วยเหตุนี้ สุวรรณสามกุมาร

^{๓๗} พระศรีวิสุทธิวงศ์ (สาย ตุลโย ป. ๙), ธรรมะบำบัดโรคใจ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๓๗.

จึงได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาผู้ตาบอดด้วยดีตลอดมาวิธีเลี้ยงดูบิดามารดาของสุวรรณสามกุมาร ที่ปรากฏในอรรถกถาสุวรรณสามชาดก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

- ๑) จัดสถานที่ต่าง ๆ ให้บิดามารดา
- ๒) ทำหน้าที่หาผลไม้มานำให้บริโภคน้ำ
- ๓) ตักน้ำอุปโภคบริโภค
- ๔) การบริโภคอาหาร

๑) จัดสถานที่ต่าง ๆ ให้บิดามารดา เนื่องจากว่าบิดามารดาของสุวรรณสามกุมารตาบอดทั้งสองคนพร้อมกันไม่สามารถที่จะมองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบข้างได้ จึงเป็นภาระที่หนักยิ่งสำหรับเด็กอายุ ๑๖ ปี แต่ก็นับว่าสุวรรณสามกุมารเป็นเด็กที่ชาญฉลาดรู้จักปรนนิบัติคนที่ตาบอดได้เป็นอย่างดี เช่น ทำเป็นราวเชือกขึงให้บิดามารดาได้จับพยุงเดินไปยังที่ต่าง ๆ เช่น ที่นอน ห้องน้ำห้องสุขา ที่พักผ่อนหย่อนใจในเวลากลางวัน สถานที่เดินจงกรม เป็นต้น

๒) ทำหน้าที่หาผลไม้มานำให้บริโภคน้ำ เนื่องจากว่า ครอบครัวของสุวรรณสามกุมารนั้นเป็นครอบครัวของนักบวชที่อาศัยอยู่ในป่า บำเพ็ญพรตมีการเจริญเมตตาภาวนาอยู่ตลอด การที่จะให้ครอบครัวสุวรรณสามกุมารนี้ออกล่าเนื้อเหมือนต้นตระกูลคงเป็นไปได้เพราะบิดามารดาพร้อมทั้งสุวรรณสามกุมารนั้นเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาจิตต่อสรรพสัตว์ สิ่งที่จะหาไปบริโภคได้ในป่าจึงเป็นผลไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ตามไพรสณฑ์ สุวรรณสามกุมารต้องออกหาผลไม้ต่าง ๆ ในป่าตั้งแต่เช้าจนค่ำเพื่อนำมาให้บิดามารดาบริโภคที่อาศรม โดยมีฝูงสัตว์น้อยใหญ่แวดล้อมไปเป็นเพื่อน

๓) ตักน้ำอุปโภคบริโภค แหล่งน้ำที่สุวรรณสามกุมารไปตักเป็นประจำได้แก่ทำน้ำ “มิกสัมมทานที” เป็นหนองน้ำที่เหล่าสัตว์ลงไปดื่มกิน ติดกับแม่น้ำคงคาในป่าหิมพานต์โดยใช้หมอน้ำเป็นภาชนะตักน้ำมาให้บิดามารดาที่อาศรมบพ เมื่อตักน้ำมาแล้ว ส่วนหนึ่งก็นำไปต้มเป็นน้ำอาบให้บิดามารดา ล้างเท้าให้บิดามารดา พลังก่อไฟให้ผิง พร้อมทั้งเช็ดมือและเท้าให้ท่านทั้งสอง

๔) การบริโภคอาหาร การบริโภคอาหาร ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในระหว่างที่เรานั่งบริโภคอยู่กับบิดามารดาว่าควรทำอย่างไร ? สุวรรณสามกุมารเมื่อนำผลไม้มาแล้วก็จะจัดแจงให้บิดามารดามีการเตรียมไม้ชำระฟัน อาหารเป็นต้น เมื่อบิดามารดาบริโภคอิ่มแล้ว ก็ยกขันน้ำดื่มและน้ำบ้วนปากให้ท่านทั้งสอง เมื่อเสร็จทุกอย่างแล้ว ตนเองจึงบริโภคส่วนที่เหลือนั้นในภายหลัง

๒.๒.๔ การตอบแทนบุญคุณตามหลักทศ ๖ ของสุวรรณสามกุมาร

เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ให้ลึกลงไปอีกเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีของสุวรรณสามกุมารโดยจะนำเอาหลักทศ ๖ กรณีหน้าที่บิดามารดาและบุตรจะพึงปฏิบัติต่อกันมาศึกษาดังนี้หน้าที่ของบิดามารดาที่จะพึงปฏิบัติต่อบุตรธิดาตามหลักทศ ๖ ได้แก่

- ๑) ห้ามมิให้กระทำความชั่ว
- ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี

๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา

๔) หาภรรยา (สามี) ที่สมควรให้

๕) มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร^{๓๘}

หลักทั้ง ๕ ประการนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาตัวอย่างจากปิตามารดาของสุวรรณสามกุมารเป็นหลัก ดังนี้

๑) ห้ามมิให้กระทำความชั่ว คือ ปิตามารดาของสุวรรณสามกุมาร ได้เล็งดูสุวรรณสามกุมารมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนคลอดออกมาสัมผัสโลก ก็ได้แนะนำพร่ำสอนในสิ่งที่ควรทำไม่ควร สิ่งใดมิโทษไม่มีประโยชน์ก็ทรงห้ามปรามไว้ สอนให้รู้จักให้อภัยต่อผู้อื่นเสมอ

๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี คือ ปิตามารดาได้สั่งสอนให้สุวรรณสามกุมารเป็นคนดีมีความกตัญญูทวนเวทต่อบุพการีบุคคล ตลอดทั้งสรรพสัตว์ด้วยการมีเมตตาธรรมไม่ให้เบียดเบียนกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น่ารักหรือดุร้ายให้มีความรักเมตตาต่อกัน ได้สั่งสอนให้มีกิริยามารยาทที่งดงามเช่น การเดินก็ให้เดินเบา ๆ อย่าเดินเสียงหนัก ตลอดถึงมารยาทในการบริโภคอาหารเป็นต้น ปิตามารดาได้พร่ำสอนเป็นอย่างดี

๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา คือ ปิตามารดาถือว่าเป็นครูคนแรกของบุตรที่จะสอนสั่งทั้งในสิ่งที่ดีและไม่ดี สิ่งที่ดีก็สอนให้ประพฤติปฏิบัติตาม ส่วนสิ่งที่ไม่ดีก็สอนให้รู้จักละเว้นไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ปิตามารดาของสุวรรณสามกุมารได้สั่งสอนศิลปวิทยาให้เรียนรู้ทุกอย่างไม่ปิดบังอำพราง เช่น การมีเมตตาต่อกัน เป็นต้น

๔) หาภรรยาที่สมควรให้ คือ เมื่อลูกเติบโตเป็นหนุ่มสาว ปิตามารดาจะเป็นผู้เลือกคู่ครองให้ แต่เนื่องจากว่าปิตามารดาของสุวรรณสามกุมารเป็นนักบวชบำเพ็ญพรตอยู่ในป่า หน้าที่ข้อนี้จึงมิได้สั่งสอน

๕) มอบทรัพย์ให้ในสมัย คือ เมื่อถึงคราวที่จะต้องมอบทรัพย์สมบัติให้บุตรธิดาปกครองก็ต้องทำ เพราะทรัพย์สินเงินทองที่ครอบครองอยู่นั้นเมื่อตายไปย่อมเอาติดตัวไปไม่ได้ตระกูลที่มีบุตรจึงถือว่าโชคดีที่จะมีผู้สืบทอดทายาทในการรับทรัพย์มรดกของปิตามารดาต่อไปปิตามารดาของสุวรรณสามกุมาร ไม่ได้มีทรัพย์สมบัติติดตัวมาจากต้นตระกูลเพราะออกบวชเป็นฤาษีฤาษินิ สิ่งที่เป็นทรัพย์สมบัติที่ได้มอบให้สุวรรณสามกุมารนั้น นั่นก็คือคุณงามความดีได้แก่ความมีเมตตาจิตต่อกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ปิตามารดาได้ยึดปฏิบัติมาโดยตลอดเป็นทรัพย์สินภายในที่งดงามควรแก่การมอบให้ ส่วนหน้าที่ของบุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อบิดามารดาตามหลักทศ ๖ ได้แก่

๑) ท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ

๒) จักทำกิจของท่าน

๓) จักดำรงวงศ์ตระกูล

^{๓๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒ - ๒๑๓.

๔) จักประพัตินให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท

๕) เมื่อท่านล่วงลับแล้ว ทำบุญอุทิศไปให้ท่าน^{๓๙}

หลักทั้ง ๕ ประการนี้ ผู้วิจยจะได้ศึกษาจากตัวอย่างสุวรรณสามกุมาร ดังต่อไปนี้

๑) เลี้ยงดูท่าน คือการเลี้ยงดูท่านทั้งสองในยามแก่เฒ่าหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ไม่ปล่อยให้ท่านต้องลำบากเหมือนไม่มีบุตรธิดาเลี้ยงดู สุวรรณสามกุมารได้เลี้ยงดูบิดามารดาผู้ดาบอดทั้งสองคนมาโดยตลอด ไม่เคยทอดทิ้งหรือบ่นรำคาญแต่อย่างใด เลี้ยงดูท่านทั้งสองด้วยความเต็มใจ แม้ถึงคราวจะสิ้นชีวิตก็ยังเป็นห่วงบิดามารดาแล้วท่านไม่มีใครเลี้ยงดู มีความกังวลเป็นทุกข์ยิ่งกว่าความเจ็บปวดที่กำลังได้รับในขณะนั้น

๒) ช่วยการงานท่าน คือ เมื่อบุตรธิดาที่บิดามารดาเลี้ยงมาจนเติบโตแล้วพอที่จะช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของท่านทั้งสองได้ ก็พยายามช่วยกิจการงานของท่านตามกำลังของตนๆ สุวรรณสามกุมาร ได้ช่วยงานบิดามารดาทุกอย่างนับตั้งแต่ท่านทั้งสองดาบอด เริ่มตั้งแต่จัดที่นั่งที่นอนที่จรงกรม อาหารการขบเคี้ยว ตลอดถึงไปหาผลไม้ ทำหมดทุกอย่าง

๓) ดำรงวงศ์ตระกูล คือเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลไว้มิให้เสื่อมสูญและเสื่อมเสียชื่อเสียง การดำรงวงศ์ตระกูลที่ดีนั้นต้องไม่ทำให้ตระกูลต่างพร้อยในเรื่องเสื่อมเสีย พยายามสร้างชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สุวรรณสามกุมาร ได้รับยกย่องว่าเป็นลูกที่มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา เท่ากับว่าท่านเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูลได้เป็นอย่างดีเพราะตระกูลที่ขาดลูกกตัญญูย่อมทำให้ตระกูลนั้นไม่มั่นคงได้

๔) ประพัตินให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก คือผู้ที่จะสืบทอดรับทรัพย์มรดกของบิดามารดานั้น ต้องเป็นผู้ที่เหมาะสมจริง ๆ ต้องเป็นคนมีความประพฤติดีงามเรียบร้อยไม่เป็นคนติดเหล้าเมายาค้าขายสิ่งผิดกฎหมายบ้านเมืองหรือประพัตินให้ผิดศีลธรรม จึงจะเหมาะสมรับทรัพย์มรดก เพราะถ้าทำตัวไม่เหมาะสมไปรับทรัพย์มรดกไว้ก็เท่ากับโยนทรัพย์มรดกนั้นเข้ากองไฟสูญหายไปเปล่า สุวรรณสามกุมาร บิดามารดาแม้จะไม่มีทรัพย์มรดกภายนอกให้ แต่ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้รับทรัพย์มรดกภายในคือ“เมตตาธรรม”

๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศไปให้ ในหลักข้อนี้ในสุวรรณสามกุมารขาดจากการศึกษาเนื้อเรื่องไม่ปรากฏว่ามี เพราะมีแต่กล่าวว่าท่านทั้ง ๓ พอสิ้นชีวิตก็ไปบังเกิดบนพรหมโลก ไม่ได้กล่าวถึงบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายก่อนเอาไว้ ดังนั้นหลักข้อนี้จึงไม่ปรากฏอยู่ในตัวสุวรรณสามกุมาร

^{๓๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

๓.๕ ทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดกนั้น หากพิจารณาตามถ้อยคำที่สุพรรณสามกุมารได้ถวายโอวาทแก่พระเจ้าปิลยักข์แล้ว จะเห็นว่า ทรงเน้นไปในด้านของการปฏิบัติตนต่อบุคคลและสรรพสัตว์มากกว่า ดังข้อความดังต่อไปนี้ข้าแต่ขัตติยมหาราช ขอพระองค์ทรงประพฤติธรรมในพระชนกพระชนนี ในพระโอรสและพระมเหสี ในมิตรและอมาตย์ ในพาหนะและพลนิกาย ในชาวบ้านและชาวนิคม ในชาวแวนแคว้นและชาวชนบท ในสมณะและพราหมณ์ ในฝูงมฤคและฝูงปักษี เกิดครั้งพระองค์ทรงประพฤติธรรมนั้น ๆ ในโลกนี้แล้ว จักเสด็จสู่สวรรคต ข้าแต่มหาราชเจ้าขอพระองค์ทรงประพฤติธรรมเถิด ธรรมที่พระองค์ทรงประพฤติแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้ ครั้นพระองค์ประพฤติธรรมในโลกนี้แล้ว จักเสด็จสู่สวรรคต ข้าแต่มหาราชเจ้า ขอพระองค์ทรงประพฤติธรรมเถิด พระอินทร์ เทพเจ้าพร้อมทั้งพระพรหมถึงแล้วทิพยสถานด้วยธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ข้าแต่พระราชาขอพระองค์อย่าทรงประมาทธรรมเลย เมื่อแยกออกเป็นข้อแล้ว จะได้ดังนี้

- ๑) ทาน คือการให้ หมายถึงการสละทรัพย์ สิ่งของ เพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยและอ่อนแอกว่า
- ๒) ศีล คือการตั้งอยู่ในศีล หมายถึง มีความประพฤติดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป
- ๓) ปริจาคะ คือบริจาค หมายถึงการเสียสละความสุขสำราญของตนเพื่อประโยชน์สุขของหมู่คณะ
- ๔) อาชชวะ คือความซื่อตรง หมายถึง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ ไม่กลับกลอก
- ๕) มัททวะ คือความอ่อนโยน หมายถึง มีกิริยาสุภาพ มีสัมมาคารวะ วาจาอ่อนหวาน มีความนุ่มนวล ไม่เย่อหยิ่ง ไม่หยาบคาย
- ๖) ตบะ คือความเพียร หมายถึง การเพียรพยายามไม่ให้ความมัวเมาเข้าครอบงำจิตใจ ไม่ลุ่มหลงกับอบายมุขและสิ่งชั่วร้าย ไม่หมกมุ่นกับความสุขสำราญ
- ๗) อักโกธะ คือความไม่โกรธ หมายถึง มีจิตใจมั่นคง มีความสุขุม เยือกเย็น อดกลั่น ไม่แสดงความโกรธหรือความไม่พอใจให้ปรากฏ
- ๘) อวิหิงสา คือความไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่กดขี่ข่มเหง กลั่นแกล้งรังแกคนอื่น ไม่หลงในอำนาจ ทำอันตรายต่อร่างกายและทรัพย์สินผู้อื่นตามอำเภอใจ
- ๙) ขันติ คือความอดทน หมายถึงการอดทนต่อสิ่งทั้งปวง สามารถอดทนต่องานหนัก ความยากลำบาก ทั้งอดทน อดกลั่นต่อคำติฉินนินทา
- ๑๐) อวิโรธนะ คือความเที่ยงธรรม หมายถึงไม่ประพฤติผิด ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความดีงาม ไม่หวั่นไหวในเรื่องดีเรื่องร้าย

สรุปได้ว่า ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองทุกคนควรมีเพื่อความผาสุกของประเทศชาติบ้านเมือง ทศพิธราชธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกส่วนมากเน้นไปที่ตัวบุคคลและสรรพสัตว์มากกว่าหลักธรรม สำหรับรายละเอียดนั้นมีปรากฏอยู่ในมหาหังสชาดก มิได้มีในสกุณชาดกดังที่กล่าวอ้างนั้น นอกจากนี้ ทศพิธราชธรรมยังปรากฏในชาดกอื่นๆ เช่น กุมมาสปิณชชาดก สุมังคลชาดก และเวสสันดรชาดก แต่ปรากฏเฉพาะชื่อเท่านั้น ไม่ปรากฏหัวข้อหลักธรรมแต่อย่างใด ทศพิธราชธรรมนับว่ามีความสำคัญต่อผู้นำประเทศตั้งแต่อดีตจนทุกวันนี้ พระมหากษัตริย์ไทยทุก ๆ พระองค์ได้ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แม้กษัตริย์ในสมัยปัจจุบันพระองค์ก็ทรงยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมข้อนี้

๓.๖ สรุป

ในสุวรรณสามชาดกหลักธรรมที่ปรากฏอยู่นั้นประกอบไปด้วย ๑) หลักกฎแห่งกรรม : หลักกรรมแห่งเหตุผล ซึ่งได้ปรากฏแก่บิดามารดาของสุวรรณสามชาดกที่ได้ดาบอดลงเพราะพิษงูตลอดจนถึงการที่สุวรรณสามถูกพระเจ้ากบิลยักษ์ยิงด้วยลูกศร ๒) หลักสัจจะ : หลักธรรมแห่งความจริง หลักสัจจะถือเป็นสิ่งที่พระสุวรรณสามได้ตั้งสัจจะอธิษฐานไว้ที่ดูและปรณินัตติบิดามารดาที่ดาบอด และสัจจะที่พระเจ้ากบิลยักษ์ได้ให้ไว้กับพระสุวรรณสาม ๓) หลักเมตตา : หลักธรรมแห่งความรัก เป็นหลักธรรมที่พระสุวรรณสามได้บำเพ็ญตลอดช่วงอายุ โดยมีความเมตตาเป็นที่ตั้ง จนเป็นที่รักแก่สรรพสัตว์ในป่า ๔) หลักกตัญญูกตเวที เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากในสุวรรณสามชาดก เพราะนอกเหนือจะเป็นการบำเพ็ญเมตตาบารมีแล้วนั้น ยังเป็นการบำเพ็ญในเรื่องของการบำรุงบิดามารดาที่ดาบอดของพระสุวรรณสาม และ ๕) ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับนักปกครองที่พระสุวรรณสามได้ให้ไว้กับพระเจ้ากบิลยักษ์ภายหลังจากที่พ้นจากการถูกยิง หลักธรรมที่ปรากฏเหล่านี้ส่วนมากจะปรากฏอยู่ในตัวละครในสุวรรณสามชาดกแต่ละตัว เช่น พระสุวรรณสามชาดก บิดามารดาของสุวรรณสาม และพระเจ้ากบิลยักษ์ หลักธรรมเหล่านี้ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากในทางพระพุทธศาสนา โดยมีประโยชน์ทั้งในด้านปัจเจกชนและสังคมโดยรวม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนอีกด้วย

บทที่ ๔

วิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยจะได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยจำนวน ๑๕ คน ซึ่งประเด็นที่สัมภาษณ์มีอยู่ ๔ ด้านคือ อิทธิพลด้านความเชื่อ อิทธิพลด้านครอบครัว อิทธิพลด้านสังคม และอิทธิพลด้านสติปัญญา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชน ตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๔.๑.๑ ข้อมูลที่นำเสนอได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน ๑๕ ท่าน ผลการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย

๑) คุณนภัสวรรณ ลำทรง	๒) คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว
๓) คุณพิมพ์พิมล สายบัวต่อ	๔) คุณรอด ดาปิง
๕) คุณสำรวย โชคชัย	๖) คุณนงคราญ พึ่งศิริ
๗) คุณทำเนียบ นนท์แก้ว	๘) คุณธัญพร พารุ่ง
๙) คุณพยุ่ง รอดสา	๑๐) น.ส.นุชนาถ บุญมา
๑๑) คุณมนัส พุทรวงค์	๑๒) คุณจำเนียร ธรรมจินดา
๑๓) คุณนันทา ปัญญาแก้ว	๑๔) คุณกัลยา โพธา
๑๕) คุณคำแพง บุญคุ้ม	

๔.๑.๒ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๑๕ คน โดยภาพรวม พบว่า

๑) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักความกตัญญูทเวที หลักทศพิศราชธรรม ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัยจังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักความกตัญญูทเวที หลักทศพิศราชธรรม ที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดกที่มีอิทธิพลต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านความเชื่อพบว่า

๑.๑) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความเชื่อเกี่ยวกับหลักกฎแห่งกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในผลของกรรม หรือผลของการกระทำที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เพราะฉะนั้นการที่พระสุพรรณสามต้องถูกยิงหรือแม้แต่กระทั่งบิดามารดาของสุพรรณสามต้องตาบอดก็เพราะบุญกรรมในอดีตชาติ^๑ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ดังนั้นชาวบ้านในตำบลไร่ฮ้อยจึงนิยมเข้าวัดทำบุญเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันวิสาขบูชา และในช่วงเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เนื่องจากมีความเชื่อว่า เมื่อทำบุญเป็นประจำเมื่อถึงเวลาสุดท้ายของชีวิตก็จะมีบุญเป็นต้นทุนในโลกหน้าต่อไป^๒ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ประชาชนที่เข้ามาทำบุญกับทางวัดนั้นจะมีทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยผู้สูงอายุมักจะเข้าวัดทำบุญเป็นประจำเพราะเชื่อว่าในบั้นปลายของชีวิตนั้นมีโอกาสและเวลาที่จะทำบุญมากจึงไม่อยากเสียโอกาสนั้นไป อีกทั้งยังเป็นการนำเอาลูกหลานมาซึมซับเกี่ยวกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อทางวัดจัดกิจกรรมเทศน์ก็มักจะพาลูกหลานมาฟังด้วย โดยที่มีความเชื่อว่า เมื่อตนเองเสียชีวิตไปก็จะมีลูกหลานคอยสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไปอีกด้วย สำหรับสุพรรณสามชาดกนั้น เป็นชาดกที่สอดแทรกในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมของพระสุพรรณสามที่มีความกตัญญูเป็นที่ตั้ง มีความเมตตา กรุณา และรู้จักการให้อภัยทาน ไม่ถือโทษต่อคนที่มาทำร้าย^๓ ถือเป็นชาดกที่ชาวตำบลไร่ฮ้อยนิยมฟังเป็นอย่างมาก อีกทั้งการฟังเทศน์สุพรรณสามชาดกมักจะได้ยินในโอกาสต่างๆ ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล ประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าอานิสงส์ของการฟังเทศน์สุพรรณสามชาดกจะทำให้ได้รับ

^๑ สัมภาษณ์ คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์คุณลัดดา ดาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ คุณรอด ดาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ความเมตตาจากผู้ใหญ่ ปราศจากศัตรู มีผู้คนนิยมนักใคร่ ดังนั้นสุวรรณสามชาดกจึงเป็นชาดกที่ประชาชนรู้จักและนิยมฟังในโอกาสต่างๆ^๔

๑.๒) อิทธิพลของหลักสัจจะหรือหลักธรรมแห่งความจริง จากการสัมภาษณ์ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยทั้ง ๑๕ คน ในประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของหลักสัจจะ พบว่า หลักสัจจะถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่เชื่อว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นจะต้องอาศัยความจริงใจต่อกันเป็นสำคัญ ซึ่งทุกๆสังคมจะต้องยึดถือหลักสัจจะนี้ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะต้องไม่หลอกลวงกัน มีความจริงใจต่อกันและกัน เมื่อเราให้ความจริงใจกับผู้อื่น ผู้อื่นก็จะให้ความจริงใจกลับมา และเมื่อได้ให้สัจจะกับใครแล้วหรือรับปากจะทำอะไรก็ต้องรักษาสัจจะนั้น เพราะหากไม่รักษาสัจจะก็ย่อมที่จะไม่ได้รับความเชื่อถือ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าชาวตำบลไร่ฮ้อยนั้นมีความเชื่อในเรื่องสัจจะเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อให้สัจจะกับใครก็ต้องรักษาและปฏิบัติตามให้ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของหลักธรรมในเรื่องของสัจจะของพระสุวรรณสามที่ได้ให้ไว้กับบิดามารดานั่นเองว่าจะดูแลบิดามารดาเป็นอย่างดี^๕

๑.๓) อิทธิพลของหลักเมตตา หลักธรรมแห่งความรัก จากการสัมภาษณ์ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยพบว่า หลักเมตตานี้ถือเป็นหลักธรรมที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในสุวรรณสามชาดก เพราะเป็นการบำเพ็ญเมตตาบารมีของพระสุวรรณสาม เพราะฉะนั้นการมีความเมตตากรุณาย่อมที่จะนำความสุขมาให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน หลักเมตตานี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องมีให้กันและกัน เพราะหากปราศจากความเมตตาแล้วนั้นย่อมที่จะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องของอานิสงส์ของการมีเมตตาคือจะทำให้เป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้าง อีกทั้งการมีเมตตาต่อกันและกันทั้งบุคคลรอบข้างและมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ย่อมที่จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขอีกด้วย^๖

๑.๔) อิทธิพลของหลักกตัญญูกตเวที จากการสัมภาษณ์ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยพบว่า ความกตัญญูกตเวทีถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญมากเพราะเป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข หากแต่คนรู้จักความกตัญญูต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม ย่อมที่อยู่ร่วมกันอย่างปราศจากปัญหา ซึ่งในตำบลไร่ฮ้อยนั้นความกตัญญูนั้นถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเชื่อว่าการกตัญญูนั้นเป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้บุตรธิดารู้จักตอบแทนคุณผู้มีอุปการะและทำให้ชีวิตของผู้ที่ยึดหลักกตัญญูนี้มีความเจริญรุ่งเรือง^๗ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่าการที่

^๔ สัมภาษณ์ คุณพิมพ์พิมล สายบัวต่อ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ คุณทำเนียบ นนท์แก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ ธัญพร พารุ่ง , ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระสุพรรณสามพันคืนกลับมามีชีวิตอีกครั้งหลังจากที่ถูกพระเจ้ากบิลยักษยิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ นั่นก็ด้วยอานิสงส์แห่งการมีความกตัญญูต่อบิดามารดา เพราะฉะนั้นการที่ประชาชนให้ความสำคัญกับความกตัญญูนั้นเพราะมีความเชื่อว่าความกตัญญูเป็นเสมือนเกราะคุ้มภัยที่จะช่วยปกป้องให้รอดพ้นจากอันตรายในยามคับขันได้^๙

๑.๕) อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรม จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อในหลักทศพิธราชธรรมว่า ผู้ปกครองที่ดีนั้นจะต้องดำรงตนอยู่ในหลักทศพิธราชธรรม เพราะหลักทศพิธราชธรรมนั้นเป็นหลักธรรมสำหรับนักปกครอง ดังเช่นในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงยึดมั่นในหลักทศพิธราชธรรมจนสามารถพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า^{๑๐} และเป็นพระมหากษัตริย์ที่ประชาชนทั่วประเทศเคารพรักเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่าในปัจจุบัน นักการเมืองหรือผู้ปกครองระดับต่างๆมิได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมจึงทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปเท่าที่ควร นักการเมืองส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม^{๑๑} ดังนั้นหากผู้ปกครองหรือนักการเมืองปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมอย่างเคร่งครัดก็ย่อมที่จะทำให้ประชาชนอยู่อย่างสุขสบายมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดกนั้นล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของประชาชนในตำบลไร่อ้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักกฎแห่งกรรมที่ถือเป็นหลักธรรมที่ชาวตำบลไร่อ้อยให้ความสำคัญและมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรม ซึ่งหากวิเคราะห์ดูแล้ว การที่ประชาชนชาวตำบลไร่อ้อยให้ความสำคัญและเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรมนั้น ถือเป็นเรื่องที่ดีเพราะเป็นเสมือนการตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท กล่าวคือเมื่อมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมก็จะรู้จักความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำการที่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม

๒) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักความกตัญญูทศเวทที่หลักทศพิธราชธรรม ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านการครอบครัว

๒.๑) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมต่อครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนตำบลไร่อ้อยมักจะนำเอาเรื่องกรรมมาสอนสมาชิกในครอบครัวอยู่เสมอ โดยสอนให้ตนเว้นจากการทำสิ่งที่ไม่ดีหรือสอนให้เว้นชั่วทำดี และใช้กฎแห่งกรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดกมาสอนบุตรหลานอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการ

^๙ สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สอนให้รู้จักในเรื่องของผลของการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งมักจะยกเอาบุญกรรมของบิดามารดาของ สุวรรณสามที่ต้องตาบอดเพราะได้ผสมยาพิษหยอดตาให้กับผู้ที่มารักษา จากผลการกระทำนี้ทำให้ บิดามารดาของสุวรรณสามต้องตาบอด^{๑๒} นอกจากนี้จากการนำเอาหลักกฎแห่งกรรมที่ปรากฏใน สุวรรณสามชาดกมาสอนสมาชิกในครอบครัวแล้วผลที่ได้รับกลับมาคือทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้จัก เกรงกลัวต่อบาปมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่สมาชิกในครอบครัวบางคนมักจะชอบตกปลา แต่ หลังจากที่ได้ฟังเรื่องสุวรรณสามชาดกก็ทำให้รู้สึกเกรงกลัวต่อผลของการกระทำของตัวเองว่า ในชาติ นี้ได้ทำกรรมที่ไม่ดีในชาติหน้าตนเองอาจได้รับกรรมนั้น ทำให้รู้สึกเกรงกลัวต่อผลของการกระทำของ ตนเอง^{๑๓} นอกจากนี้อิทธิพลของคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมนั้นยังทำให้สมาชิกในครอบครัวหันมาเข้าวัด ทำบุญมากยิ่งขึ้นอีกด้วย เพราะนอกเหนือจากการเป็นการทำบุญของตนเองแล้วนั้น ยังเป็นการนำเอา สมาชิกคนอื่นๆในครอบครัวได้ร่วมกันทำบุญ เพราะมีความเชื่อในเรื่องของการทำบุญร่วมชาติตัก บาตรร่วมขันกัน

๒.๒) อิทธิพลของหลักสัจจะที่มีต่อครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักสัจจะถือว่าเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการอยู่ ร่วมกันในครอบครัว เป็นหลักธรรมที่จะทำให้คนในครอบครัวรักและสามัคคีกัน และมีความเชื่อใจซึ่ง กันและกัน การที่คนในครอบครัวมีความจริงใจต่อกันและกัน พุดจากกันด้วยความจริง เป็นเหตุและ ผลจะช่วยทำให้สมาชิกในครอบครัวรักใคร่และเข้าใจกัน^{๑๔} โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นใน ครอบครัวสิ่งสำคัญที่สุดก็คือการร่วมมือกันแก้ไขปัญหที่กำลังเกิดขึ้นนั้นโดยอาศัยความจริงใจเป็น พื้นฐานในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา หลักสัจจะถือเป็นหลักธรรมพื้นฐานของคนทุกสังคมที่จะต้องยึดถือ และปฏิบัติ เช่น บิดามารดามีความจริงใจต่อบุตร บุตรมีความจริงใจต่อบิดามารดา^{๑๕} ตลอดจนถึง สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ นอกจากนี้การที่สมาชิกในครอบครัวมีความจริงใจต่อกันนั้นจะช่วยทำให้ ครอบครัวนั้นมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าหลักสัจจะนี้ยัง ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความไว้วางใจกันมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

๒.๓) อิทธิพลของหลักเมตตาที่มีต่อครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยนั้นได้นำเอาหลักเมตตา มา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวจะพบว่า สมาชิกในครอบครัวมี ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และช่วยเหลืองานในครอบครัวเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ บุตรหลานจะมีการแบ่งหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัว

^{๑๒} สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ธัญพร พารุ่ง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ คุณทำเนียบ นนท์แก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

และเอาใจใส่เป็นอย่างดี และผู้สูงอายุเองก็ได้ดำรงตนอยู่ในความเมตตาต่อบุตรหลาน^{๑๖} ดังจะเห็นได้จากการให้คำปรึกษา ชี้แนะ เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินชีวิตไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรักและความเมตตาที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นหลักเมตตาได้มีอิทธิพลทำให้ประชาชนตำบลไร่ฮ้อยอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างสงบสุข เอื้ออาทรต่อกันและกัน มีสภาพจิตใจที่ดี สมาชิกในครอบครัวก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๒.๔) อิทธิพลของหลักกตัญญูทเวทที่มีต่อครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักธรรมเรื่องความกตัญญูทเวทเป็นหลักธรรมที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวมากที่สุดหลักหนึ่ง ที่บิดามารดามักจะนำมาสอนบุตรหลานให้มีความกตัญญูทเวทต่อผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาหลักกตัญญูทเวทของพระสุวรรณสามมาสอนสมาชิกในครอบครัวอยู่เป็นประจำ เพราะสุวรรณสามชาดกนอกเหนือจะเป็นชาดกที่สอนเรื่องความเมตตาแล้วนั้น ความกตัญญูถือเป็นคุณธรรมหลักของพระสุวรรณสามอีกด้วย^{๑๗} เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงมักจะยกเอาความกตัญญูของพระสุวรรณสามมาเล่าและสอนให้บุตรหลาน โดยที่บุตรหลานเองก็มีความสนใจในสุวรรณสามชาดกอยู่แล้ว จึงทำให้เรียนรู้และซึมซับเอาคุณธรรมข้อนี้ได้โดยง่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ในเวลาที่ผู้ปกครองนำเอาคุณธรรมเรื่องของความกตัญญูมาสอนนั้น บุตรหลานก็จะเชื่อฟังและช่วยเหลือกิจการงานของครอบครัวเป็นอย่างดี แต่จะต้องย่ำสอนอยู่เสมอๆ ถึงจะได้ผล เพราะธรรมชาติของเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่นมักจะลืมและปฏิบัติตามหลักกตัญญูได้ไม่นาน ผู้ปกครองจึงจะต้องย่ำอยู่ตลอดเวลา^{๑๘} นอกเหนือจากความกตัญญูของบุตรหลานที่มีต่อครอบครัวแล้วนั้น สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวก็คือ การที่สมาชิกในครอบครัวรู้จักเอาใจใส่ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น และเห็นความสำคัญของสมาชิกในครอบครัวมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเชื่อฟังคำสอนของผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า และการรู้จักตอบแทนคุณบุญการีโดยการช่วยเหลืองานต่างๆ ของครอบครัว^{๑๙} นอกจากนี้สิ่งที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งของการนำเอาหลักความกตัญญูมาสอนบุตรหลานนั้นก็คือ ในช่วงเทศกาลและโอกาสพิเศษต่างๆ บุตรหลานจะมีการรวมตัวกันเพื่อมาขอให้สมาชิกในครอบครัวหรือหัวหน้าครอบครัวได้อำนวยอวยพรต่างๆ และมีการขอขมาในสิ่งที่ได้ล่วงเกินไปอีกด้วย^{๒๐}

^{๑๖} สัมภาษณ์ คุณพุง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์คุณลัดดา คาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒.๕) อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมที่มีต่อครอบครัว

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักทศพิธราชธรรมถึงแม้จะเป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับการปกครองสำหรับกษัตริย์ แต่ในก็มีอิทธิพลต่อครอบครัวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ๑.ทาน คือ การให้นอกเหนือจากการบริจาคเป็นทรัพย์สินหรือสิ่งของแก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ตกทุกข์ได้ยาก ตามที่เราทำอยู่เสมอแล้ว เราก็อาจจะให้น้ำใจแก่ผู้อื่นได้ เช่น ให้กำลังใจแก่ผู้ตกอยู่ในห้วงทุกข์ ให้ข้อแนะนำที่เป็นความรู้แก่ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชา ให้อภัย และปยวจากแก่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง รวมถึงบุคคลที่มารับบริการจากเรา เป็นต้น ๒.ศีล คือ ความประพฤติที่ดีงาม ตามหลักศาสนาของตน อย่างน้อยก็ขอให้เราได้ปฏิบัติตามศีล ๕ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ลักขโมยของของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดลูกเมียเขา ไม่พูดโกหก หรือพูดส่อเสียดยุยงให้คนเขาทะเลาะเบาะแว้งกัน และควรทำตนให้ห่างไกลจากเหล้า บุหรี่ หรืออบายมุขต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะทำให้เราเสียเงินแล้ว ยังเสียสุขภาพกายและใจทั้งของตัวเอง และคนใกล้ชิดเราด้วย

๓.ปริจาคะ คือ ความเสียสละ หมายถึง การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขหรือประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งอาจจะเป็นครอบครัว หน่วยงาน หรือเพื่อนร่วมงานของเราก็ได้ เช่น ครอบครัว พ่อบ้านเสียสละความสุขส่วนตัวด้วยการเลิกดื่มเหล้า ทำให้ลูกเมียมีความสุข และเพื่อนบ้านก็สุขด้วย เพราะไม่ต้องฟังเสียงอาละวาด ต่ำทอทุบตีกัน หรือเราอาจจะเสียสละเวลาอยู่เย็นช่วยเพื่อนทำงาน หรือไปเข้าค่ายพัฒนาชนบท อาสาไปดูแลเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเป็นครั้งคราว หรือเสียสละร่างกาย /อวัยวะหลังตายแล้วเพื่อการศึกษา เป็นต้น ซึ่งการเสียสละดังกล่าวถือว่าได้บุญมากเพราะมิใช่จะสละกันได้ง่ายๆ โดยทั่วไป การเสียสละไม่ว่าสิ่งใดก็ตาม ถือเป็นการลดความเห็นแก่ตัว ซึ่งล้วนมีส่วนช่วยให้สังคมดีขึ้นทั้งสิ้น

๔.อาชชวะ คือ ความซื่อตรง หมายถึง ดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจ/หน้าที่การงานต่างๆด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คิดคดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น

๕.มัทวะ คือ ความสุภาพอ่อนโยน มีอัธยาศัยไมตรี กล่าวคือ การทำตัวสุภาพ นุ่มนวล ไม่เย่อหยิ่ง ถือตัว หรือหยาบคายกับใคร ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ ผู้น้อยหรือเพื่อนในระดับเดียวกัน การทำตัวเป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน จะทำให้ไปที่ไหนคนก็ต้อนรับ

๖.ตปะ คือ ความเพียร เป็นหลักธรรมที่สอนให้เราไม่ย่อท้อ แต่ให้ปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความมุมานะ ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆจนประสบความสำเร็จ ซึ่งความพากเพียรนี้จะทำให้เราภาคภูมิใจเมื่องานสำเร็จ และจะทำให้เรามีประสบการณ์เก่งกล้าขึ้น นอกจากนี้ ยังสอนให้เราสู้ชีวิต ไม่ยอมแพ้อะไรง่ายๆ

๗.อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ แม้ในหลายๆสถานการณ์จะทำได้ยาก แต่หากเราสามารถฝึกฝน ไม่ให้เป็นคนโมโหง่าย และพยายามระงับยับยั้งความโกรธอยู่เสมอ จะเป็นประโยชน์ต่อ

เราหลายอย่าง เช่น ทำให้เราสุขภาพจิตดี หน้าตาผ่องใส ข้อสำคัญ ทำให้เรารักษามิตรไมตรีกับผู้อื่นไว้ได้ อันมีผลให้คนรักและเกรงใจ ๘.อิทธิงสา คือ การไม่เบียดเบียน หรือบีบบังคับผู้อื่น รวมไปถึง การไม่ใช้อำนาจไปบังคับ หรือหาเหตุกลั่นแกล้งคนอื่นด้วย เช่น ไม่ไปข่มเหงรังแกผู้ด้อยกว่า ไม่ไปข่มขู่ให้เขากลัวเราหรือไปบีบบังคับเอาของรักของหวงมาจากเขา เป็นต้น

๙.ขันติ คือ ความอดทน หมายถึง ให้เราอดทนต่อความยากลำบาก ไม่ท้อถอย และไม่หมดกำลังใจ กำลังใจที่จะดำเนินชีวิต และทำหน้าที่การงานต่อไปจนสำเร็จ รวมทั้งไม่ย่อท้อต่อการทำความดี ความอดทนจะทำให้เราชนะอุปสรรคทั้งปวงไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ และจะทำให้เราแกร่งขึ้น เข้มแข็งขึ้น

๑๐.อิริยธนะ คือ ความยุติธรรม หนักแน่น ถือความถูกต้อง เที่ยงธรรมเป็นหลัก ไม่เอนเอียงหันไหวด้วยคำพูด อารมณ์ หรือลากลักการะใดๆ ทั้งในทางนิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักปกครอง หรือในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งาม ก็ไม่ประพฤติ ให้ผิดทำนองคลองธรรม กล่าวคือ ให้ทำอะไรด้วยความถูกต้อง มิใช่ด้วยความถูกใจ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า หลักธรรมทั้ง ๑๐ ข้อ หรือทศพิธราชธรรม นี้ มิใช่ข้อปฏิบัติที่ยากจนเกินความสามารถของคนธรรมดาสามัญที่จะทำตามได้ หลายๆข้อก็เป็นสิ่งที่เราปฏิบัติอยู่แล้ว จะโดยรู้ตัวไม่ก็ตาม^{๒๑} โดยเฉพาะในครอบครัวหากสมาชิกครอบครัวตั้งมั่นอยู่ในหลักธรรมข้อนี้แล้วก็ย่อมที่จะทำให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอีกด้วย

๓) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักความกตัญญูทศเวทียหลักทศพิธราชธรรม ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านสังคม

๓.๑) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักกฎแห่งกรรมหรือหลักแห่งเหตุผลเป็นหลักธรรมที่ชาวตำบลไร่อ้อยรู้จักทุกคน และตระหนักถึงหลักธรรมข้อนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่ชุมชนได้ร่วมในโครงการรักษาศีล ๕ และการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดและหน่วยงานในชุมชนที่จัดขึ้น^{๒๒} โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ตำบลไร่อ้อยเป็นตำบลที่มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ประชาชนในตำบลไร่อ้อยนั้นได้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรมและการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักศีล ๕ ที่ถือเป็นหลักจริยธรรมเบื้องต้นที่ทุกคนพึงต้องรักษาและปฏิบัติตาม เพราะหากปฏิบัติตามแล้วปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโจรกรรม และปัญหาอื่นๆก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ พบว่า หลักกฎแห่งกรรมยังเป็นเสมือนกรอบทางศีลธรรมที่ทำให้ชาวตำบลไร่อ้อยนั้นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เพราะผู้คนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ มีความเชื่อเรื่อง

^{๒๑} สัมภาษณ์ ธัญพร พารุ่ง , ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ คุณพวยง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

กฎแห่งกรรมหรือผลของการกระทำอยู่เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงทำให้ประชาชนไม่กล้าที่ทำอะไรที่สร้างความเดือดร้อนและรุนแรงต่อสังคมส่วนใหญ่^{๒๓} นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การที่ประชาชนตำบลไร่ฮ้อยนั้นมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อทางวัดหรือชุมชนได้จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อชุมชนและยังเป็นการสร้างบุญกุศลให้กับตนเองและครอบครัวอีกด้วย

๓.๒) อิทธิพลของหลักสัจจะต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเรื่องการรักษาสัจจะหรือการรักษาคำพูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในประจำวัน เพราะในตำบลไร่ฮ้อยนั้นประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพค้าขาย ทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดถือในเรื่องการรักษาคำพูด เช่น ในการค้าขายพืชผลทางการเกษตร ทั้งชาวบ้านและพ่อค้าคนกลางจะค้าขายกันด้วยความจริงใจและยึดถือเรื่องของการรักษาสัจจะเป็นสำคัญ^{๒๔} ซึ่งจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การที่ชาวตำบลไร่ฮ้อยเห็นความสำคัญในเรื่องของสัจจะนี้ ทำให้สังคมตำบลไร่ฮ้อยเป็นสังคมที่ให้เกิดความไว้วางใจกันและกัน เพราะทุกคนต่างเชื่อมั่นในคำพูดของกันและกัน อีกทั้งเมื่อรับปากจะทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมแล้วนั้นก็ช่วยกันด้วยความเต็มใจ เช่น การร่วมกันทำกิจกรรมของทางวัด กิจกรรมของชุมชน ตลอดจนถึงกิจกรรมสาธารณะประโยชน์อื่นๆด้วย^{๒๕} เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสัจจะนี้ช่วยทำให้สังคมในตำบลไร่ฮ้อยอยู่ร่วมกันด้วยถ้อยทีถ้อยอาศัย ประชาชนมีความเชื่อใจกันและกัน และได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่นๆในอำเภอพิชัยอีกด้วย

๓.๓) อิทธิพลของหลักเมตตาต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักเมตตาเป็นหลักธรรมพื้นฐานอีกหลักธรรมหนึ่งที่ชาวตำบลไร่ฮ้อยยึดถือและปฏิบัติร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การที่ได้ศึกษาเรียนรู้หลักเมตตานี้ทำให้สังคมในตำบลไร่ฮ้อยน่าอยู่มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทุกคนจะมีจิตใจที่ไม่คิดทำร้าย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เมื่อมีกิจกรรมหรืองานที่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาชนก็จะช่วยเหลือกัน เช่น เมื่อมีการสูญเสียชีวิตของสมาชิกในตำบล สิ่งที่แสดงให้เห็นชัดเจนก็คือ ทุกคนจะให้การช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี โดยมีคำนิยามว่า ผู้เสียชีวิตนั้นเป็นใคร ฐานะเป็นอย่างไร จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเสมอมา^{๒๖} นอกจากนี้หลักความเมตตานี้ยังทำให้ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยเป็นผู้รู้จักให้อภัยกันและกันมากยิ่งขึ้น สังเกตได้จากการขอขมาลาโทษกันในวันโอกาสพิเศษต่างๆและรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กันในยามที่ภัยต่างๆ เช่น ในปีที่ผ่านมา ได้มีครอบครัวของชาวตำบลไร่ฮ้อยได้เกิดอัคคีภัย บ้านเรือนถูกเผา สิ่งที่ชาวตำบล

^{๒๓} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ คุณทำเนียบ นนท์แก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ไร่อ้อยช่วยเหลือกันก็คือการช่วยกับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคให้กับครอบครัวที่ประสบเหตุ และช่วยกันระดมทุนในการจัดทำที่อยู่ขึ้นใหม่ให้กับครอบครัวผู้ประสบเหตุ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเมตตาที่ทุกคนมีให้กัน รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนทำให้ในปัจจุบันครอบครัวผู้ประสบเหตุนี้ได้มีบ้านที่อยู่อาศัยใหม่อันเกิดจากความรักและความปรารถนาดีของคนในชุมชนที่ได้ช่วยกันนั่นเอง^{๒๗}

๓.๔) อิทธิพลของหลักกตัญญูตเวทีต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า ในตำบลไร่อ้อยนั้นประชาชนจะให้ความสำคัญกับหลักกตัญญูตเวทีเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการกตัญญูตเวทีนั้น ไม่ได้จำเพาะเพียงว่ากตัญญูต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการกตัญญูต่อธรรมชาติและสิ่งที่คุณประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวตำบลไร่อ้อยร่วมกันจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงการร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ คือ การจัดพิธีบวชป่าที่ถือเป็นการแสดงออกถึงการร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติที่ถือว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนตำบลไร่อ้อย เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลนั้นอาศัยธรรมชาติเป็นพื้นที่ในการทำมาหากินและอยู่ร่วมกันกับป่ามาเป็นเวลาช้านาน^{๒๘} เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรมดังกล่าวจึงถือเป็นการร่วมกันรักษาผืนป่าไว้และตระหนักในคุณค่าของป่าที่ได้ให้ชีวิตและการดำรงชีพของประชาชน นอกจากนี้ หลักกตัญญูตเวทีนี้ยังช่วยทำให้ชุมชนตำบลไร่อ้อยเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบ เพราะทุกคนต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน เริ่มตั้งแต่ความรับผิดชอบในระดับครอบครัว คือ บุตรหลานดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนถึงสมาชิกในชุมชนก็ดูแลซึ่งกันและกัน รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันกัน^{๒๙}

๓.๕) อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมต่อสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักทศพิธราชธรรมนั้นเป็นหลักธรรมที่ส่งผลให้กลุ่มผู้นำชุมชนในตำบลไร่อ้อยปกครองชุมชนได้อย่างสงบ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมทุกข้อ แต่หลายๆข้อก็เป็นหลักธรรมที่ผู้นำได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว เช่น หลักการช่วยเหลือเสียสละแบ่งปันกัน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การทำงานด้วยความเพียร เป็นต้น^{๓๐} ซึ่งการนำเอาหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้น ส่งผลทำให้สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนดีขึ้นจากอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปกครองของผู้นำชุมชนที่จะเข้าใจปัญหาอุปสรรคของสมาชิกในชุมชน และร่วมกันแก้ไขแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งหลักทศพิธราชธรรมนี้ทำให้ผู้นำชุมชนรู้จัก

^{๒๗} สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ธัญพร พารุ่ง , ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้นและช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีความยุติธรรม ไม่สร้างความเดือนร้อนแก่ตนเองและสังคม^{๓๑}

๔) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักความกตัญญูทวาทะที่หลักทศพิธราชธรรม ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านปัญญา

๔.๑) อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์พบว่า การที่ประชาชนตำบลไร่อ้อยมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นหากในปัจจุบันนั้นทำในสิ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น ซึ่งการมีความเชื่อลักษณะนี้ทำให้คำสอนในเรื่องของกฎแห่งกรรมเป็นคำสอนที่ทุกคนตระหนักอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป^{๓๒} และที่สำคัญคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมนี้ทำให้ชาวตำบลไร่อ้อยส่วนใหญ่ประกอบสัมมาอาชีพ ไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายและสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น นอกจากนี้อิทธิพลที่สำคัญของหลักกฎแห่งกรรมอีกอย่างก็คือ การเข้าวัดทำบุญของประชาชนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันพระ ๘ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ จะมีประชาชนบางส่วนมาทำวัตรสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมร่วมกับพระสงฆ์ เพราะฉะนั้นการที่ประชาชนตระหนักถึงหลักกฎแห่งเหตุผลนี้ทำให้เกิดความเข้าใจในสัจธรรมและเข้าใจในชีวิต เห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้น^{๓๓}

๔.๒) อิทธิพลของหลักสัจจะด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักสัจจะหรือหลักแห่งความจริงนี้ทำให้ประชาชนตำบลไร่อ้อยเป็นที่น่าเชื่อถือของคนในชุมชนในเรื่องการดำเนินงานหรือการประกอบกิจการต่างๆ เพราะการตั้งมั่นในสัจจะหรือความจริงใจถือเป็นคุณธรรมเบื้องต้นในการคบค้าสมาคมกับคนอื่น ๆ หรือเป็นเสมือนประตูบานที่จะเปิดรับการเข้ามาของผู้อื่น นั่นคือความจริงใจที่จะต้องมีเป็นเบื้องต้น^{๓๔} เพราะฉะนั้นอิทธิพลของหลักสัจจะด้านปัญญาที่เด่นชัดมากที่สุดก็คือ การรู้และเข้าใจว่าในการสมาคมกับผู้อื่นตลอดจนถึงการร่วมงาน สิ่งสำคัญเบื้องต้นที่จะต้องมียกคือ สัจจะหรือความจริงใจต่อกันและกันนั่นเอง^{๓๕}

^{๓๑} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ คุณทำเนียบ นนท์แก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์คุณลัดดา คาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔.๓) อิทธิพลของหลักเมตตาด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นนั้นเป็นหลักธรรมที่มีอิทธิพลมากที่สุดอีกหลักธรรมหนึ่ง กล่าวคือ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชน ตลอดจนจนถึงการอยู่
กับผู้อื่น ความเมตตาหรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้อยู่ร่วมกันโดยปราศจาก
ปัญหา^{๓๖} ซึ่งประชาชนในตำบลไร่อ้อยนั้นได้ให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี
นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ประชาชนได้นำเอาหลักเมตตานี้ไปประยุกต์ใช้ในครอบครัว
โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเมตตานี้ถือเป็นหลักธรรมข้อแรกในพรหมวิหาร ๔ อันเป็นหลักธรรมสำหรับ
ผู้ปกครอง หรือหลักธรรมที่ใช้ในครอบครัว คือ บิถัมมารดาจะต้องยึดถือหลักพรหมวิหาร ๔ นี้ในการ
ปกครองดูแลบุตรธิดา^{๓๗} ดังนั้น ความเมตตาจึงเป็นคุณธรรมที่ชาวตำบลไร่อ้อยได้ยึดถือปฏิบัติเริ่ม
ตั้งแต่ความเมตตาในตนเอง ครอบครัว สังคม และชุมชนตำบลไร่อ้อยอีกด้วย

๔.๔) อิทธิพลของหลักกตัญญูทศเวทด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์พบว่า การที่ประชาชนในตำบลไร่อ้อยมีความกตัญญูต่อผู้มีอุปการ
คุณนั้น ส่วนหนึ่งก็ได้ซึมซับมาจากการฟังพระธรรมเทศนาเรื่องสุวรรณสามชาดก ทำให้เกิดความ
ตระหนักถึงการดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนถึงให้ความสำคัญกับชุมชนตำบลไร่อ้อย
จากการนำเอาหลักกตัญญูทศเวทมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้คนส่วนใหญ่
หันมาดูแลเอาใจใส่ต่อบิถัมมารดาและคนที่รักเคารพมากยิ่งขึ้น^{๓๘} เพราะเป็นเสมือนการตอบแทนคุณ
ของบุคคลเหล่านี้ ดังนั้นความกตัญญูทศเวทจึงเป็นหลักคุณธรรมที่ชาวตำบลไร่อ้อยได้ปฏิบัติสืบต่อ
จากรุ่นสู่รุ่น จนทำให้ในปัจจุบันชุมชนตำบลไร่อ้อยอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกสืบมา

๔.๕) อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักทศพิธราชธรรมนั้นเป็นหลักธรรมที่ชาวตำบลไร่อ้อยได้
นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพียงบางหลักเท่านั้น เช่น การตั้งมั่นอยู่ในศีล การรู้จัก
เสียสละ การรู้จักอดกลั้นอดทน ความซื่อสัตย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น หลักธรรมเหล่านี้ถือ
เป็นหลักธรรมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนตำบลไร่อ้อยอยู่แล้ว เพราะเป็นหลักธรรมที่
ใช้ในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ และหลักธรรมนี้ก็เป็นหลักธรรมที่เป็นที่ยอมรับของทุกสังคม^{๓๙}
เพื่อพัฒนาตนในการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นที่ยอมรับของสังคม
โดยทั่วไป เพราะฉะนั้นหลักทศพิธราชธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลายแนวทางคือ

^{๓๖} สัมภาษณ์ คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ คุณนุชนาถ บุญมา, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์คุณลัดดา ดาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ครอบครัว การปกครอง การทำงาน และการประกอบอาชีพอีกด้วย^{๔๐} ซึ่งอิทธิพลด้านปัญญาที่เด่นชัดมากที่สุดก็คือ การเข้าใจในหลักการหรือแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตนั่นเอง

^{๔๐} สัมภาษณ์ คุณพยุ่ง รอดสา , ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร้อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก ๒) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร้อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก

จากการศึกษาวิจัยประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดกพบว่า สุวรรณสามชาดกเป็นเรื่องราวกล่าวถึงภิกษุรูปหนึ่งที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาได้ ๑๒ พรรษา ช่วงระยะเวลาที่ท่านบวชเป็นพระอยู่นั้นก็ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนแตกฉานในพระปริยัติธรรม และได้ตัดสินใจไปปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน แม้ท่านจะพยายามฝึกปฏิบัติทุกวิถีทางแต่ก็ไม่สามารถบรรลุ มรรคผลนิพพานขั้นไหนได้เลย ประกอบกับได้ข่าวโยมบิดามารดาว่ายากจนไม่มีใครดูแลนับตั้งแต่ท่าน ออกบวชเป็นภิกษุ นั้น ด้วยความสงสารผู้บังเกิดเกล้า เมื่อบิดนพาทก็นำเอาอาหารมาแบ่งให้มารดา ทำให้พระภิกษุที่อยู่ร่วมกันตำหนิเพราะคิดว่าทำให้สัทธาไทยตกไป จึงได้พากันไปฟ้องพระพุทธเจ้าให้ ทรงทราบเรื่องราวดังกล่าว พระพุทธองค์เมื่อทรงทราบกลับทรงสรรเสริญยกย่องชมเชย พลาตรัส สุวรรณสามชาดกเป็นตัวอย่างว่าพระองค์ก็เคยเลิภัยมารดาบิดามาแล้วเหมือนกันในอดีตชาติ จากนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงเล่าถึงอดีตชาติของพระองค์ที่ได้เกิดเป็นพระสุวรรณสาม

สาระสำคัญของสุวรรณสามชาดกผู้วิจัยสรุปคือ สุวรรณสามกุมารเป็นบุตรของของ นายพราน ได้แต่งงานกับหญิงสาวชื่อปาริกามาริ ด้วยเหตุที่บิดามารดาทั้งสองฝ่ายได้เคยสัญญา กันไว้แต่หนหลังว่าจะให้แต่งงานกันนั้น สุวรรณสามถึงแม้จะแต่งงานแต่ก็ไม่ได้ร่วมประเวณีกัน จึง ตัดสินใจออกบวชเป็นฤาษีและฤาษีอยู่ในป่าหิมพานต์ โดยพักอยู่ในอาศรมบพที่ท้าวสักระให้ วิสสุกรรมสร้างถวายเป็นถ้ำ มีคัมภีร์มนต์ ต่อมาท้าวสักระได้เล็งเห็นว่าทั้งสองจักตบอดเพราะ กรรมเก่ามาส่งผล จึงได้เสด็จลงมาแนะนำให้ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน ด้วยการให้ทั้งคู่ดื่มน้ำจากบ่อ

นางปาริชาติบาสินีในเวลามีระดู ต่อมาไม่นานนางปาริชาติบาสินีก็ตั้งครรภ์แล้วคลอดบุตรมีผิวพรรณ
 ดุจสีทองออกมา จึงได้พากันตั้งชื่อว่า “สุวรรณสามกุมาร” สุวรรณสามกุมารอาศัยอยู่กับฤๅษีและ
 ฤๅษีณิจนกระทั่งวันหนึ่งฤๅษีและฤๅษีณิได้ออกไปหาของป่าระหว่างนั้นได้เกิดพายุฝนกระหน่ำ ทั้งสอง
 จึงไปหลบอยู่บนจอมปลวก จนเป็นเหตุทำให้ถูกงูพิษพันพิษใส่ดวงตาทั้งสองข้างจนทำให้ตาบอด นับ
 แต่นั้นมา สุวรรณสามกุมารก็เฝ้าปรนนิบัติฤๅษีทั้งสองด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งวันหนึ่งสุวรรณสาม
 กุมารได้ออกไปตกน้ำเพื่อนำมาให้ฤๅษีทั้งสองใช้สอย ในจังหวะนั้นได้มีพระเจ้ากบิลยักษ ซึ่งกำลังออก
 ล่าสัตว์ป่าอยู่ เข้าใจผิดว่าสุวรรณสามกุมารเป็นเทวดาหรือวานาค จึงได้ใช้ธนูยิงสุวรรณสามกุมาร
 ก่อนที่สุวรรณสามกุมารจะสลบไปเพราะพิษของลูกธนูนั้นได้ตรัสถามพระเจ้ากบิลยักษว่ายิงตนเพราะ
 เหตุใดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ทำให้พระเจ้ากบิลยักษรู้สึกผิดที่ยิงสุวรรณสามกุมาร จึงพาสุวรรณสาม
 กลับมายังอาศรมที่ฤๅษีและฤๅษีณิอาศัยอยู่ และบอกกับทั้งสองว่าตนเองได้ยิงสุวรรณสามที่ริมฝั่ง
 แม่น้ำ จึงขอร้องให้พระเจ้ากบิลยักษพาไปพบสุวรรณสาม เมื่อได้พบก็รู้ว่าสุวรรณสามยังไม่ตาย
 เพียงแต่สลบไปเท่านั้นจึงได้ตั้งสัจจะอธิษฐานถึงความดีที่สุวรรณสามกุมารได้ประพฤติปฏิบัติมาอย่าง
 สม่าเสมอ แม้บิดาก็ได้กระทำสัจจะอธิษฐานเหมือนกัน เทพธิดาพสุนธรีที่เคยเป็นมารดาของสุวรรณ
 สามกุมารในชาติที่ ๗ ก็ได้มาทำสัจจะอธิษฐานให้ฟื้นขึ้นมาจากความตาย และแสดงธรรมแก่
 พระเจ้ากบิลยักษ

๕.๑.๒ หลักธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก

จากการศึกษาวิจัยหลักธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกพบว่า หลักธรรมที่ปรากฏใน
 สุวรรณสามชาดกประกอบไปด้วย ๑) หลักกฎแห่งกรรม คือ กล่าวถึงกรรมของบิดามารดาของ
 สุวรรณสามที่ต้องตาบอด เพราะเนื่องมาจากในอดีตชาติ เมื่อครั้งเกิดเป็นหมอยา ได้รักษาดวงตาของ
 บุรุษผู้หนึ่งจนหาย แต่บุรุษผู้นั้นไม่ได้ให้ทรัพย์แก่ตน จึงได้ผสมยาหยอดตาทำให้บุรุษนั้นต้องตาบอด
 และกรรมของสุวรรณสามเองที่ต้องถูกพระเจ้ากบิลยักษยิง เพราะเนื่องจากมีความประมาท จึงทำให้
 ถูกยิงในที่สุด ๒) หลักสัจจะ หลักสัจจะที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดกนั้นเป็นสัจจะของสุวรรณสาม
 และพระเจ้ากบิลยักษ ซึ่งสุวรรณสามได้ตั้งสัจจะว่าจะเลี้ยงดูบิดามารดาผู้ตาบอดก็สามารถทำได้
 ด้วยดี และหลักสัจจะของพระเจ้ากบิลยักษ ก็คือ เมื่อยิงสุวรรณสาม ท่านก็ยอมรับว่าเป็นผู้ยิง และ
 ต้องการที่รับผิดชอบในสิ่งที่ได้ทำลงไปด้วยการเลี้ยงดูบิดามารดาของสุวรรณสาม ๓) หลักเมตตา
 หลักเมตตานี้ถือเป็นบารมีหลักของการสวดยพระชาติของสุวรรณสาม ซึ่งจะเห็นได้จากความเมตตา
 ของบิดามารดาของสุวรรณสามที่ถึงแม้จะเกิดในตระกูลนายพรานแต่ก็มีได้ยี้อาชีพล่าสัตว์ป่า ในขณะที่
 ที่สุวรรณสามเองก็มีความเมตตาเป็นที่ตั้งดังจะเห็นได้จาก เมื่อดำรงชีวิตอยู่ในป่าก็มีได้เปียดเบียนสัตว์
 ป่า จนทำให้สัตว์ป่าน้อยใหญ่รักและช่วยเหลือสุวรรณสาม อีกทั้งในคราวที่ถูกพระเจ้ากบิลยักษใช้ธนูยิง
 ก็ไม่ได้โกรธ แต่กลับพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ จึงแสดงให้เห็นความเมตตาของสุวรรณสามที่ไม่ได้
 โกรธและพยาบาทนั่นเอง ๔) หลักกตัญญูกตเวที เป็นหลักที่แสดงให้เห็นชัดเจนมากที่สุด ดังจะเห็น

ได้จากการกตัญญูของสุวรรณสามที่เฝ้าปรนนิบัติ เลี้ยงดูบิดามารดาผู้ตาบอดทั้งสอง เมื่อถูกพระเจ้ากบิลยักษียิงก็ยังเป็นห่วงว่าบิดามารดาทั้งสองจะอยู่อย่างไรเมื่อไม่มีตนคอยดูแล ๕) หลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักที่พระสุวรรณสามได้ถวายโอวาทแก่พระเจ้ากบิลยักษแล้ว จะเห็นว่า ทรงเน้นไปในด้านของการปฏิบัติตนต่อบุคคลและสรรพสัตว์มากกว่า เพื่อให้ทั้งคนและสรรพสัตว์อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกัน เพราะทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองทุกคนควรมีเพื่อความผาสุกของประเทศชาติบ้านเมือง

๔.๑.๓ อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า หลักธรรมที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย มีอยู่ ๕ หลัก คือ หลักกฎแห่งกรรม หลักสัจจะ หลักเมตตา หลักกตัญญูทเวทิตี และหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งอิทธิพลที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ ๔ ด้าน คือ อิทธิพลด้านความเชื่อ อิทธิพลด้านครอบครัว อิทธิพลด้านสังคม และอิทธิพลด้านปัญญา ดังรายละเอียดดังนี้คือ

อิทธิพลของด้านความเชื่อ ๑) หลักกฎแห่งกรรมนั้นทำให้ประชาชนในตำบลไร่ฮ้อยมีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป หันมาเข้าวัดทำบุญมากยิ่งขึ้น เพราะเชื่อว่าการทำบุญในชาตินี้สามารถทำให้สุขคติในชาติหน้า หลักสัจจะ ๒) หลักแห่งความจริงทำให้ประชาชนมีความจริงใจต่อกัน เพราะเชื่อว่าเมื่ออยากให้ผู้อื่นจริงใจกับตนนั้น ตนเองต้องให้ความจริงใจเสียก่อน ๓) หลักเมตตา ทำให้ประชาชนมีความเมตตาปรารถนาดีต่อกันเพราะเชื่อว่าอานิสงส์ของการเมตตานี้จะช่วยทำให้รอดพ้นจากอันตราย ๔) หลักกตัญญูทเวทิตี ทำให้ประชาชนดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัวเพราะเชื่อว่าความกตัญญูเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่อง และ ๕) หลักทศพิธราชธรรม ทำให้การปกครองในชุมชนเป็นระเบียบเรียบร้อย

อิทธิพลด้านครอบครัว ๑) หลักกฎแห่งกรรมทำให้คนในครอบครัวรู้จักเว้นจากความชั่วทำแต่ความดี คำนึงถึงผลกระทบก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร ๒) หลักสัจจะ สมาชิกในครอบครัวมีความเชื่อใจกัน มีความจริงใจให้กันและกันมากยิ่งขึ้น ๓) หลักเมตตา สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปรารถนาดีต่อกันช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีแก่สมาชิกคนอื่นๆ ๔) หลักกตัญญูทเวทิตี สมาชิกในครอบครัวมีความกตัญญูทเวทิตีต่อผู้มีอุปการคุณ เอาใจใส่และช่วยเหลือครอบครัวในทุกเรื่อง ๕) หลักทศพิธราชธรรม สมาชิกในครอบครัวมีความนำเอาหลักทศพิธราชธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

อิทธิพลด้านสังคม ๑) หลักกฎแห่งกรรม ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เพราะทุกคนคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ๒) หลักสัจจะ คือ ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสบายใจเพราะทุกคนต่างยึดมั่นในสัจจะ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ๓) หลักเมตตา ประชาชนให้การช่วยเหลือกันและ

กัน เมื่อครอบครัวใดประสบเหตุก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ๔) หลักกตัญญูทเวที ประชาชนในตำบลไร้อ้อยเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ใช้อย่างประหยัด และให้การดูแลสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี และ ๕) หลักทศพิธราชธรรม ทำให้ชุมชนตำบลไร้อ้อยอยู่ร่วมกันอย่างสงบ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้นและช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีความยุติธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม

อิทธิพลด้านปัญญา ๑) หลักกฎแห่งกรรม ทำให้ประชาชนเข้าวัดเพื่อทำวัตรสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมร่วมกับพระสงฆ์มากยิ่งขึ้น และตระหนักถึงหลักกฎแห่งกรรม ทำให้เกิดความเข้าใจในสังขารและเข้าใจในชีวิต เห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้น ๒) หลักสัจจะ ทำให้ประชาชนเข้าใจในการสมาคมกับผู้อื่นตลอดจนถึงการร่วมงานกับผู้อื่น จะต้องยึดมั่นในสัจจะหรือความจริงใจต่อกัน ๓) หลักเมตตา ประชาชนเข้าใจหลักความปรารถนาดีต่อกัน นำเอาหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งในครอบครัวและชุมชน ๔) หลักกตัญญูทเวที ประชาชนตระหนักถึงการตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณมากยิ่งขึ้น และดูแลเพื่อนมนุษย์ด้วยความปรารถนาดีต่อกัน และ ๕) หลักทศพิธราชธรรม ประชาชนเข้าใจหลักการพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้า โดยการนำเอาหลักทศพิธราชธรรมบางข้อมาประยุกต์ใช้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร้อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาเรื่องชาดกในทางพระพุทธศาสนาถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในแง่ของวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ต่างมีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้อรรถาธิบายไว้ ดังนั้นควรมีการศึกษาและนำเอาองค์ความรู้ของวรรณกรรมของแต่ละภูมิภาคมานำเสนอและเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ใหม่ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและตระหนักถึงคุณค่าของวรรณกรรมเหล่านั้น

๒) นอกเหนือจากสุวรรณสามชาดกแล้วนั้น ยังมีชาดกอีกเป็นจำนวนมากที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนที่แสดงออกในรูปแบบของต้นแบบทางวัฒนธรรมประเพณี ดังนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีที่มีชาดกทางพระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมประเพณีนั้นๆ

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้เห็นถึงคุณค่าของวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนรุ่นใหม่ ตลอดจนถึงการสนับสนุนในการศึกษาและอนุรักษ์วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นฐานของแต่ละพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพื้นที่นั้นๆ
- ๒) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับชาดกทางพระพุทธศาสนาเรื่องอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในแต่ละภูมิภาค
- ๓) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ชาดกในทางพระพุทธศาสนาได้รับความนิยมน้อยลงและเยาวชนรุ่นใหม่ก็ไม่สนใจที่จะศึกษา

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). ทศบารมีทศพิธราชธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. ธรรมานุกรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). “พุทธธรรม (ฉบับเดิม)”. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์พรีนเตอร์แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

_____. “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม”. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๕.

_____. “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์”. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์พรีนเตอร์แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

_____. “บารมีที่จะกู้แผ่นดินไทย”. (กรุงเทพ ฯ : กรมวิชาการ. โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓).

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี). ปิณฑรศน์เวสสันดรชาดก. พระนคร : เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๑๓.

พระศรีวิสุทธิวงศ์ (สาย ตุลโย ป. ๙). ธรรมะบำบัดโรคใจ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพ ฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์, สุวรรณสามยอดกตัญญู. (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๔).

แก้ว สุพรรณ. นิทานทศชาติ. กรุงเทพ ฯ : ไพลิน, ๒๕๔๖.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์, ๒๕๔๔.

ประกอบ วรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุขภาพการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ประพัฒน์ ตรีณรงค์ และสงวน อึ้งคง. สารานุกรมวรรณคดี. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๕.

พันธุ์ ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรม มคอ – ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพ ฯ : เรื่องปัญญา, ๒๕๔๕.

นิยะดา เหล่าสุนทร. ปัญญาสาธก : ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรองของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่คำผาง, ๒๕๓๘.

ฐานิสร์ ชาคริตพงศ์. “ความรู้เรื่องชาดก”. อักษรสาร พิมพ์เนื่องในโอกาสงานสี่ศาสตราจารย์

กันยายน ๒๕๑๕. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

เปลื้อง ณ นคร. **พจนะ-สารานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม ๑**. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖

เทพพร มั่งธานี. **ทศชาติ**. พระเจ้าสิบชาติ. กรุงเทพฯ ฯ : เลียงเชียง, ๒๕๔๓.

มหาเถรสมาคม. **มิลินทปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. ในงานฉลองพระชนมายุ ๘๐ พรรษา สมเด็จพระญาณสังวร

(สุวฑฒนมหาเถระ) สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ ฯ : มหามกุฏราช

วิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **ปฐมสมันตปาสาทิกา แปล เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ ฯ : มหามกุฏราช

วิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุจินต์ บริหารวนเขตต์. **เมตตา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา,

๒๕๓๒.

สืบพงศ์ ธรรมชาติ. **วรรณคดีชาดก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒.

หลวงเทพรัตนานุศิษฐ์ (ทวี ธรรมธัช ป.๙). **ธาตุปฐพีปิคา หรือ พจนานุกรม บาลี – ไทย แผนกธาตุ**.

พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

อภินันท์ จันตะนี. **การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ**. ฝ่ายบัณฑิตศึกษาคณะ

วิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙.

(๒) วิทยานิพนธ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ. “**ทศবারมีในพุทธศาสนาเถรวาท**”. วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.

พระบุญเทียน พุทธรโว (ปัญญาแก้ว). “**ศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระโพธิสัตว์ใน**

อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”. **ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔ ๒๕๕๔.

นางสาวจิตตกานต์ มณีนารณ. “เตมียชาดกเป็นชาดกเรื่องแรกในมหานิบาตชาดกที่
พระพุทธเจ้าทรงปรารภมหาภิเนกขัมมবারมี. **ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

นางสาวสุภาพร พรหมเถื่อน. “การศึกษาแนวคิดเรื่องอริยฐานบาร์มีในคัมภีร์
พระพุทธศาสนาเถรวาท”. **ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

นางสาวสุรีย์พร แซ่เอี้ยบ . “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมจากนิทานชาดกที่ปรากฏใน
ภาพจิตรกรรม พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม”. **ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต**. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

๑. สัมภาษณ์คุณนภัสวรรณ ลำทรง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๒. สัมภาษณ์คุณทองเต็ม ขาวบัวขาว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๓. สัมภาษณ์คุณพิมพ์พิมล สายบัวต่อ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๔. สัมภาษณ์คุณรอด ดาปิง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๕. สัมภาษณ์คุณสำรวย โชคชัย, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๖. สัมภาษณ์คุณนงคราญ พึ่งศิริ, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๗. สัมภาษณ์คุณทำเนียบ นนท์แก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๘. สัมภาษณ์คุณธัญพร พารุ่ง, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๙. สัมภาษณ์คุณพยุ่ง รอดสา, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๐. สัมภาษณ์น.ส.นุชนาถ บุญมา, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๑. สัมภาษณ์คุณมนัส พุทธวงศ์, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๒. สัมภาษณ์คุณจำเนียร ธรรมจินดา, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๓. สัมภาษณ์คุณนันทา ปัญญาแก้ว, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๔. สัมภาษณ์คุณกัลยา โพธา, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
๑๕. สัมภาษณ์คุณคำแพง บุญคุ้ม, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิจัย จังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ
๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของสุวรรณสามชาดก ๒) วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่
ปรากฏในสุวรรณสามชาดก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนใน
ตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิจัย จังหวัดอุดรดิตถ์ แบบสัมภาษณ์จะประกอบไปด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิจัย
จังหวัดอุดรดิตถ์

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ
แบบสัมภาษณ์ และใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านในการตอบแบบ
สัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

พระมานพ จิตตมโน

นิสิตชั้นปีที่ ๒ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล..... อาชีพ..... อายุ..... ปี
๒. การศึกษา.....
๓. ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทร.....
๔. วันที่สัมภาษณ์...../..... /..... เวลา..... น.

ตอนที่ ๒ อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่ต่อประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย

จังหวัดอุดรธานี

อิทธิพลด้านความเชื่อ

๑.๑ อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมที่มีต่อความเชื่อ

.....

.....

.....

.....

๑.๒ อิทธิพลของหลักสัจจะที่มีต่อความเชื่อ

.....

.....

.....

.....

๑.๓ อิทธิพลของหลักเมตตาที่มีต่อความเชื่อ

.....

.....

.....

.....

๑.๔ อิทธิพลของหลักกตัญญูที่มีต่อความเชื่อ

.....

.....

.....

.....

๑.๕ อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมที่มีต่อความเชื่อ

อิทธิพลด้านด้านครอบครัว

๒.๑ อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมที่มีต่อครอบครัว

๒.๒ อิทธิพลของหลักสัจจะที่มีต่อครอบครัว

๒.๓ อิทธิพลของหลักเมตตาที่มีต่อครอบครัว

๒.๔ อิทธิพลของหลักกตัญญูทวดที่มีต่อครอบครัว

๒.๕ อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมที่มีต่อครอบครัว

อิทธิพลด้านสังคม

๓.๑ อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมที่มีต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

๓.๒ อิทธิพลของหลักสัจจะที่มีต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

๓.๓ อิทธิพลของหลักเมตตาที่มีต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

๓.๔ อิทธิพลของหลักกตัญญูทเวทีที่มีต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

๓.๕ อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมที่มีต่อสังคม

.....

.....

.....

.....

อิทธิพลด้านปัญญา

๔.๑ อิทธิพลของหลักกฎแห่งกรรมที่มีต่อปัญญา

.....

.....

๔.๒ อิทธิพลของหลักสัจจะที่มีต่อปัญญา

๔.๓ อิทธิพลของหลักเมตตาที่มีต่อปัญญา

๔.๔ อิทธิพลของหลักกตัญญูทเวทีที่มีต่อปัญญา

๔.๕ อิทธิพลของหลักทศพิธราชธรรมที่มีต่อปัญญา

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านในการให้สัมภาษณ์เป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ค.

หนังสือตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ พองคำ

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุด รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๒ นิสิตระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเจริญพรามาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

นอ/ธ.ก. /๒๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๔

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูโสภณพัฒนานายุต,ผศ.ดร.

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุด รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๒ นิสิตระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอกงชัย จังหวัดอุดรธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ ๑ ๑๔

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ์,ปธ.๙

ด้วย พระมานพ ฉายา จีระพัฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๒ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอยี่งอ จังหวัดอุดรธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณพิมพ์พิมล สายบัวต่อ

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณทองเต็ม ชาวบัวขาว

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรพัฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณรอด ดาบัง

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้บัณฑิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณสำรวย โชคชัย

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสกุล รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้บัณฑิตลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณนงคราญ พึ่งศิริ

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณทำเนียบ นนท์แก้ว

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดก
ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.,
และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์
บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน
โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณธัญพร พารุ่ง

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดก
ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.,
และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์
บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน
โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณพญ รอดสา

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดก
ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.,
และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์
บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน
โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ยื่นคำขอเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณนงนุช นฤมา

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ยื่นคำขอเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทูลเกล้าฯ และพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณจำเนียร ธรรมจินดา

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเผยแพร่หนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณนันทา ปัญญาแก้ว

ด้วย พระมานพ ฉายา จีระพัฒโน นามสกุล รามสูต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเผยแพร่หนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณกัลยา โพธา

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตขอให้หนังสือลงพื้นที่เข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครหาให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณคำแพง บุญคุ้ม

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุต รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดก
ที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.,
และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์
บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติครหาให้หนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน
โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทอทราบและพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเข้าเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร คุณนภัสวรรณ ลำทรง

ด้วย พระมานพ ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล งามสุด รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๖ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของสุวรรณสามชาดกที่มีต่อประชาชนตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., และพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่าน โดยนิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทอราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ภาคผนวก ง.
รูปภาพการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก

รูปภาพการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรดิตถ์ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

รูปภาพการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่อ้อย อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรธานี ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

รูปภาพการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรดิตถ์ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

รูปภาพการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรธานี ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

รูปภาพการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในตำบลไร่ฮ้อย อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรธานี ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	: พระมานพ จิรวฑฒโน (รามสูต)
เกิด	: ๑๒ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐
สถานที่เกิด	: บ้านเลขที่ ๑๗๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
การศึกษา	: พธ.บ. การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: ปี พ.ศ.๒๕๕๔ ณ วัดคลองละมุง ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๒๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดคลองละมุง เลขที่ ๕๐/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๑๒๐